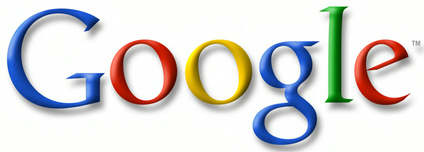

Slav

RYSKA

HISTORISKA SKRIFTER

I

SVENSK ÖFVERSÄTTNING.

2.

UTDRAG

UR

SEKRETERAREN HOS KEJSARINNAN KATARINA II

SEDERMERA VERKLIGE GEHEIMERÅDET

A. V. CHRAPOVITSKIJS

DAGBOK

1787—1792

ÖFVERSÄTTNING FRÅN RYSKAN

AF

CARL SILFVERSTOLPE

STOCKHOLM, 1880.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

F

Förord.

Föreliggande skrift är mera upplysande för svenska historien än uppfriskande för svenska sinnen. Gustaf III:s anfall på den östra grannstaten framkallade hos dess herskarinna en mycket märkbar oro, men den känsla, som dervid tyckes hafva varit hennes mäktigaste, var harmen öfver ett tilltag, som hon tydde såsom i viss grad en personlig förolämpning mot henne sjelf. Denna harm gaf sig luft i bittra utfall och yttranden, hvilka väl icke gillades ens af alla, som h ö r d e *dem, men likväl gått till efterverlden dels i hennes egna bref, dels i de af hennes sekreterare Chrapovitskij förda, till en del med hennes egna ord återgifna dagboksanteckningar, der de finnas inströdda bland en mängd vigtiga upplysningar, rörande i mer än ett afseende mörka punkter i vårt fosterlands historia.*

Rysslands invecklade politiska ställning gjorde dess stolta och snillrika herskarinna till en allt för betydande och märkvärdig personlighet, för att icke hennes, under händelsernas omedelbara intryck meddelade tankar och känslor skulle kunna anses afspegla de politiska situationernas vexlingar, och för Ryssland, under dess samtida strider i söder och norr, grupperade sig för en stund hufvudintressena kring de svenska angelägenheterna, hvilka tycktes komma att väga tungt i Europas politiska vågskål. Kejsarinnans sekreterare förde bok öfver det diplomatiska spelets debet och kredit.

I all sin korthet äro Chrapovitskijs anteckningar förtjenta af uppmärksamhet. Han var en kejsarinnan värdig sekreterare. Ryske historieförfattare hafva ifrån honom hemtat mången upplysning såväl om Katarinas karakter som om hennes politik. Hans dagbok tillhör utan tvifvel äfven materialet för den svenska historieskrifningen, om ock ifrån svensk sida en och annan invändning kan och bör göras. Vi hafva derföre haft skäl att meddela den för svenske läsare. Granskningen blifve historieskrifvarens sak.

Slägten Chrapovitskij leder sitt ursprung ifrån Polen[1]*. Dess stamfader, en polsk ädling, slog sig ned i Ryssland under tsar Feodor Alexjejevitjs regering. Alexander Vasiljevitj Chrapovitskijs fader, Vasilij Ivanovitj, upphöjdes 1747 till adlig värdighet i Ryssland, der han 1779 blef general en chef. Han var gift med en dotter af Peter den stores gunstling, Serdjukov, Visjnjevologdska slussarnes ryktbare byggmästare.*

Alexander Vasiljevitj Chrapovitskij föddes den 7 Mars 1749, fördes till dopet af storfursten Peter Feodorovitj, sedermera tsar Peter III, och blef inskrifven i det semenovska regementet. Då han vuxit upp, sände föräldrarne honom till den vanliga uppfostringsanstalten för unge adelsmän, den adlige landtarmékorpsen, der han 1766 blef underlöjtnant och derefter generalauditörlöjtnant i grefve Razumovskijs stab. Bekantskapen med den ryske skalden Lomonossov väckte tidigt hans håg för litteraturen, inom hvilken han snart gjorde sig så bemärkt, att hans namn redan 1772 infördes i Novikovs »Försök till ett historiskt lexikon öfver ryske författare», der

---

[1]) *De biografiska notiserna om Chrapovitskij äfvensom de flesta af dem, som meddelas i personregistret äro ett lån af det ryska originalets utgifvare, Nikolaj Barsukov. De i noterna förekommande hänvisningar till andra historiska arbeten, äro benäget meddelade af herr professor C. T. Odhner. Till min lärare i ryska språket, k. sekreteraren C. G. Pauli, som genomgått min öfversättning, frambär jag härmed min skyldiga tacksamhet.*

Den ryska upplaga jag användt — den tredje, — omfattar 438 sid. Jag har ur densamma utvalt allt hvad som rör Sverige eller kan anses vara af vigt för historien om den europeiska politiken under åren 1787—1792.

Öfv.

han omtalas såsom »en ung och snillrik man, som författat poemer af många slag. Han har författat tragedien »Idamant», som uppförts på teatern. Denna tragedi liksom hans öfriga dikter hafva gjort honom heder och förvärfvat honom loford. Han har låtit trycka många andra dikter och satiriska epistlar, dels särskildt utgifna, dels införda i litterära tidskrifter». Om hans skaldegåfva synas dock olika meningar vara rådande. Karamzin yttrade vid underrättelsen om Chrapovitskijs död: »Han var en bra karl, men dålig poet».

Ifrån tjenstgöringen hos grefve Razumovskij förflyttades Chr. till anställning hos generalprokuratorn, furst A. A. Vjazemskij, hvars gunst han snart tillvann sig, och 1777 blef han öfversekreterare i senaten. Furst Vjazemskij, som pröfvat Chr:s framstående egenskaper, fälde om honom inför kejsarinnan Katarina II de mest smickrande omdömen. Följden häraf blef att kejsarinnan beslöt anställa honom såsom sekreterare i sin privata tjenst.

Den 18 Jan. 1782 gjorde Chr. sitt första inträde hos Katarina. Såsom ett minne från den tid af nära elfva år, då han vistades i hennes närhet, qvarstår hans »dagbok», hvari han för efterverlden upprepar hvad som tänktes och sades i sjelfherskarinnans kabinett. Redan Chr:s samtida, som fingo del af hans anteckningar, tillerkände dem ett högt värde, och detta omdöme har efterverlden ingalunda jäfvat.

Chr:s sysselsättningar hos Katarina voro af mycket omvexlande art. Genom honom satte hon sig i beröring med de högste embetsmännen, han föredrog inkommande suppliker, läste för henne »granskningsjournalen» (jmfr not sid. 16) samt bistod henne vid hennes litterära sysselsättningar. Katarina gaf honom de vigtigaste förtroendeuppdrag, underhöll med honom de mest öppenhjertiga samtal, förstod att vinna honom såsom andra, samt umgicks med honom utan något ceremoniöst tvång. Hon gycklade gerna öfver hans fetma, till hvars botande hon föreskref badkur. Oaktadt denna sin fetma sprang Chr. ganska lätt sin herskarinnas mångahanda ärenden, och hon sade skämtande att hon borde betala hans räkningar i skoboden. Då hon ibland helt oväntadt kallade till sig Chr., hände det att denne var som bäst sysselsatt med den ordine-

rade badkuren, och han nödgades då ila till den höga damen i en ganska egendomlig skrud. Sjelf har Chr. på detta badande skjutit skulden för att hans anteckningar stundom äro så kortfattade.

Man kan visserligen icke bevisa att Katarina tog kännedom om hvad Chr. i sin dagbok nedskref, men efter alla anledningar var dock detta fallet. Hennes egna ord äro deri ofta anförda och stilen, eller rättare sagdt frånvaron af all utarbetad stil, ådägalägger att dessa sammandragna, stundom svårtydda anteckningar nedskrifvits omedelbart efter de samtal eller tilldragelser, som de skildra. Dertill kommer slutligen följande förhållande. Chr:s tjenstgöring hos Katarina upphörde samtidigt med firandet af den fest, som den 2 Sept.. 1793 hölls i anledning af fredens afslutande med den ottomanska Porten, emedan han på denna dag blef utnämnd till geheimeråd och senator. Med den 7 i samma månad tystna hans anteckningar, liksom om det varit kejsarinnans röst, som förut talat genom dem. Ett nytt skede af Chr:s lif tog då sin början.

Den 6 Nov. 1796 afled Katarina II. Chr. ansåg det icke vara öfverflödigt att med sin lyra helsa den uppgående solen. Till tsar Pauls ära sjöng han ett ode, deri han inpassade en påminnelse om att Peter III åt honom stått fadder. På tsarens kröningsdag erhöll han St. Anneorden.

Chrapovitskij kom i nära beröring med I. I. Dmitriev, som under Pauls regering var öfverprokurator i senaten. Denne har om Chr. yttrat, att han utöfvade stort inflytande i senaten, der han dagligen, från morgonen till middagen deltog i arbetenas gång och ofta uppsatte skrifvelser och rapporter för tsarens räkning. Den återstående delen af dagen sysselsatte sig Chr. gerna med sina kära antiqvariska och konstsamlingar, samt sitt bibliotek. Litteraturen låg honom varmt om hjertat och för den dramatiska konsten hyste han stor förkärlek.

Chrapovitskij afled den 29 December 1801, efter att kort förut hafva blifvit utnämnd till verkligt geheimeråd.

Den ryske utgifvaren af hans dagbok, Barsukov, slutar biografien öfver dess författare med följande ord: »Chrapo-

vitskij öfverlefde föga sitt århundrade. Katarinas lysande ryktbarhet har spridt sin glans öfver honom och i sin dagbok har han åt den fosterländska historieforskningen lemnat ett dyrbart arf».

C. S.

Rättelser:

Sid. 7 rad. 14 uppifr. (samt på ett par andra ställen) står: Desin läs: Dessin

» 51 » 1 nedifr. står: Guarini läs: Quarenghi

» 79 » 4 uppifr. » 30 » 13

UR

A. V. CHRAPOVITSKIJS

DAGBOK.

1787—1792.

(Originalets angifvande af gamla stilen är här bibehållet. Vid reducerandet till den nya stilen tillägges 11).

1787.

Okt. 22. Kejsarinnan läste med nöje depeschen från Paris, af hvilken framgick: det franska hofvets närmande till vårt, en tillärnad hämnd på konungen af Preussen för Holland och en beskrifning på hans stolthet och hans förbindelse med England, Englands tydliga ovilja mot oss, den svenske konungens tankar på Danmark och förhållandenas häntydande på ett allmänt krig i Europa.

1788.

Febr. 27. Jag visade briljanterna för svensken Stjerneld.

Mars 1. Visade eremitaget för Stjerneld, hvilken, såsom det tycktes, var mycket hufvudyr. Då han förliden Söndag, den 27 Febr., betraktade briljanterna, sade han, att den ädelsten, konungen af Sverige skänkt, var ifrån drottning Kristinas krona. Vår Morkov bekräftade äfven med missnöje, att konungen icke haft rätt att gifva bort den.

—— **22.** Angående ryktena om den svenska krigsrustningen (sades), att kejsarinnan Anna Joannovna i ett dylikt fall befalde, det man skulle säga, att i sjelfva Stockholm skulle icke lemnas sten på sten. Denna fasta hållning gjorde då verkan, och nu är Ryssland dubbelt så starkt.

Maj 4. Af en ministerrapport synes, att svensken, på Preussens anstiftan och måhända efter att hafva mottagit penningehjelp af England, ämnar göra en diversion. Konungen ämnar tillkännagifva i rådet, att han misstror vår expedition till Medelhafvet och fruktar, att vi skola anfalla Karlskrona, och derföre söker han göra en sjöutrustning, motsvarande vår.

—— **19.** Med posten från Stockholm bekräftades konungens rustningar, och man misstänker, att han erhåller subsidier. England är oss öfverallt till besvär.

—— **26.** Man läste danske ministerns i Stockholm skrifvelse, som kommit till vår kunskap. Den stämmer öfverens med grefve Razumovskijs rapport. Den svenske konungen rustar mycket och erhåller penningehjelp, men, emedan han icke vågar begynna, afvaktar han anfall af oss till sin egen fördel.

—— **27.** Grefve Bezborodko, som gick ut under föredragningen af hans skrifvelser, erhöll uppdrag att uppsätta och afsända en ukas till Greigh, att i anledning af de ankomna underrättelserna om den svenska krigsrustningen hastigt affärda tre lätta fartyg för nödig undersökning af der pågående förberedelser, med föreskrift för det ena af dem att begifva sig till Sveaborg och för det andra att gå till Karlskrona, men det tredje skall kryssa i Bottniska viken, för att der kunna samla skyndsamma och trovärdiga underrättelser. Ukasen blef af mig framlemnad och underskrefs.

—— **28.** »Jag skall icke anfalla svensken», sade kejsarinnan, »han skall nog göra sig löjlig». Sprengtporten har sagt: »Je crois qu'il veut se défaire de la Finlande».

—— **31.** Kejsarinnan var icke glad. Jag skref en hemlig ukas till guvernören Wrangel i Reval, att han skulle af kaptenerne på de handelsfartyg, som anlända till Reval, göra sig underrättad om den till sjös utlöpta svenska flottans rörelser, och utan att låtsa om någon fara derstädes, vidtaga lämpliga mått och steg för att aflägsna folkets fruktan, ifall nämligen folket skulle visa sig uppskrämdt på grund af dessa omständigheter. — Vår minister i Paris inberättar, att det

svenska hofvet meddelat det franska hofvet underrättelser att dess rustningar företagas blott och bart till försvar.

Juni 2. Michelson är afsänd för att föra befälet öfver trupperna i Finland och under hans frånvaro är Hästgardesregementet anförtrodt åt Boborikin. Härom lemnade jag en skrifvelse till N. I. Saltikov, men den skulle hafva lemnats till grefve A. M. Dmitriev Mamonov. Med otålighet sade kejsarinnan: »O! mon Dieu! Vous m'avez derangé toute l'affaire». — Underrättelse har ingått att den svenska flottan visat sig utanför Reval. Befaldes att beordra Tjitjagov att skyndsamt begifva sig af. Oron, eller rättare sagdt harmen, är synbar. Åtskilliga kartor och atlaser framtogos för att studera de lokala förhållandena på gränsen mellan oss och Sverige [1].

—— **3.** Kejsarinnan mottog mig nådigt och frågade: »Är ni icke bedröfvad?» Hon sade, att hon afslutat komedien »En betänklighet». Hon hade korrigerat den 4:e akten och tillagt den 5:e. Tiden hade varit kort. Jag sade, att nu upptaga oss andra betänkligheter, nämligen i afseende å de svenska förhållandena.

—— **4.** Vid utdelningen af den inländska posten berättades, att en kurir anländt till svenske ministern baron v. Nolcken ifrån konungen; han stängde in sig i tre timmar och affärdade åter kuriren. Det går efter Riljejevs utsago, som fått i befallning att gifva akt på svenskarne. »Croyez vous que ce fou m'attaquera?» Han svarade: »Qu'il ne faut pas être l'agresseur pour n'être pas abandonné de ses alliés». Vi taga helt visst icke första steget. Af posten visade sig Englands fortfarande oenighet med oss och märktes dess anslutning till Preussen.

—— **5.** Före aftonkuren aflemnades den underskrifna instruktionen för amiral Greigh.

—— **7.** I anledning af en underrättelse, som mottogs den 2 dennes, att en flotta visat sig utanför Reval, upplystes, att den bestått af handelsfartyg. Det ser nästan ut, som om man icke hade något att frukta. Vi anfalla icke svensken, men om han börjar, är det möjligt att han får sig en lexa. Grefve Valentin Platonovitj Musin Pusjkin ytt-

rade sig mycket bra om dessa förhållanden. Han har bortdragit gränstrupperna men tillstängt alla passager.

Juni 8. Kejsarinnan promenerade med mig i pelargången. Vid aftonkuren fortsattes samtalet om konungen af Sverige och sades, att om han icke befalt de sina att begynna kanonaden, så skola icke heller vi göra det.

—— **11.** Kejsarinnan läste för mig ett bref angående de holsteinska förhållandena[2], hvilket den svenske konungen i sitt missnöje åberopat. Der finnes alls icke något förnärmande, utan på ett vänligt fastän bestämdt sätt uttalas der sanningen.

—— **12.** Blef tillkallad på morgonen vid kaffedrickningen. Åtskilliga anmärkningar gjordes angående svenskarnes förehafvanden. 1. Konungen har meddelat sig med alla om sina rustningar, utom med oss. 2. Åfven då han drog i fält, skickade han och omtalade det. 3. Månne han skall sända någon förklaring vid sitt uppträdande med sina trupper i Finland? Befaldes att tillsäga grefve Bezborodko härom och att tala med grefve Musin Pusjkin om truppernas förstärkning till bevakande af det viborgska guvernementets gränser.

—— **14.** I Polen tror man, att den svenske konungen skall förklara oss krig.

—— **15.** Af depescherna från Paris och från Stockholm framgå den svenske konungens afsigter att inlåta sig i krig med oss. Harmen är synbar. Befallning gafs om att inlemna uppgift om antalet af de trupper, som finnas inom kejsaredömet.

—— **16.** Samtal om de svenska tillrustningarna. »I fall det skulle komma till underhandling, så kanhända den svenske konungen ville, att jag (kejsarinnan) skulle erkänna honom såsom sjelfherskare». Beslöts att tills vidare låta amiral Greigh stanna med flottan vid Reval för att observera den svenska flottans manöver och för att slå den, om den skulle börja strid.

—— **17.** Underskrefs ordern till amiral Greigh i öfverensstämmelse med gårdagens reflexioner.

Juni 18. Hela natten gick det icke ur hufvudet, att svenske konungen kunde hafva för afsigt att anfalla Kronstadt. Sprengtporten har sagt detta. Man måste derföre rätta sina mått och steg allt efter hans galenskap, för att söka utforska hans afsigt. Order gafs om att försätta Kronstadts fästning i försvarstillstånd; dertill skola franske ingeniörofficerare användas; de äro flinke och man vill engagera ingeniören Prevost. Jag fick säga, att kejsarinnan länge vant sig att betrakta sakerna från alla sidor; hon tackade sägande, att man måste gå till och med så långt, att man uttänker dumheter, på det att han på hvarje punkt måtte knäcka sin panna.

—— **20.** Man berättade, att tre hundrakanonskepp lyckligt passerat förbi den svenska flottan. Von Desin saluterade hertigen af Södermanland, såsom varande kejsarinnans kusin, med 13 skott. Man svarade honom med 8.

—— **21.** Omtalades att i går depescher ankommit med en kurir ifrån Stockholm. Under förevändning af att grefve Razumovskij framkallat en viss jäsning hos folket, nämligen genom den i noten gjorda skilnaden mellan konungen och nationen, har konungen bestämt, att Razumovskij inom åtta dagar skall afresa, men sjelf ämnar han skrifva till kejsarinnan ifrån Finland, dit han verkligen begifvit sig. Befaldes att tillsäga baron v. Nolcken, att hans konungs beteende gjort slut på hans beskickning och vistelse härstädes, med bestämmande af samma tid för hans afresa, som blifvit grefve Razumovskij förelagd. Vi börja ingen fiendtlighet. Harmen är tydlig. Man måste spela tålig, men händerna klia att få tukta svensken. De anmärkningar, som gjorts i afseende på dessa förhållanden, lemnades till grefve Alexander Matvjejevitj Dmitriev Mamonov. Han är klok och skall vara närvarande i rådet för att hafva sina ögon med der. Grefve Anhalt tyckes ämna gyckla; han önskar erhålla öfverkommandot emot svenskarne och grad »en chef», liksom det här vore fråga om en täflan med hans jemnårige i saxisk tjenst.

—— **22.** Noten till v. Nolcken blef vid genomläsningen gillad jemte en annan, ämnad att meddelas de ministrar, som befinna sig vid härvarande hof, till upplysning om den svenske

konungens tilltag. Rådet sysselsatte sig med krigsrustningarna. Michelson lemnas qvar i Finland vid dervarande trupper; han erhåller 300 rubel i månaden till taffelpengar. Greigh är färdig att afsegla och afvaktar endast gynnande vind. — På eftermiddagen lästes rådets protokoll, och i enlighet med af kejsarinnan fattadt beslut uppsatte jag en skrifvelse till förmedling af de olika åsigter, som gjort sig gällande i rådet. — Af grefve Rumjantsovs i Berlin depesch framgår, att dervarande danske minister aflemnat en not angående den af Sverige mot Ryssland gjorda krigsrustningen, och af preussiska hofvet har svarats, att om detta förhållande mellan de båda hofven icke erhåller sin förklaring, så skall konungen, tillsammans med den danske, uppträda såsom medlare, emedan han är intresserad af att bibehålla lugnet i norden.

Juni 23. Efter en kort promenad återvände kejsarinnan med synbar oro. Frågade, om icke jag hade något att berätta. Talade om gårdagens reflexioner angående svenska angelägenheterna. Jag svarade hvad åtgärd jag skulle vidtaga; anförde grefve Bezborodkos ord, att grefve Bruce yrkat att landsätta från fartygen trupper i vårt Finland, men att erhålla befäl lyckas honom ej. Han har icke hufvud och är dertill otjenlig. Kejsarinnan sade: »Van vid arbete, har jag mycket att göra, försöker att hålla krafterna uppe, men före September kan jag icke blifva lugn. Kärlek till fosterlandet och en naturlig känslighet göra det nu för mig omöjligt att icke oroa mig. Vi måste draga fördel af vår flottas öfverlägsenhet öfver fiendens, och sedan vi öfvervunnit den på hafvet, draga mot Stockholm. Rådet har icke insett detta. Du får icke tala derom med någon». — Till öfverbefälhafvare för våra trupper mot svenskarne är grefve Valentin Platonovitj Musin Pusjkin utnämnd. I rådet väcktes förslag om frivillig teckning i Petersburg till rekryternes betalning; der enrollerades 1,000 man, och i veckan kan allt vara färdigt. Denna oro har mycket uppskakat kejsarinnan och naturligtvis åstadkommit en viss svaghet.

—— **24.** Allehanda bud affärdades angående uppställandet af trupper i händelse af en brytning med Sverige. I stället för grefve Anhalt är Apollo Volkov utnämnd.

Hans höghet tsesarevitj skall åtfölja grefve Musin Pusjkin. Äfven hans kyrassierregemente är utkommenderadt.

Juni 25. Hertigen af Kurland är, på grund af rykten, som ifrån Libau trängt fram till honom, orolig för svenskarnes rustningar. Svenskarne hafva borttagit tullbommen och visat sig utanför Nyslott. Danmark har svarat den svenske konungen bestämdt, att det måste uppfylla sina förbindelser mot oss.

—— **26.** Underrättelse har ingått, att svenskarne den 21 Juni besatt Nyslotts förstad och belägra slottet. — Mycken oro är rådande. Lifgrenadierregementet är utkommenderadt. Greigh har erhållit befallning om att landsätta trupper från transportfartygen, men icke från krigsfartygen, att angripa den fiendtliga flottan och efter segern styra kurs på Karlskrona. Man gjorde korstecknet, då denna ukas underskrefs. Greigh önskar att för manskapets öfning dröja några dagar i Krasnaja Gorka, emedan halfva hans antal består af rekryter. — Kejsarinnan frågade, om icke mina fötter blifvit sjuka af de många budskickningarna.

—— **27.** Undertecknades ukaserna till vice-amiral von Dessin och konteramiralen Povalisjin om fiendtligheternas begynnande och om rekognoscering af Göteborg, Marstrand och andra orter, i förening med den danska flottan eller den förutan. Vid underskrifningen lyckönskade jag till festdagen och anmärkte, att på Pultavaslagets dag utfärdas ukaserna mot svenskarne. Dessa ord mottogos med synbart nöje. Michelson har från Villmanstrand insändt rapport af den 25 Juni om att svenskarne visat sig vid Abborrfors liksom under en manöver af baron Armfelts regemente. Denne är enligt grefve Bezborodkos ord konungens gunstling.

—— **28.** En svensk korps är utanför Nyslott. En officer af lifkompaniet blef der skjuten, då han begaf sig till fästningen. Befallning gafs att förse Keksholm med proviant, på det att svenskarne, sedan de intagit Nyslott, icke måtte kasta sig dit och göra sig till herrar öfver Ladogasjön för att afbryta förbindelsen med Petersburg. Sanningen att säga, har Peter I bygt hufvudstaden bra nära. (Han anlade den före Viborgs intagande, och var sålunda säker på sin

sak.) Man har befalt att komplettera gardesregementena, hvilka med 7,000 man skola utgöra reserven bakom grefve Musin Pusjkin. Man studerade kartan öfver viborgska guvernementet, hvilken är, i anledning af nuvarande förhållanden, ganska detaljerad. Från grefve Stackelberg i Varsjav har en kurir ankommit. Han har rättighet, enligt härifrån meddelad föreskrift, att öppna svenska och preussiska bref och har hitsändt en kopia af den svenske konungens bref, i hvilket denne, efter att hafva redogjort för sina afsigter med Ryssland, söker framställa oss såsom de der gifvit orsak till allt detta, och visa att han måste försvara sitt rike och nationens ära, tänkande att med sitt hjeltemod, sina bundsförvandter och med stora penningsummor uträtta stora ting. I afseende på dessa ord är det att märka: man kan slå vad om, att han äger intet af allt detta. — Konungen har för afsigt att intaga Finland, Estland, Livland och Kurland genom att gå rakt på Petersburg; men om detta icke lyckas, ämnar han afsäga sig kronan, efter drottning Kristinas exempel, antaga den katolska läran och lefva i ensamhet i Italien.

Juni 29. Enligt åtskilliga rapporter, som på morgonen anländt, ärna svenskarne ifrån Nyslott, Villmanstrand och Abborrfors företaga en samtidig attack och öfverskrida våra gränser den 28 eller 29 dennes. Michelson bereder sig på att möta deras första landstigning och, sedan han slagit dem, vända sig mot de trupper, som tågat landvägen. Man har befalt, att de trupper, som redan satt sig i marsch till Michelsons understödjande, skola färdas med skjuts, att krigsfartyg skola föras till Ladogasjön; roddfartyg af en ny konstruktion och små fregatter med sjötrupperna skola fara fram och tillbaka i skären mellan Kronstadt och Fredrikshamn. Grefve Bruce har under dessa omständigheter blifvit utnämnd till öfverkommendant i hufvudstaden och i guvernementet St. Petersburg och skall leda ärendena under kejsarinnans egen uppsigt. Michelson har insändt en afskrift af ett bref från konungen till honom, deri det förklaras, att han icke kan mottaga honom på grund af de förhållanden, som nu råda mellan de båda rikena. Man

väcktes klockan 12 på natten med en rapport att svenska flottan uppträdt utanför Reval.

Juni 30. Undertecknades på morgonen ett manifest [3] om kriget mot Sverige.

Juli 1. Det berättades, att man i går sett utanför katedralen en stor folkskockning och man trodde, att man i Petersburg skulle kasta gatstenar på svenskarne. — Svenske legationssekreteraren von Schlaff aflemnade en not, i hvilken konungen begärde ett bestämdt svar, ja eller nej, det vill säga, om det skall blifva fred eller krig. Han erbjuder fred på följande vilkor: 1:o att grefve Razumovskij skall erhålla en exemplarisk bestraffning för sina intriger, som haft till syfte att uppegga folket; 2:o att Finland och en del af Karelen intill Systerbäck skola återlemnas, d. v. s. allt hvad Sverige genom fördragen i Nystad och Åbo till Ryssland afträdt; 3:o att hans bemedling skall antagas för ernående af fred med Porten, som skall återfå Krim, och fullmakt gifvas att afträda alla de eröfringar, som i senaste krig blifvit gjorda, med återställandet af de gränser, som varit gällande intill år 1768. Såsom bevis på konungens hofsamhet gjorde han en anspelning på Pugatjevs tid, och hennes majestät behagade säga, då hon till mig öfverlemnade noten: »Il cite son confrère Pouhacheff» [4]. — Schlaff och hela sviten fingo befallning att med de svenske kurirerne afresa. Man väntar nu ett bestämdare uppträdande af svenskarne, och grefve Musin Pusjkin blef underrättad om hela förhållandet. Det gafs befallning att förstärka Greighs flotta med 2 eller 3 fartyg [5].

—— **2.** Då den svenske konungen begaf sig ifrån Stockholm, sade han åt fruntimren, att han skulle bjuda dem på frukost i Peterhof. Man talade om det galna i gårdagens not. Grefve Bezborodko trodde, att konungen sjelf skrifvit densamma. — I sommarpalatsets kyrka upplästes kungörelse om svenska kriget. Posten lästes; från Danmark skrefs, att svensken förstärkte och bevärade sin flotta medelst franska subsidier, och drog till hafs med tillhjelp

af turkiska penningar, och man antydde på visst sätt danskarnes oförmåga till ett kraftigt uppträdande. »Jag skall icke gifva danskarne pengar; vi skola bättre använda dem på att förstärka oss sjelfva. Peter den förste hade icke så god tanke om dem». — Jag afskref med egen hand Schlafs vansinniga not.

Juli 3. Fitinghoff var här och berättade, att den svenske konungen stiftat en orden för de f. d. landtrådens räkning och lofvat att insätta dem i deras forna rättigheter. Man skrattade deråt, men Fitinghoff blef afsänd till Livland.

—— **5.** Man talade med mig om de svenska angelägenheterna. Jag sade, att man hittills endast förnummit stora ord och att det röjdes hvarken någon plan i företagen ej heller beslutsamhet i utförandet. Det är nödvändigt att afvakta underrättelse om hvad Greigh förehar. Enligt berättelse af en skeppskapten, som ankommit till Kronstadt, var han tolf sjömil från fienden.

—— **6.** Man ämnar taga folk ifrån jägarekorpsen till lifhusarer och, sedan man fått ett tillräckligt antal, sända dem mot svensken. — Baron Sprengtporten är redo att ifrån olonetska guvernementet göra en diversion med ett antal trupper. En pålitlig stabsofficer skall ställas till hans hans förfogande.

—— **7.** Greigh qvarligger ännu för vindstilla vid ön Seiskari. Skrefs till kejsaren, att den svenske konungen, »l'émule du héros de la Manche», afkastat masken, och alla förhållanden framstäldes i sin verkliga gestalt.

—— **8.** Man läste en rapport från grefve Musin Pusjkin om att vid pass 3 eller 4 tusen svenskar voro på 22 versts afstånd ifrån Fredrikshamn, der V. Iv. Levasjov för befälet. Grefve Musin Pusjkin afskär vägen till Viborg, men skall icke lemna sin post, förrän han fått reda på fiendens verkliga afsigter. Svenska krigsskepp, som ett och ett gått af och an utanför Reval, hafva tagit några handelsskepp, men så snart Greigh ankommer, skola de nog draga sig tillbaka till sina kuster; så anser hennes majestät. Hon

sade åt Maria Savisjnja, att hon icke önskade något högre än att få tukta svensken.

Juli 10. I går afton erhöllo vi ifrån amiral Greigh den angenäma underrättelsen, att han den 6 Juli vunnit en seger öfver den svenska flottan, som stod under befäl af prins Karl, hertig af Södermanland, emellan ön Stenskär och grundet Kallbåden, 7 mil vester eller öster om Hogland. Striden varade oafbrutet från kl. 5 till 10 på aftonen och afbröts af nattens mörker. Greigh n'a jamais vu de plus chaud, ni mieux soutenu de part et d'autre. Vi togo sjuttiokanonskeppet »Prins Gustaf», som var i avantgardet under viceamiralens flagg, och på detta fartyg var grefve Wachtmeister med hela besättningen. Svenskarne lemnade stridsplatsen och drogo sig till Sveaborg. I början var vinden ganska svag, och under stridens lopp blef det fullkomlig stiltje, och till följd såväl deraf som af det inbrytande mörkret råkade vårt sjuttiokanonskepp »Vladislav» ut för fyra svenska fartyg och blef af dem taget. Greigh erhöll S. Andreasorden med löfte om att vedermälen af kejsarinnans nåd skulle komma alla dem, som utmärkt sig, till del, så snart deras namn blifvit af amiral Greigh insända. Jag utskref fyra relationer på franska, af hvilka två sändes till Grimm och Zimmermann, jemte tyska manifest om svenska kriget. 17 af våra fartyg och 15 svenska jemte 8 stora fregatter bildade linie i striden.

—— **13.** Under dessa dagar hafva mindre träffningar egt rum med svenskarne vid Fredrikshamn och vid Villmanstrand; våre slogo dem och togo en kanon och en skans; till båda träffningarna sändes en grenadierbataljon med jägare och kosaker, och åt båda trupperna gafs en rubel per man.

—— **14.** Det berättas, att Michelson nu förjagat svenskarne på ett annat håll, och är detta således tredje gången, som de haft motgångar till lands.

—— **15.** Man berättar i hemlighet, att Levasjov frågat, om man icke borde lemna Fredrikshamn i anledning af den mängd träbyggnader, som fienden genom bombardement skulle kunna antända. Detta härrörde af det förhål-

landet att i staden nedfallit några 18- och 24-pundiga kulor. Levasjov kallades poltron och befallning gafs att i hans ställe ditsända Güntzel, som bättre skulle kunna försvara Fredrikshamn. Vid denna tid skrefs till grefve Musin Pusjkin att, efter hvad man nu har sig bekant, ärnar konungen icke taga Fredrikshamn, men vill göra en landstigning vid Krasnaja Gorka, tända eld på Kronstadt och tåga till Petersburg för att omstörta Peter I:s staty. — Kejsarinnan beklagade sig öfver, att hon i anledning af svenska kriget har så mycket bråk och lika mycket skrifveri som befälhafvande generalen; jag sade, att alltsamman berodde uteslutande på hennes majestät sjelf. Greigh fruktar, att svenskarne ämna göra en landstigning vid Reval.

Juli 16. Browne begär ett eller två regementen för att hålla nödig ordning bland bönderne, emedan de visa sig icke vilja arbeta, utan vänta på svenskarne [6]. — Grefve Wachtmeister skref till konungen och öfversände ett intyg, som Greigh gifvit honom derpå, att hans skepp icke längre kunde hålla stånd.

—— **17.** Furst Potemkin Tavritjeskij oroar sig mycket öfver härvarande ställningar och förhållanden i afseende på svenskarne.

—— **18.** Kejsarinnan uppläste ett egenhändigt bref till Peter Dmitrijevitj Eropkin, i hvilket, med anledning af grefve Orlov Tjesmenskijs ankomst, moskoviternes ansträngningar berömmas, men det anmärkes, att den som är rädd har stora ögon, och derföre redogöres närmare för alla våra förhållanden gentemot svenskarne, för att visa, att allt är förutsedt och att alla mått och steg äro vidtagna; vår flotta är öfverlägsen den svenska; fienden är snart fördrifven ur Finland, emedan grefve Musin Pusjkin nu har mera trupper än de Lacy hade; denne hade blott 9,000 man. — Man talade om de i går erhållna under rättelserna, att svenske konungen afsändt till Reval en fregatt med bref till grefve Wachtmeister, hvilket han tillåtit att visa för amiral Greigh, hvari endast skrifves, att grefve Wachtmeisters tillfångatagande minskat den glädje han erfarit af sine krigares framgångar. Man tog kännedom om brefven från våre fångar; värjorna äro till dem återlemnade

och de erhålla kunglig taffel. Kejsarinnan sade: »Han (konungen) är blott arg på mig och på v. Nolcken och har ljugit på oss båda i sitt råd. På honom der skall han afhugga hufvudet, men på mig kan han det icke». — Grefve Tjernisjov har erhållit ett bref ifrån Greigh, hvari han skrifver, att han önskar att, utom de fartyg, som blifvit sända till Kronstadt för att repareras, äfven »Vseslav» skall sändas. Ju mer man undersöker de tre brottslige kaptenernes sak, dess mer ökas deras skuld, och man tror, att det äfven skall röra konteramiralen von Dessin: »Il n'a pas fait aucun signal pour les faire retourner à leur devoir, quoiqu'il s'est assez bien battu avec son propre vaisseau». Berg sände till honom en slup, men hvarken lemnade han sjelf denne någon hjelp ej heller gaf han signal åt de andre, »qui sont restés les tranquilles spectateurs de son malheur». Under en eller en och en half timme sköt fienden icke en gång hvarken på dem eller på Berg, förr än denne strök flagg. Han var riktigt i klämman. »Après qu'il eut baissé le pavillon, le cap. lieutenant l'a arboré derechef, et derechef il l'a fait baisser; enfin l'ennemi étant déjà en déroute, un petit paquet-bot s'est approché de lui et a amené notre vaisseau de 74 canons en triomphe à la flotte Suèdoise sous les yeux et sous les canons de toute notre arrière-garde. J'en rage d'y penser». Utom denna tillfällighet skulle fienden icke haft något att skryta med. — Allt detta är Greighs ord.

Juli 19. Kejsarinnan begärde relationen om affären vid Partakoski, och, såsom det synes af Michelsons skrifvelse, har krigskollegium fått befallning att belöna med högre rang de rekommenderade officerarne. I går nedlemnade jag en till viceamiral von Dessin utfärdad ukas, att han efter utförandet af befallningen af den 27 Juni, eller, om han icke kunde fullgöra denna, allt efter omständigheterna, skall söka förena sig med Greigh, och på väg förbi Karlskrona slå svenskarne, som emellertid ånyo skola lida nederlag af Greigh. Då anmärkte grefve Alexander Matvjejevitj, att man icke bör uttrycka sig så bestämdt, ty kanhända skall Greighs andra batalj icke blifva lyckligare.

Juli 20. Browne skrifver, att en dansk sjökapten, som på 24 timmar kommit från Stockholm till Riga, försäkrat att man der är i fullkomlig okunnighet om kriget och att ryssarne der fritt drifva handel, men de på handelsfartygen qvarhållne svenskarne önska enhälligt, att hennes majestät måtte bringa deras konung till besinning. — Ehuru jag på 24 år icke skrifvit tyska, åtog jag mig likväl att öfversätta ofvanstående för att sändas till Sprengtporten i Olonets. Denna dag erhållna underrättelser bestå deri att: 1:o omkring 3,000 svenskar stå och bulta på utanför Nyslott, men utan framgång; 2:o Greigh har gått att uppsöka fienden.

—— **22.** Grefve Bezborodko har flere gånger yttrat, att den preussiske ministern ännu icke mottagit några utlåtanden i afseende på de svenska förhållandena, men tillsvidare äro preussarne lugne. Från amiral Greigh hafva ännu inga underrättelser ingått.

—— **23.** Man berättade, att i går gr. Cobentzl och gr. Ségur vid det vanliga aftonsamtalet förvånat sig öfver den hastighet, hvarmed vi gått den svenske konungen till möte. Grefve Ségur bekräftade de ord kejsarinnan förut fält, »qu'un grand empire a de grandes ressources»; han förvånade sig likaledes öfver den svenske konungens långsamhet i det började kriget, och öfver att han släppt igenom Greigh med flottan. Vid läsningen af de moskovitiska tidningarna, der den af Schlaff lemnade noten är införd, sades att han erhöll ett bra svar och blef bortkörd. (Se d. 1 Juli). Af »granskningsjournalen» * fann jag, att det engelska hofvet icke gillade svenskarnes uppförande och att den svenske konungen, som formligen begärt hjelp af Frankrike, erhållit nekande svar, derföre att han icke var den anfallne.

—— **24.** Afsändes den af mig uppsatta befallningen för generalmajor Wrangel, guvernör i Reval, att han skall

---

* Så anse vi lämpligt återgifva det i originalet ofta förekommande uttrycket *perljustratsia*. Kejsarinnan hade nämligen befalt att bref till och från politiskt misstänkte personer skulle öppnas och granskas *(perlustrer)*. Af deras innehåll gjordes sammandrag, som Chrapovitskij för henne uppläste och som benämndes med nyss anförda rysk-franska titel. *Öfv.*

inberätta hvad han har för underrättelser om vår flotta och fiendens, och att äfven för framtiden anskaffa dylika. — Vid middagstiden ingick underrättelse från grefve Musin Pusjkin, att svenskarne, som trängt sig fram genom kärret, nattetid anfallit Fredrikshamns förstad och tillfångatagit 25 sjuke soldater, som icke lyckats undkomma till fästningen, men sedermera, då de stötte på jägarne, blefvo de hastigt fördrifne; vi togo ett standar och tillfångatogo två officerare, hvilka förklarade, att man hos dem beslutit att anfalla alla våra poster på en gång. Tack vare Gud . . .! Jag blef kl. 7 på aftonen sänd för att öfverenskomma med metropoliten om erkebiskop Nicodemus' begrafning; denne hade varit med på ett fartyg under bataljen den 6 Juli och dött vid ön Seiskari. Kejsarinnan sade: »Nous sommes à la veille d'une bataille en Finland et d'un combat naval». — Här hafva mottagits följande rapporter: Greigh skrifver under den 23 Juli, att en storm, som varat ifrån midnatten den 18 och hela den 19 Juli, drifvit fartygen Konstantin och Bogoslav på grund, men att de den 22 kommit loss, och att han, så snart det blir gynnsamt väder, skall gå emot fienden, alldenstund han erhållit underrättelse, att den svenska flottan kryssar med 22 eller 23 örlogsfartyg mellan Reval och Sveaborg; grefve Musin Pusjkin skrifver likaledes under den 23, att fienden, som landsatt folk ifrån flottan, blockerat Fredrikshamn ifrån Viborgsvägen och att hans andra afdelning tågar till Davidstad; från vår sida äro alla försvarsanstalter vidtagna.

Juli 26. Man gaf mig att förvara en hemlig rapport ifrån P. D. Eropkin i anledning af en af hennes majestät egenhändigt skrifven befallning, att man borde göra bekantskap med den fångne grefve Wachtmeister, för att utforska den svenske konungens nuvarande förehafvanden och planer; han står nämligen hos honom i gunst. Detta uppdrag hafva den gamle vicekanslern och öfverkammarherren furst Alexander Michailovitj Golitzin och öfverprokuratorn furst Gabriel Petrovitj Gagarin åtagit sig. — Vid hårtoiletten erhölls underrättelse, att Fredrikshamn redan var omringadt

af fienden och att Levasjov tändt eld på förstaden. Oro. — Jag blef tillkallad kl. 3 eftermiddagen. Med glädje hade man mottagit rapport om fiendens reträtt ifrån Fredrikshamn. De våre försvarade sig i förstaden, som sedan blef af fienden intagen, men hans hastiga reträtt tillskrifves fruktan, att den kommenderande generalen Bauer skulle falla honom i ryggen.

Juli 27. Af »gransknings-journalen» synes den preussiske konungens beslut om fullkomlig impartialité i afseende på svenskarnes förehafvanden; i sammanhang härmed synes det af ett bref ifrån grefve Rumjantsov i Berlin, att återkallandet af den flotta, som varit bestämd för Arkipelagen, var Preussen och England angenämt. Grefve Ségur har fått i uppdrag, att med franske ministern i Stockholm arbeta på en försoning mellan oss och svenskarne. — Levasjov har af försigtighet gjort upp sitt testamente. — Man befalde, att ett genmäle skulle skrifvas emot Hamburger-gazetten, i hvilken införts, att vi börjat fiendtligheterna mot svenskarne. — Jag renskref franska verser angående den svenske konungen. — Mottogs rapport ifrån Güntzel om att svenskarne på alla ställen hastigt dragit sig tillbaka till sina gränser med anledning af ett myteri, som uppstått inom den finska hären, som icke vill anfalla oss utan endast försvara sina gränser. Deri såg man Guds hjelp.

—— **28.** En kopia af rapporten om (den finska) härens myteri sändes till Tutolmin för att meddelas Sprengtporten. Derom skrefs äfven till grefve Browne. Amiral Greigh, som befinner sig vid Seiskari, rapporterar under den 24 Juli, att han, sedan det nu blifvit gynnsam vind, lyft ankar och gått för att uppsöka fienden och befalt skeppet Konstantin att förena sig med honom.

—— **29.** Michelson har ryckt fram till Kymmene, och ett formulär är uppsatt till plakat, som skola utdelas för de svenske finnarnes räkning, på det att de icke skola gripa till vapen, utan lugnt blifva qvar i sina hem. Likadana plakat äro utdelade af Sprengtporten. — Man läste början af den komiska operan »Koslav». Der förekommer anspelning på den svenske konungens förberedelser till krig.

»Jag (kejsarinnan) vet ännu icke huru jag kommer att sluta den; jag började den i går för att skingra mina tankar». — Grefve Musin Pusjkins rapport aflemnades med tillägg af ett bref ifrån den svenske generalen Armfelt till befälhafvaren för de pskovska regementena, furst Lobanov Rostovskij, dat. d. 27 Juli (7 Augusti). Der erbjudes, på svenske konungens befallning, utvexling af fångar: »Pour moi, mon Prince, je serais infiniment heureux, si choisi par mon maître de porter le premier les paroles de conciliation, je puisse dater de ce jour le retablissement d'une union et d'une harmonie, qui a fait de tous temps l'objet de mes voeux et que j'ai vu avec tant de regret rompre, plus peut-être par des malentendues et de mauvais esprits, que par volonté de deux souverains, unis par le lien du sang et si faits touts les deux pour s'aimer.» — Det har blifvit befaldt, att grefve Bezborodko, som väl öfverlagt och rådfört sig med vicekanslern (I. A. Osterman), skall afgifva sin mening, alldenstund det är svårt att skrida till underhandlingar med den trolöse konungen, utan att hålla tillbaka danskarne och kanske äfven de inre svenska oroligheterna. Nu samlar han sig synbarligen och önskar vinna tid. Grefve Musin Pusjkin har insändt femkopekstycken, som svenskarne betalt de våre för artilleritransport, sägande, att de blifvit tagna på de ryska fartygen. Man har befalt undersöka dem, och mig synes, att de äro falska, ehuru bra lika vår prägel. Underrättelse har ingått från en sjökapten, att den svenska flottan dragit sig undan för Greigh och att det lyckats denne att taga ett fartyg, som råkat på grund. Besättningen togs till fånga och fartyget uppbrändes under svenska kusten. Kejsarinnans ord.

Juli 30. Man talade om den underrättelse, som meddelats af sjökaptenen, och om att intet ännu derom inrapporterats. — Skrefs till hertiginnan af Würtemberg och till Pohlmann angående den svenske konungens upptåg och tilltag. Enligt intyg ifrån kejs. Myntet, har det visat sig, att de femkopekstycken, som svenskarne betalade i Finland, icke bära vår prägel, men i godhet motsvara våra; det är tydligt, att de för länge sedan tillverkats. — I afseende på

P. D. Eropkins hemliga rapport, framgår det af samtalet med den fångne grefve Wachtmeister, att konungen icke ärnar anfalla vårt Finland, så länge icke den preussiske konungen sänder öfver Kurland 60,000 man till Livland, och på den grund tror han icke på några skärmytslingar mellan oss och svenskarne till lands. — Michelson rapporterar, att svenskarne äfven på Davidstads-sidan drifvits tillbaka öfver gränsen. Ännu ett bref har ankommit från Armfelt till Güntzel angående benägenhet för fred, och att han tager denna sak på sig. Jag sändes med detta till vicekanslern. Han gaf ett svar, som öfverensstämde med kejsarinnans yttranden af den 29 dennes, och det är bestämdt, att man icke skall svara och icke ingå i underhandlingar. Man måste antaga, att de svenska förhållandena äro kinkiga. Vicekanslern tänker, att konungen sjelf skall komma att skrifva till kejsarinnan.

Juli 31. Man ansåg, att de svenske trupperne nödvändigt måste lida brist på proviant. Jag föreslog, att man skulle höra efter huru stora förråd det fans på det af oss tagna svenska fartyget. Man skrattade, då man mottog grefve Tjernisjovs bref, att allt var der förtärdt. Man skref härom till tsarevitj.

Augusti 1. Man talade om gårdagens oro. Ett mottaget paket innehöll ett memorial af hela finska hären, hitsändt med en deputerad. De begära oafhängighet samt fastställande af gränserna i enlighet med, icke Åbotraktaten, utan traktaten i Nystad, det vill säga, de önska återlemnandet af Kymmenegårds län med Fredrikshamn och Villmanstrand [7]. — En ifrån Greigh anländ rapport öfverensstämmer med skepparens berättelse den 29 Juli. Svenska fartygen hafva dragit sig tillbaka till Sveaborg, och ett af dem har blifvit uppbrändt den 26 Juli; om det fångna sjömanskapets afsändande till guvernementen Pskov, Tver och Smolensk föranstaltade jag befallningar. — Den svenske konungen är i Kymmene med 6,000 man; befallning har gifvits att drifva bort honom. I dessa dagar erhåller han den danska deklarationen, och måhända drager han sig tillbaka

af sig sjelf. Danskarne hafva fattat sitt beslut, de utrusta 10 skepp och, efter att hafva förenat sig med oss, draga de emot Göteborg. Man har sändt grefve Bezborodko till vicekanslern på landet, för att de tillsamman skola afgifva svar på det finska memorialet. Kejsarinnan sade till mig: Du for till honom för två dagar sedan, men han har afgjort allt med Morkov utan vicekanslern. — Man var glad. Man lade märke till hvilken skilnad var mellan den 1 Augusti och den 1 Juli. Det var den 1 Juli, som Schlaff aflemnade noten.

Augusti 2. Kejsarinnan behagade vara närvarande, då tvenne hundrakanonskepp, benämnda »De tolf apostlarne» och »S. Vladimir Isapostolos», löpte af stapeln.

—— **3.** Mottogs ett förklarande memorial af den finske deputeraden Jägerhorn, hvari äfvenledes talas om gränserna, och att, jemte deras oberoende, vi äfven skola skydda dem mot anfall. — »Jag (kejsarinnan) läste det icke, innan man granskat det i rådet». Han önskar mycket att träffa Sprengtporten, hvilken man sändt efter. — Våre rådsherrar skola icke afgifva något svar, förrän desse två träffats. Så måste man uppfatta grefve Bezborodkos ord.

—— **4.** Kejsarinnan behagade säga, att Jägerhorn skulle blifva förestäld. Han har fått befallning att infinna sig hos vicekanslern. »Jag (kejs.) svarade honom, att de kunde hoppas på hjelp i full öfverensstämmelse med vårt rikes intressen.» — Greigh kryssar i närheten af Reval och afvaktar fienden. Vid Sveaborg erbjöd hertigen af Södermanland honom färsk proviant, men han vägrade. Det var rätt gjordt af honom. De äro i stånd att förgifta den.

—— **5.** Från Danmark har en kurir anländt, afsänd den 19 Juli. Hos dem tillreder man deklarationen. Von Dessin har begifvit sig af, icke för att anfalla Göteborg men för att tillintetgöra deras handel och bemäktiga sig tre svenska fregatter, som kryssa i hafvet der utanför. — Grefve Razumovskij är allt fortfarande qvar i Stockholm, hvarest man firat segern öfver vår flotta, liksom om en sådan vunnits den 6 Juli. Han skrifver, att hertigen af Södermanland efter denna strid råkat i oenighet med sin

broder, sedan han anklagat konungen för att icke hafva varit uppriktig utan meddelat falska försäkringar om vår svaghet. — Grefve Rumjantsov skrifver från Berlin, att det preussiska hofvet tillika med England vill skrida till medling i afseende på vårt förhållande till Sverige, sedan de blifvit nöjde, då flottans expedition till Medelhafvet instälts. — Man tror icke detta. Rumjantsov är bedröfvad. Befallning har gifvits att skyndsamt affärda ett bud till Nesselrode. Grefve Bezborodko har med missnöje mottagit en sådan tillsägelse, med förklaring att han ensam icke kan skrifva till alla; ingen gör någonting, och derföre borde jag vända mig till vicekanslern, såsom den äldste medlemmen af kollegium. Äfven han tror fortfarande helt visst, att det preussiska hofvet och det engelska skola uppträda såsom medlare. Detta är mycket säkert och mycket bryderi kan deraf följa; derför har han flere gånger sagt till M. C. Alexjejeva, att så snart kriget slutar skall han genast lemna sin tjenst.

Augusti 6. Då tidningarne lästes, talade man om svenskens skryt i anledning af sjöslaget, som egde rum den 6 Juli. Må han yfvas så mycket han vill; han gör sig sjelf löjlig i opartiska menniskors ögon. Artikeln derom förekommer i de tyska tidningarna, men ännu icke i franska. — Efter middagen gick jag sjelf för att hemta den ryska posten. Der erhöll jag vicekanslerns skrifvelse om hans samtal med Jägerhorn. Han vill, att svaret skall erhålla kejsarinnans eller åtminstone vicekanslerns underskrift, och då skola de sammankalla riksdagen. — Kejsarinnan frågade, om icke Sprengtporten ankommit.

—— **7.** Sjelf behagade kejsarinnan läsa rådets framställningar och att uppsätta formulär till den skrifvelse, som skall lemnas de adelsmär, hvilkas ätter äro upptagna i statens genealogiska tabeller. Jag renskref den, och den blef konfirmerad. Man skref ett svar till furst Nikolaj Borisovitj Jusupov angående mottagande af stenar, som på beställning graverats af Pichler, hvilka det ännu icke varit tid att riktigt granska »par rapport aux fredaines du roi de Suède».

Augusti 8. Baron Sprengtporten har ankommit, har sammanträffat med Jägerhorn och var en lång stund hos kejsarinnan. Vid hans bortgång sade kejsarinnan: »Deux têtes chaudes s'entendent, dans un quart d'heure nous avons beaucoup finis». Vicekanslerns svar antogs och skulle afsändas med Jägerhorn. Härom skall äfven en redogörelse tillsändas grefve Musin Pusjkin, och Sprengtporten skall afresa för att medverka vid det beramade ärendet. Grefve Bezborodko berättade, att, enligt en rapport, som i går ankommit, den svenske konungen har med 12,000 man uppkastat en förskansning i Kymmenegård, så att det är olämpligt att angripa honom. Från konsuln har den nyheten meddelats, att von Desin uppbringat 13 svenska handelsfartyg och att dessa priser försäljas i Köpenhamn.

—— **9.** Greigh skrifver under den 5 Aug., att fienden icke visat sig. Han har 2,000 sjuke och begifver sig nu ånyo till Reval.

—— **10.** Befaldes att snart fälla dom öfver de skeppsbefälhafvare, som den 6 Juli gjorde sig skyldige till försumlighet, för att dermed statuera ett exempel. Det svar, som i går afsändes med Jägerhorn, var icke undertecknadt af vicekanslern, för att det icke genom någon illasinnad skulle komma fram till konungen. Åt den deputerade skänktes en ring och 500 dukater. Hennes majestät behagade säga, att danskarne bedragit oss; i dag skulle man mottagit deras deklaration, men de uppskjuta alltjemt under förevändning, att de ännu äro i skriftvexling med kronprinsen. Kejsarinnan har befalt vicekanslern att säga deras minister »que la gazette d'Altona est la plus impertinente» och att dess redaktör skall straffas.

—— **11.** En not undertecknades till grefve Nesselrode, som affärdats till Berlin; deri uppdrages åt honom att försöka hålla det preussiska hofvet i ömsesidig vänskapsförbindelse med oss. I Mars månad tilländalöper terminen för vår traktat med detta hof. Den förnyades icke på grund af förbindelsen med kejsaren, men ännu gäller fördraget i Teschen och en väpnad neutralitet. Den preussiske konungen har erbjudit sig att försona oss med svenskarne, men

vi fordra satisfaktion för denna kränkning och tillbakavisa hans medling så väl i afseende på det svenska som det turkiska kriget; vi komma nog till rätta i det första med danskarnes hjelp och i det andra med kejsarens. Lätt framlyser preussarnes ovänskap mot oss, och Preussen och England hafva på »den germaniska ligans» vägnar framkallat det turkiska kriget. — Enligt sjökapteners utsago har von Desin förenat sig med Povalisjin och äfven denne har, under härjningar på de svenska kusterna, bränt en by.

Augusti 12. Befaldes att hos grefve Bruce hemta Güntzels gårdagsrapport, hvari han skrifver, att det är finnarne vid dödsstraff förbjudet att skjuta på de våre. — Greigh rapporterar, att svenskarne icke dragit bort ur hamnen, att man tagit salt kött, som på ett danskt och tvenne preussiska fartyg förts till dem. Han har fått befallning att iakttaga de bestämmelser, som gälla i afseende på neutraliteten. — En ukas utfärdades till grefve Musin Pusjkin att gifva de svenske soldater, som öfvergifvit konungen, 10 till 15 rubel per man, som i hemlighet skulle tillställas dem.

—— 14. Rapport ankom från grefve Musin Pusjkin om att efter den hemliga sändningen till finnarne, som befinna sig omkring Nyslott, desse svarat, att de äro villige att draga sig tillbaka, i fall man, då de öfverfara på fartygen, icke börjar att skjuta på dem ifrån slottet. Han har utfärdat en order i detta syfte. Kejsarinnan var belåten härmed, skrattade åt konungen, som hon ville betala för hans förnärmelser. Hon befalde, att jag skulle uppläsa detta i rådet men icke visa början af rapporten, der det talas om Sprengtportens resa för den första underhandlingen med de finske befälhafvarne. Följaktligen vet rådet icke af det uppdrag, som lemnats honom. Kejsarinnan har befalt att endast omtala det för vicekanslern och att lemna rapporten till grefve Bezborodko. — Man sände efter mig efter middagen, för att jag skulle föra till vicekanslern Güntzels skriftvexling med Hastfehr, som belägrat Nyslott, och efterforska hans tankar. — Jag var på landet hos honom (v.-kansl.) och vid min återkomst fann jag hennes majestät redan i eremitaget. Jag uppsatte en skrifvelse, innehållande

vicekanslerns ord, och framlemnade den genom en kammartjenare.

Augusti 15. Kammartjenarne omtalade, att, då jag begaf mig af till vicekanslern, anlände grefve Bezborodko, synbarligen med bref, som han mottagit ifrån hären. Efter min ankomst framlemnades min skrifvelse med anteckningarna uti, och alla vicekanslerns anmärkningar kallades förståndiga. Enligt yttrande af löjtnant Scherve (?), som vistats 7 veckor hos fienden och hört detta af öfverkammarjunkaren Armfelt, konungens favorit, skall konungen med sina trupper om två veckor draga sig tillbaka ifrån våra gränser, emedan hela Sverige är i uppror. — Kejsarinnan befalde mig hopsamla handlingar för fortsättningen af »Rysslands Historia».

—— **16.** Jag blef nedsänd med Sprengtportens bref till grefve Musin Pusjkin och med en skrifvelse angående löjtnant Scherves samtal med vicekanslern. Deraf framgår, att Armfelt den äldre, vår vän, tagit afsked, men finnar och svenskar hafva ännu icke alla blifvit ense om att fordra sammankallandet af riksdag, utan äro, trots de underskrifna memorialen, af sina forna meningar, och ovisst är huru allt detta skall sluta. Konungen har kallat till sig Jägerhorn, som varit hos oss. — Efter middagen sändes bud på mig för att jag skulle taga två kopior af de verser om den svenske konungen, som jag afskref den 27 Juli. Jag afskref tre exemplar och lade in dem i ett paket.

—— **17.** Om renskrifningen af de i går omnämnda franska verserna yttrade icke kejsarinnan något. Grefve Musin Pusjkins rapport ankom och innehöll att den svenske konungen begifvit sig till Lovisa, i anledning af de oroligheter, som uppstått i Sverige, men Sprengtporten, som gjort anmärkning angående långsamheten i finnarnes tillvägagående, begär att vi skola skjuta fram våra trupper till gränsen. I anledning häraf är en ukas utfärdad till Musin Pusjkin att råda finnarne att icke gå, i fall konungen skulle tänka afsända dem till Sverige. Derigenom minskas hans styrka mot danskarne. — Jag aflemnade den färdigskrifna ukasen till grefve Bezborodko.

Augusti 18. Klockan 7 på aftonen erhöll jag ifrån vicekansleren ett paket rörande finska förhållandena, som icke med mig blifvit sändt till honom, och genast då skrifningen skulle börja, öfverlemnade jag det till kejsarinnan.

—— **19.** Detta paket lemnades af mig jemte grefve Musin Pusjkins relation, der det fans bekräftelse på konungens affärd och tillkännagafs, att hertigen af Södermanland skulle i hans ställe föra befälet. De förstärka sig alltmer vid Kymmenegård och vänta nya trupper dit. Finnarne äro orolige och veta icke hvad de skola besluta sig för. Sprengtporten uppmuntrar dem. Angående riksdagens sammankallande har konungen svarat indirectement: »Non, je ne souscrirois jamais à cette demande impertinente . . . jamais je ne recevrois la loi de mes sujets». I anledning häraf befalde kejsarinnan grefve Musin Pusjkin att göra det tydligt för finnarne och svenskarne, att konungen icke, efter den nya regeringsform, som af honom införts 1772, »kan begynna ett anfallskrig utan rikets ständers bifall».

—— **20.** Ytterligare har underrättelse meddelats af grefve Musin Pusjkin om att hertigen af Södermanland redan befinner sig i lägret. Baron Sprengtporten fortsätter sin brefvexling med general Armfelt. Jägerhorn skrifver till honom, att han skall gifva sig till tåls och icke brådska med det påbörjade ärendet, emedan man ännu icke erhållit svar ifrån alla de svenska trupperna, och ehuru konungen hvarken vill hafva riksdag eller fred, så skall han dock blifva tvungen att gå in på både det ena och andra. — Vicekanslern har på samma sätt framstält sin åsigt, grundad på hans förut yttrade skäl, »qu'il faut laisser mûrir les choses», och att Sprengtporten, som instält sina möten med finnarne, bör underhålla brefvexling med dem, men kanhända har han blifvit tagen. På denna grund är en ukas till grefve Musin Pusjkin uppsatt af grefve Bezborodko, och jag har fått befallning att visa den för vicekanslern; derefter förde jag den ned tillbaka och den blef underskrifven. Af granskningsjournalen framgår, att von Dessin verkligen bränt en svensk by och tagit många fartyg. Den danske kronprinsen har återvändt ifrån Norge och kan-

hända få vi med nästa post mottaga det danska hofvets deklaration. — Vår konsul i Preussen skrifver att 60,000 man preussiska trupper sammandragits till ett läger vid polska sidan. Grefve Nesselrode har fått befallning att skyndsamt begifva sig till Berlin. Vicekanslern säger »qu'il ne faut brusquer personne». — Jag såg på bordet att man skref på franska *Marton et Crispin.* Det måtte vara en komedi.

Augusti 21. Kejsarinnan läste för mig den ännu ej afslutade proverben, der Marton och Crispin förekomma. Der finnes mycket salt, och den har sin tillämpning på svenska kriget. — Kejsarinnan gillade vicekanslerns bref till grefve Andrej Cyrillovitj Razumovskij, om att han skulle skydda sig för konungens personliga vrede, så mycket mer som han nu icke är der i någon offentlig egenskap. Han är tvungen att flytta till den kejserlige eller franske ministern och att förblifva under deras beskydd till sin afresa. Jag efterskickades kl. 7 på eftermiddagen för att jag skulle begifva mig till grefve Bezborodko med de af honom föranstaltade ukaserna, angående Razumovskijs mottagande, att denne nämligen skulle blifva afhemtad på ett svenskt fartyg under hvit flagg, och för att erhålla förklaring angående Tutolmins bref om de anskaffade skidorna samt omtala, att svenskarne ämna i vinter ifrån sitt Karelen göra ett anfall på olonetska guvernementet; angående den senare frågan fick han befallning att öfverlägga med vicekanslern. — Med en kurir, som ankommit från Paris erhölls den underrättelsen, att instundande Maj månad är utsatt till de franska riksständernas sammankallande, och grefve Ségur har fått bemyndigande att stadfästa försvarsförbundet med oss; men svårigheter hafva uppstått angående Polen, ty Frankrike samtycker icke till att bekräfta detta lands konstitution. — Jag begaf mig till grefve Bezborodko på landet och återförde svar.

—— **22.** Grefve Bezborodko aflemnade ukasen angående gårdagens bref från Tutolmin, och sade, att han skulle rådföra sig med vicekanslern. — Jag afsändes till den senare på landet med Sprengtportens papper och åt middag der.

Sprengtporten har fått en gratifikation af 1,000 dukater och 4,000 skola sändas till grefve Musin Pusjkin till finnarnes understödjande, med föreskrift att utdela pengarne i förhållande till deras tjenster. Jag såg der hos vicekanslern Tutolmins bref, angående hvilket han ännu ej svarat grefve Bezborodko. Greigh har ifrån Revals redd insändt rapport af den 19 Augusti om att man den 12 sett mellan skären små svenska fartyg, två- eller tremastade, af olika slag, till ett antal af ungefär 50, gående vesterut ifrån Sveaborg. Denna flottilj var, i afseende på bestyckning och tackling, mycket olika och så skiljaktig ifrån andra fartyg, att intill denna tid Greigh icke varit i tillfälle att se en sådan bestyckning. Han förmodade, att flottiljen förde en del af svenska trupperna till Stockholm, och för att stänga vägen för densamma, afsände han den 13 dennes till Hangöudd ett skepp och tre fregatter, och den 15 förenade han med dem ännu ett fartyg, som skulle ersätta det, hvilket blifvit användt till att afskära förbindelsen mellan Sverige och Finland.

Augusti 23. Undertecknades en ukas till grefve Musin Pusjkin, med hvilken sändes dukaterna och en kopia af amiral Greighs relation. Ukas utfärdades till N. I. Saltikov angående rekrytering af 4,000 jägare för att bilda en estländsk corps. Kejsarinnan behagade egenhändigt skrifva till Greigh om svenska och finska förhållandena. Brefvet började den 22 efter middagen och afslutades den 23 på morgonen. Det upplästes för mig. Storfurstinnan har skrifvit, att tsesarevitj den 21 dennes för första gången sett fienden och inandats dess krutrök, det vill säga att man rekognoscerade deras förskansning, och de blottade sitt batteri och ihjälsköto en häst för oss.

—— **24.** Det är tydligt af granskningsjournalen, att danskarne äro färdige. Povalisjin har ännu icke förenat sig med von Dessin. Grefve Musin Pusjkins rapport är öfverensstämmande med storfurstinnans bref. Der är bifogad en journal öfver Nyslotts belägring. Man läste den vid hårtoiletten och skrattade. De våre visa själsnärvaro och göra sin pligt. Blef efterkallad på eftermiddagen. Grefve P. A. Rumjant-

sovs rapporter äro knapphändiga. Man läste ett förslag till skrifvelse till Stackelberg om försvarsförbundet med Polen; der stod skrifvet, att om det preussiska hofvet sätter sig deremot, så uppskjuter man det till en annan tid. Man är uppbragt. Huru kan man vara rädd för en konung, som har Rysslands godhet att tacka för allting. »Je ne signerai jamais cette infamie», och då kejsarinnan samtalade med mig om de svenska förhållandena, darrade läpparne på allesamman. Mitt lugn hade dock en god verkan. — Voronovs rapport ifrån Reval (innehöll) att Greigh ankommit på redden den 19 på aftonen, men den 22 på middagen, då han såg våra fregatter och deraf slöt att fienden afseglat ifrån Sveaborg, gick han honom till mötes, qvarlemnande transportfartygen och det manskap, som gått i land i Reval. — »Nu måtte det blifva något af», sade kejsarinnan.

Augusti 25. På morgonen anlände depescher ifrån Stackelberg; han har redan meddelat sig med preussiske ministern angående vår afsigt att ingå ett försvarsförbund med Polen. — I Konstantinopel talar man om den svenske konungens företag att hindra vår flotta från att begifva sig till Arkipelagen. — Tsesarevitj skrifver, att hertigen af Södermanland önskar hafva ett möte med honom och affärdat Jägerhorn [8].

—— **26.** Jag renskref ett långt bref ifrån kejsarinnan till Sprengtporten, som skrifvits i går och af mig framlemnats till vicekanslern. Der uttryckes den bestämda afsigten att skilja finnarne ifrån svenskarne. Allt är angifvet, som de måste akta sig för,och det framhålles, huru deras beslutsamhet är af nöden; då kan Sprengtporten mottaga det åt honom anförtrodda befälet öfver dem och fullborda verket till fördel för sine landsmän och för oss. — Från Danmark har en kurir anländt med underrättelse om en bestämd anslutning till oss för att af alla krafter samverka mot svenskarne. En plan är uppgjord att gå till Göteborg och Karlskrona med afsigt att äfven göra en. vinterkampanj under innevarande år, men de behöfva penningeunderstöd. I Danmark fins ett bref ifrån Hertzberg om att, ehuru

äfven den preussiske konungen lemnat den svenske konungen åt sitt öde, hvarken han eller England »ne souffriront l'anéantissement de la Suède».

Augusti 27. Kejsarinnan behagade visa mig i de tyska tidningarne det svenska manifestet af den 8 Augusti [9] (nya stilen), som offentliggjorts af rådet angående kriget, såsom vore det börjadt af oss. »Det är kort», sade kejsarinnan. Jag sade: ce n'est qu'un avertissement. Kejsarinnan instämde häri. — Inemot kl. 7 skickade man mig för att renskrifva proverben »Les voyages de M:r Bontemps»; det slutar med: »a beau mentir qui vient de loin». Der berättar Crispin om fälttåg och sjöslag. Befallning gafs att lemna den till aktörerna för att på Alexandersdagen göra en surpris och spela den i ett rum hos grefve Mamonov. Sedan jag uppgjort saken med baron Wantschura, slutade jag afskriften vid pass kl. 2 på natten.

—— **28.** Återlemnade jag pjesen jemte en biljett om utförandet af mitt uppdrag; fick beröm för min skyndsamhet. Kejsarinnan underskref, i trots af vicekanslerns skrifvelse, den af mig uppsatta ukasen till grefve Musin Pusjkin, rörande de svenska angelägenheterna. — Vid pjesens aflemnande sade jag: »Crispin dans le recit du combat naval ment plus agreablement que le Prince Charles». Kejsarinnan skrattade. Underrättelser hafva inlupit från amiral Greigh af den 25 och 26 Augusti, att han, efter fregatternes signalering om att de svenska fartygen gått till segels (jemfr d. 24), skyndade sig att anfalla dem, men det visade sig, att endast två skepp och två fregatter sökte att gå fram mellan skären, tydligen i afsigt att anfalla våra skepp vid Hangöudd. Han afsände dit ännu ett fartyg och drog sig tillbaka till Revals redd.

—— **29.** Baron Sprengtporten har anländt med den underrättelsen, att svenskarne och finnarne begära vapenstillestånd. Man är missnöjd med deras bedrägerier, emedan man deri märker konungens inverkan, ty nu, då han har danskarne på halsen och ser förbindelsen till sjös afskuren, vill han vända sina vapen mot de senare. Blef tillkallad efter middagen för att efter öfverläggning med grefve

Bezborodko afsända Sprengtporten med en ukas till grefve Musin Pusjkin om att icke lyssna till några förslag, så länge icke svenskarne dragit sig tillbaka ifrån våra gränser. Sedan jag rest till landet till grefve Bezborodko, återförde jag en härmed öfverensstämmande ukas, som äfven blef underskrifven.

Augusti 30. Frågan består blott deri att, för svenskarnes bortdrifvande ur förskansningen vid Högfors invid Kymmenegård, afsända en eskader af roddfartyg till grefve Musin Pusjkin och att handla i samråd med grefvarne Tjernisjov och Bezborodko.

—— **31.** Man lemnade mig granskningsjournalen med den anmärkningen, att härvarande danske minister St. Saphorin pratar osanning om finska angelägenheterna och kan dermed ingifva sitt hof en falsk föreställning. Han har skrifvit, att vi underhandla med 12 finske adelsmän. Två gånger frågade kejsarinnan vid läsningen af de tyska tidningarna, hvar den svenske konungens storskryt blifvit infördt. Från Danmark har en depesch ankommit med underrättelse om att den svenske konungen affärdat i en extra beskickning till Köpenhamn en broder till grefve Wachtmeister, som är i fångenskap hos oss, med ett förslag till danske konungen, att denne skall förlika honom med oss, och med tillkännagifvande att han skall draga sig tillbaka ifrån förbundet med turkarne. Man skrattade, då man märkte hans bryderi; man sände den ner. — Man frågade om de ifrån England efterskrifna kanonerna, och jag svarade, att grefve Browne från Riga afsändt den sista transporten. Ännu på morgonen, i anledning af den danska depeschen, kallade kejsarinnan den svenske konungen »une bête», och inför mig ursäktade hon sig dermed, att han verkligen förtjente detta namn. — Hon sade, att han, då han mottog vårt manifest, der han kallas trolös, slitit sönder det, sägande: »Je ne suis pas son sujet». Men är han icke vår undersåte, så måste han likväl iakttaga traktaterna. — Engelske ministern i Köpenhamn, Elliot, har förvånat sig öfver det danska hofvets beslutsamhet och uttalat såsom sin förmodan, att danskarne blott skola skrämma den svenske konungen, men icke i verkligheten understödja

Ryssland, emedan traktaterna uppfyllas endast i den mån, som egna fördelar fordra det. Man fäste sig dervid.

September 1. Rapport från grefve Musin Pusjkin af den 30 Augusti. Allt som förut. Vår sergeant och sju soldater, som blifvit tillfångatagne vid Nyslott, samt 8 handtverkare af det pskovska regementet, som tagits vid Fredrikshamn, äro återlemnade. En frigifven skeppare, som blifvit tagen, då han skulle föra vin till Petersburg, har i Reval intygat, att konungen den 17 Augusti ankommit till Helsingfors och derifrån ofürtöfvadt begifvit sig till Stockholm, och dagen derpå begaf sig prins Karl, som öfverlemnat befälet åt amiral Wrangel, ifrån fartyget och reste till den svenska hären. På den svenska flottan är brist på proviant och på kulor af grof kaliber. Kejsarinnan behagade säga, att på grund af den nu anbefalda rekrytutskrifningen af 5 på hvarje 500:de, blifva alla regementen och garnisoner fulltaliga. Jag sade, enligt grefve Bezborodkos yttrande, att den effektiva styrkan skall uppgå till 92,000 man. — Kl. 3 på eftermiddagen blef jag eftersänd för att skickas med Greighs bref till grefve Bezborodko på landet, för att vederlägga den svenska lögnen om vårt samtycke till vapenstillestånd, och för att icke förhindra hans uppträdande mot den fiendtliga flottan. — Ett bref från kejsaren har anländt med underrättelse om, att den svenske konungen föreslagit honom att afsluta en separatfred med Porten och frågat om vilkoren. Kejsaren skrifver att, ehuru han sett många dumhufvuden, han likväl icke påträffat en sådan der, som ansett andra dummare än sig sjelf. Man instämde och skrattade. I furst Kaunitz' observationer rörande traktaten med Frankrike, hvilka meddelats af grefve Cobentzl, anmärkes att Frankrike icke skall hjelpa oss, om Polen blir anfallet och vi taga parti för detta land, och vi skola icke hjelpa Frankrike, om det blir anfallet af England. St. Saphorin har i konferensen meddelat vicekanslern, att det svenska hofvet tillstått för den danska ministern sin svaghet och att det fruktar ett inhemskt uppror. Vicekanslern har för honom yppat våra underhandlingar med finnarne,

och danskarne ärna nu också uppträda i Skåne. Jag nedförde dessa papper och frambar min lyckönskan för de goda underrättelserna.

September 2. Rapport har ankommit ifrån Reval från hamnkaptenen Voronov, att amiral Greigh den 30 Augusti, då han såg våra fregatters signaler tillkännagifva fiendens afsegling, anfallit honom med 14 skepp.

—— **3.** Då jag aflemnade granskningsjournalen, befalde kejsarinnan, att man skulle göra anmärkning emot St. Saphorins oförsigtighet att utan chiffer afskrifva vicekanslerns meddelande angående de finska angelägenheterna. — I går ankom ifrån tsesarevitj ett bref, som åtföljdes af en med Montgomery afsänd skrifvelse från hertig Karl, deri han ånyo begär ett möte för nödiga underhandlingar. Tsesarevitj har hänvisat till föregående förklaring, att han icke kan gå in derpå. Kejsarinnan befalde, att man skulle visa det för vicekanslern. Tsesarevitjs beteende vann beröm.

—— **4.** Rapport ankom från grefve Musin Pusjkin om att hertigen af Södermanland afsändt ett skriftligt förslag (som icke mottogs) om att vi skola draga ifrån Hangöudd, så går han ifrån Högfors. — Man blef förargad öfver en sådan oförskämdhet; bedrägeriet är uppenbart och deras svåra belägenhet likaså. Ukaser utfärdades: till Greigh, med meddelande om hvad som blifvit erbjudet och befallning att bevaka platsen vid Hangöudd, — till grefve Musin Pusjkin att till honom skola affärdas roddfartyg, för att bortdrifva svenskarne från Högfors, och att låta finnarne förstå, att vi icke förespå dem något godt af de båda bröderne (d. v. s. konungen och hertig Karl), men att de måste besluta sig för att äfven sjelfve söka förjaga svenskarne ur Finland. — Ett bref ankom från amiral Greigh till grefve Tjernisjov af den 1 September. Han har återgått till Revals redd. Fyra svenska fartyg afseglade från Sveaborg, men då de sågo hans annalkande, drogo de sig tillbaka dit igen. Greigh förmodar, att de haft för afsigt att anfalla vår post vid Hangöudd.

September 5. Rapport från grefve Musin Pusjkin om att hertig Karl återlemnat ett tomt köpmansfartyg, som blifvit taget, då det seglade utanför Fredrikshamn, samt tre man af garnisonssoldaterne, som varit vid dervarande tullbom. Kejsarinnan befalde, att man skulle skrifva, att de med sådana bagateller vilja uppväga de oförrätter, de tillfogat riket och herskarinnan. — I ett bref till grefve Mamonov skrifver grefve Musin Pusjkin, att de återfordrat två svenske soldater. Man får icke hugna konungens parti med någonting. Grefve Mamonov sade: »Jag känner till hennes majestäts regel, »qu'il faut faire le contraire de ce que veut l'ennemi». Det bekräftades att i dag roddflottiljen skulle affärdas; den afgick på eftermiddagen. Enligt skepparens underrättelse har Povalisjin verkligen förenat sig med von Dessin. — Riljejev har inberättat, att roddflottiljen stannat vid vaktkastellet för brist på proviant. Jag blef sänd till grefve Iv. Gr. Tjernisjov, för att på omvägar inhämta upplysningar härom. Han sade, att man stannat för motvind och att soldaterne voro fulle. Han sjelf var full. Folket blir utan föda. Man har skrifvit härom till grefve Bruce. Min rapport mottogs med missnöje.

—— **7.** Ett bref från grefve Tjernisjov aflemnades, hvari han underrättar om, att Bolemani, som uppfostrat hans son, kommit till honom. Han har varit i Stockholm, och från Köpenhamn har han anländt hit på nio dagar. Der hörde han, att den svenske konungen verkligen skulle inträffa i Stockholm den 4 Sept., på operan »Gustaf» (den är författad af honom). — Grefve Andrej K. Razumovskij var redan den 22 Augusti i Karlshamn, och gick öfver på ett handelsfartyg ifrån den svenska jakten, emedan den var mycket dålig och lifsfarlig. »Jag (kejsarinnan) har alltid sagt, qu'il en veut à lui». Bernstorff skrifver till St. Saphorin, att i halfdunkla ordalag fortsättas från den svenske konungens sida fredspropositionerna, kanhända för att hålla danskarne tillbaka, men de skola icke lyssna derpå. Med synbar affektation meddelar sig lord Caermarthen, utan chiffer, med Fraser angående afslutande af ett förbund med Preussen, och säger, att de gemensamt ärna arbeta på lug-

nets återställande i Europa. — Roddflottiljen har stannat i följd af hårdt väder.

September 8. Kejsarinnan behagade göra sina anmärkningar vid baron Sprengtportens brefvexling med Armfelt och Hastfehr, som var bifogad grefve Musin Pusjkins relation och som i går afton anlände. Deri upplyses, att konungen lofvat i Stockholm, på mångas begäran, att sammankalla en riksdag, men sedan ändrat sig, och är betänkt på att draga till Dalarne för att utskrifva trupper. Svenskarne vilja snart lemna Högfors och erbjuda ånyo stillestånd. Hennes majestät befalde att framhålla för grefve Musin Pusjkin, huru länge de svekfullt lofvat att öfvergifva Högfors; och då åtskillige finnar sälla sig till hertig Karl, så, i betänkande af hans onda sinnelag, framställa sig följande möjligheter, som deraf kunna härflyta, nämligen att han skall antingen 1) göra gemensam sak med konungen, eller 2) intaga en neutral ställning mellan oss och honom, eller ock 3) sjelf sträfva efter den svenska kronan. Kejsarinnan har framstält detta för grefve Bezborodko, sändt bud härom till vicekanslern och befalt att skrifva till grefve Musin Pusjkin; i afseende på det afslagna mötet mellan tsesarevitj och hertig Karl behagar kejsarinnan sjelf skrifva till honom, att han, sedan Högfors blifvit befriadt, skall begifva sig till Petersburg. — Från Reval rapporteras under den 6 Sept., att Greigh, som lemnat redden, kryssar redan sedan tre dagar ute i hafvet; de starka stormarne fortfara. Hafva icke svenskarne rört på sig? — Jag blef eftersänd för att radera ett skriffel i det egenhändiga brefvet till prinsen af Hessen-Cassel, befälhafvaren för de danske trupperne.

—— **9.** Med missnöje afsändes en skrifvelse till grefve Tjernisjov om roddflottiljens skyndsammaste afsändande. Man erhöll till svar, att den kl. 6 på morgonen begifvit sig i väg. Kejsarinnan log. Från Danmark hafva erhållits depescher; der berömmes grefve Bernstorffs uppsats med reflektioner angående den af svenske konungen erbjudna freden; i densamma uppräknas alla hans förolämpningar och trolöshet emot nationen och en god granne; den

slutar dermed, att man skall återupprätta det forna regeringssättet i Sverige och ingå fred, icke med konungen, utan med nationen. Jag gjorde en afskrift deraf. Våra dumskallar, ledamöterne i utrikeskollegiet, som fått höra allt detta af mig, kunna icke skrifva sådant; de tänka icke på affärerna, utan sysselsätta sig endast med sina flickor. — Underskrefs en ukas till grefve Musin Pusjkin med gårdagens reflektioner.

September 10. Lamb skrifver, att adeln i Kostroma lemnat mer än 180 timmermän till amiralitetet. Kejsarinnan befalde, att man skulle betyga adeln herskarinnans bevågenhet för hans nit. »Alltid har man förebrått mig, att jag förgäfves gjort så mycket för folket; se der frukterna! — vid alla dylika fall visar man sig nitisk». — Roddflottiljen har ankommit till Kronstadt, och i dag, sedan den tagit om bord kanoner och krut, skall den begifva sig vidare.

—— **11.** Man skall uppsöka sagan om »Fufligia-hjelten» för att med tillämpande af denna på l'histoire du temps författa en opera. Dessa sagor påträffades icke. — St. Saphorin har förklarat vid konferensen med vicekanslern, att den skånska provinsen erbjudit i Köpenhamn detsamma som finnarne oss, men grefve Bernstorff råder icke till att ingå på sådana erbjudanden, emedan det är naturligt, att de närgränsande provinserna icke vilja taga del i det af konungen började kriget.

—— **12.** Greighs rapporter af den 9 Sept. hafva ankommit, innehållande, att han lyckligen återkommit till Revals redd, efter att hafva lemnat 6 skepp vid Sveaborg, hvarifrån svenskarne flera gånger sökt att tränga sig ut, och att vi likaledes hafva behållit vår post vid Hangöudd. De fiendtlige trupperne öfverföras icke på andra ställen än öfver Åbo till Stockholm. Med konungen gingo 1,000 man och ytterligare 3,000 bereda sig till att aftåga.

—— **13.** Vid grefve Musin Pusjkins rapport var bifogadt ett bref ifrån baron Sprengtporten, med underrättelse om att han vunnit Hastfehr på sin sida och haft med honom ett möte [10] och tagit af honom en skriftlig förbindelse, att arbeta på finnarnes sjelfständighet och icke strida

emot oss; härvid framlemnade baron Hastfehr äfven konungens originalbref till honom. Hvilka förrädare! Om icke konungen vore en sådan, skulle han förtjena medlidande, men hvad skall man göra? Man måste begagna sig af omständigheterna. — Jag är nästan rädd för att visa sådana papper. Grefve Mamonov har sagt detsamma åt mig. Jag sade: sådan prest, sådan församling. Han svarade: presten är en dumskalle, men kyrkvaktarne spetsbofvär. I anledning häraf behagade hennes majestät utlägga, huru den ryska endrägten måste göra sig gällande gent emot svenskar och turkar. — I ett reskript, som blifvit sändt till Greigh, berömmas alla hans åtgöranden och hans föreskrift för von Desin att tillsamman med danskarne skynda att göra ett anfall på Karlskrona, medan han sjelf har för afsigt att oafbrutet bevaka den svenska flottan vid Sveaborg, och, om den undkommer, förfölja den ända till Karlskrona. Befallning har gifvits, att det från svenskarne tagna fartyget »Gustaf» skall sändas till Greigh med tillägg: »ehuru jag fruktar, att det är i dåligt skick».

September 14. Kejsarinnan var missnöjd med de danska och österrikiska bundsförvandterne: »Det skulle gå mycket bättre utan dem». Detta yttrades vid läsningen af granskningsjournalen, i hvilken det syntes, att de ingått i öfverläggningar angående våra krigsföretag. I berlinska tidningar har man funnit svenske konungens förklaringar ifrån Helsingfors af den 10 (21) Juli [11] angående kriget mot honom, i hvilka han, enligt sin vana, söker att skjuta skulden på oss. Kejsarinnan befalde att denna tidning, Schlaffs not och vårt manifest skulle framläggas på bordet, tydligen i afsigt att skrifva ett genmäle. Den i vår tjenst antagne generalmajor Numsen skrifver till sina slägtingar i Danmark: »Passons à l'objet qui me tient ici, la guerre qui ne se fait point, — la paix, que les Suèdois voudroient surprendre». — Om Högfors heter det: »J'avoue pourtant qu'ils paroissent avoir négligé leur gauche, sur laquelle il me semble, que je trouverai un passage, peut être difficile et hardi, mais moins hasardé en perte de troupes que partout ailleurs.

September 15. Kejsarinnan begärde en afskrift af grefve Bernstorffs uppsats (jemfr d. 9 Sept.). Hon håller på att skrifva på tyska språket ett genmäle emot artikeln i gårdagens tidning. Ifrån tsesarevitj har bref anländt från Fredrikshamn af den 14 dennes, om att svenskarne öfvergifvit Högfors. Sedan han visiterat posteringen derstädes samt de poster, som utstälts vid gränsen, återvänder han hit. — Rapport från Greigh, dat. Revals redd den 12 dennes. Svenskarne hafva icke gått till sjös, men de röra på sig inom skärs; han tror, att de föra trupper till Åbo, för att derifrån sända dem till Stockholm.

—— **16.** Blef nedsänd med vicekanslerns konferensskrifvelser, i hvilka engelska och preussiska hofven erbjuda sin medling i afseende på vårt krig med Sverige, men det preussiska tillägger, äfven i afseende på kriget med Turkiet, anseende att äfven Holland skall dervidlag uppträda såsom medlare. »J'aime ce ton de dictateur — och sköna medlare: de holländska staterna!» Kejsarinnan befalde, att man skulle svara, att utan öfverenskommelse med bundsförvandterne kunna vi icke antaga medlingen. — På förmiddagen mottog grefve Ségur en kurir ifrån Paris, som medförde underrättelse om, att den svenske konungen och dervarande hof söka att åstadkomma medling. — »Jag är mycket nöjd; nu har jag svaren till hofven i ordning». — Kejsarinnan vill, att man icke skall brådska med svaren.

—— **17.** Kejsarinnan behagade säga, att den fångne grefve Wachtmeister ämnar taga afsked och stanna qvar i Ryssland; men då jag företog granskningen af hans bref, der han far ut emot danskarne och våra köpmän, så — nej, tydligt är att han ej stannar qvar.

—— **18.** Jag nedbar vicekanslerns konferensskrifvelse, der grefve Ségur, sedan han bekräftat medelst föregående bref, som grefve Montmorin skrifvit till Sverige, att Frankrike icke blott icke eggat denne herren till kriget mot Ryssland, utan försökt att förebygga det genom att göra honom allvarliga föreställningar, meddelar, att den svenske konungen sändt en kurir till Paris, till sin minister, för att uttrycka sin förhoppning om hans allra kristligaste majestäts vän-

skap, och att han skall taga hans parti och skaffa honom fred med Ryssland. — Vilkoren äro icke bestämda, men för framtiden tager den franske konungen på sig ansvaret för alla svenskarnes anslag. Grefve Ségur intygar, att svenske konungen gifvit det franska hofvet en försäkran om, att han skall blifva det politiska systemet trogen. »Frankrike gör sig löjligt, son protegé lui échappe. Till alla hofven vänder han sig utom till mig, på hvilken freden beror». Kejsarinnan har befalt, att i rådet öfverläggning skall hållas om den af engelska, preussiska och franska hofven erbjudna medlingen. — På aftonen sändes en skrifvelse om att båda grefvarne Wachtmeister skola begifva sig från Moskva till Kaluga. Tsesarevitj har anländt.

September 19. Undertecknades befallningar om alla svenskars försändande från Moskva till Kaluga. Detta har härrört af tsesarevitjs berättelse om den svenske konungens förklenande yttranden om vårt rike.

—— **20.** En konferens egde rum med baron Sprengtporten, hvarefter kejsarinnan icke syntes nöjd. — Man sände efter mig för att jag skulle, för det bekanta genmälets skull, uppsöka Kock och lemna honom de båda svenska noterna, det vill säga den, som gafs åt grefve Razumovskij, och den, som meddelades till de andra hofvens ministrar.

—— **21.** Nyssnämnda noter återstäldes till vicekanslern, men afskrifter togos af dem. En egenhändig skrifvelse lemnades till ledning vid uppgörandet af planen för vinterfälttåget i Finland; utförandet öfverlemnas åt Michelson, emedan grefve Musin Pusjkin är så trög och oföretagsam. Man kan sända dit äfven gardet, och slädar skola anskaffas åt Archarov. Då man läste de tyska tidningarna, förvånades man öfver den svenske konungens svängningar, då han söker gifva ett fagert sken åt sina onda förehafvanden, »car il peut tromper les ignorants». Jag tror, sade jag, att, då han tycker sig bedraga andra, bedrager han sig sjelf; han stryker ny färg på ruttnadt hus. — Från Varsjav har en depesch anländt, hvaraf inhemtas, att det preussiska hofvet tydligen förhindrar riksdagens sammanträdande och bekräftande af förbundet med oss, under det att det

talar om en medling under vapen tillika med England. Om de båda dumbomarne icke lugna sig, så få vi väl börja att slås. »Vi skola använda grefve Rumjantsov Zadunajskij i anfallskriget mot konungen af Preussen för att återtaga de områden jag (kejsarinnan) gifvit åt honom. Furst Potemkin Tavritjeskij skall intaga defensiv ställning [12]. Kejsarinnan undertecknade en ukas, som i morgon skall utfärdas, om Hassan-Muhamed kan Husseins utnämning till mufti. Detta är första exemplet.

September 23. På morgonen mottogos depescher, som med en kurir afsändts af Krüdener från Köpenhamn. Der omtalas: 1) den svenske konungen har skickat ett digert bref till den danske kronprinsen, hvilket, utan att öppnas, afsändts till honom i Norge; 2) han har gjort det danska hofvet en förklaring, att om Danmark blott ämnar uppställa ett visst antal trupper och fartyg vid de ryska gränserna och kusterna, utan att göra några egentliga anfall mot Sverige, skall han icke anse detta land såsom sin fiende. Den danska motdeklarationen är obestämd och hänvisar till vidare förklaringar, men emellertid hafva danskarne för det engelska och preussiska hofvet förklarat, att de skola gifva oss endast 12,000 man hjelptrupper. Den engelske ministern Elliot skriker mycket och tager parti för svenskarne. Efter läsningen af dessa papper var kejsarinnan icke mycket belåten. I en konferensskrifvelse antager St. Saphorin, att ett aktivt uppträdande från danskarnes sida skulle börja redan nu. — Von Dessin och Povalisjin rapportera under den 3 dennes, att de snart begifva sig af till Karlskrona.

—— 24. Skrifvelser meddelades ifrån grefve Cobentzl, i hvilka lästes: v. Nolcken blef på sin färd genom Berlin mycket väl emottagen af preussiske konungen. En kapten, som var med honom, utspridde, att preussiske konungen till svenskarnes understöd skall använda 13,000 man i Pommern, 30,000 i Holstein och 60,000 i Lifland. — Krüdener upplyser om, att engelske ministern Elliot två gånger haft öfverläggningar med Bernstorff och hotat med anfall från England, men han tog tillbaka sin not, ärnar skriftvexla

med sin regering och sade endast, att han har carte blanche af svenske konungen. Befallning gafs åt grefve Stackelberg att understödja vårt parti i Polen, trots det preussiska hofvets motstånd, ty här är intet i denna sak ännu bestämdt, men om man skrider till förklaring, då skola vi svara, att det är opassande af deras hof att blanda sig i andra sjelfständiga staters inre eller politiska angelägenheter. I England bedrager man oss, ty, enligt grefve Vorontsovs ord, har kungen skrattat åt svenskarne och talat om det fartyg, som Greigh uppbränt, och på frågan angående hjelp åt svenske konungen svarade Pitt, att Frankrike må gerna taga hans parti, men i afseende härpå är Elliots roll alldeles klar och medlingen är här tillkännagifven. Man har beslutit i rådet att afvisa medlingen (jmfr d. 18 Sept.) och tacka för dess bona officia. — Brigadieren, grefve Stenbock, som skilt sig ifrån sin första hustru och gift sig med fröken Djakov, önskar blifva anstäld vid teatern. Först svarades: »C'est l'affaire de m:r Strekalov», men sedan befalde man att lägga hans ansökan å sido: »Il est bon d'avoir de la mémoire, han var god vän med svenska ministern von Nolcken och nu önskar han vara i hofvets närhet.»

September 25. Enligt underrättelser af sjökaptener, lemnade Greigh den 22 dennes redden för att kryssa till Sveaborg. Österrikiske ministern i Stockholm skrifver, att konungen samlar trupper i Dalarne, för att bekämpa såväl fienderne som det parti, som upprest sig emot honom. Rapporter hitkommo från Greigh, dat. d. 21 och 22 dennes. Han har gått till hafs; enligt underrättelse af en engelsk skeppare, skulle svenska fartyg hafva visat sig vid Hangöudd, men det befans, att vår Trevenin ligger der under svensk flagg och uppbringar priser. Greigh har detacherat två fartyg för att fatta posto vid Porkalaudd och derigenom fullkomligt afskära svenskarne. Han lyfte verkligen ankar den 22 dennes.

—— **26.** I en Greigh tillstäld skrifvelse gillades alla hans åtgöranden. Kejsarinnan talade nådigt med mig om hans i god tid ankomna rapporter, som efter kl. 10 på aftonen sändes till mig. Sjöfarande berätta, att de sett vår

flotta den 24 dennes segla af och an mellan Narven och Sveaborg.

September 28. Då posten från Moskva genomgicks, sade kejsarinnan, att grefve Wachtmeister har tråkigt i Moskva. »Il changera bientôt la place», sade jag (jmfr d. 18, 19 s. m.). Han är en riktig väderhane. — Från Danmark skrifver grefve Bernstorff, att engelske ministern, Elliot, begifvit sig till svenske konungen i Skåne. Il assure que c'est dans la double vue de travailler à la paix et de sonder la disposition de ce prince pour sa cour, devenue douteuse depuis qu'il s'est adressé à la France pour l'objet de la médiation. — Vår Krüdener skrifver, att svenske konungen, som uppmuntrats af franske ministern, under tårar yttrat »qu'il se jette dans les bras du roi de France». Kejsarinnan skrattade häråt, sägande: detta är en riktig komedi!

—— **29.** Jag nedbar protokollet för den 18 dennes och grefve Sjuvalovs votum. Der är afgjordt, att vi skola svara preussiska hofvet med fasthet och, under förutsättning af förbund med Frankrike, bereda oss på krig. I hans votum göres anmärkning emot allt, till och med emot protokollförarens utsvälda stil; der föreslås att, nedlåtande sig till det preussiska förslaget, närmare förklara vilkoren och att man skall begynna underhandla med England om en handelstraktat, men att icke bygga på det bourbonska hofvet i anseende till dess svaghet och dåliga hjelp i de holländska affärerna. Grefve Mamonov sade: »ma foi il a raison», och rådde att i svaret till preussiska hofvet åtminstone icke göra några anspelningar på landsträckornas återställande eller på hjelp i afseende på den bayerska angelägenheten. Kejsarinnan var bedröfvad och nästan under tårar sade hon: »Månne icke nu mina undersåter, då de se de förolämpningar, som tillfogats mig af preussiske och engelske konungarne, skola våga att säga dem sanningen? Är det dem de svurit tro?» Blef efterskickad på eftermiddagen och aflemnade en konferensskrifvelse ifrån preussiske ministern Keller, der det i vänliga ordalag ytterligare bekräftas om medlingen och antydan göres om skyldigheten i afseende på den bayerska frågan.

September 30. Gillades vicekanslerns skrifvelser till våra ministrar i Varsjav och Berlin, med föreskrift att, till preussiska hofvets lugnande, yppa grunddragen i det af oss föreslagna förbundet med Polen et que si cela fait ombrage, on est prêt de s'en desister. (Jmfr d. 24 Sept.).

Oktober 1. Man slutade genmälet [13] på svenska deklarationen och i morgon skall det lemnas till Kock, hvilken man befalt efterskicka.

—— **2.** Kock var här mer än en timma. Han fick icke ännu alla papperen, men man sade mig, att på eftermiddagen skall slutet sändas. Kock berömde aktstycket för vicekanslern. (Jmfr d. 20 Sept.). — På aftonen sände man till mig slutet af den skrift, som utgör ett genmäle på svenskarnes deklaration, hvilken införts i tidningarna. Jag skickade det till Kock med tillsägelse att anskaffa någon, som skall göra en öfversättning på franska språket.

—— **3.** Kejsarinnan frågade om papperens afsändande till Kock, sägande, att i slutet af skriften bevisas svenske konungens alla knep i deras omedelbara följder, hvilka framstälts i sju punkter.

—— **4.** Grefve Ivan Grigorievitj Tjernisjov aflemnade en rapport ifrån konteramiralen Kozljainov angående amiral Greighs sjukdom. Han, som gått ut till hafs, insjuknade den 23 Sept. och ifrån den 28 har han icke utfärdat någon order. Denna rapport är af den 2 Okt. Kejsarinnan sände till honom Rogerson och vill, att skeppet »Rostislav», på hvilket Greigh befinner sig, skall gå till Revals hamn, för den sjukes hvila. Hon suckade. — Under den 24 Sept. skrifver von Dessin, att han, efter att hafva förenat sig med Povalisjin och tvenne danska fartyg, med tio linieskepp intagit den anbefalda platsen utanför Karlskrona. Man underskref svaren på erbjudandet af medling, och ehuru man meddelat kejsaren om förbundet med Frankrike och de vilkor, som dervid blifvit stadgade, säges dock med bestämdhet, att man icke lyssnar dertill utan yttersta nödtvång och endast till skydd emot Preussens förbund med England och Holland, emedan det är ovisst, huruvida de icke hafva några

separatartiklar, i följd af hvilka de yrka på den af dem föreslagna medlingen.

Oktober 5. Vicekanslerns bref gillades: till London med framhållande af Elliots klandervärda beteende, hvilken sökt förleda danskarne och begifvit sig åstad för att sammanträffa med svenske konungen; — till Berlin, att Hollands medling icke kan antagas på grund deraf, att vår icke antogs i Hollands senaste krig med England; — till Köpenhamn med meddelande af våra svar angående medlingarna, på det att äfven detta hof må göra detsamma, och med tillkännagifvande, att man för Preussens skull åsidosatt förbundet med Polen. — Greigh är sjuk i gallfeber och ifrån den 28 Sept. känner han icke igen personer. Någon, som kommit från flottan, omtalade detta.

—— **6.** En ukas underskrefs under Greighs adress, med tillåtelse för Kozljainov att öppna den, hvari bekräftas föregående befallningar angående flottans angelägenheter

—— **7.** Kejsarinnan afslutade och uppläste för mig brefvet till kejsaren. Han är sjuk d'une fièvre lente. Jemte önskan om hans snara tillfrisknande talas om svenske konungens beteende: »il vient de se jeter, à ce qu'il dit, entre les bras des rois de France et d'Espagne *seuls*; likaledes *endast* i famnen på konungen af Preussen och konungen af England, och *endast* på konungen af Danmark, och man måste antaga, äfven på Holland *ensamt;* häraf framgår följaktligen: 1) qu'il ne veut pas de paix; 2) qu'il cherche à mettre l'Europe entière en combustion, i förvirring. — Grefve Musin Pusjkin har ankommit. Vid toiletten berättade han, att svenske konungen och hans bror Karl bära mustascher liksom kattorna.

—— **8.** Underrättelse har kommit ifrån läkaren till amiral Greighs hustru, att denne den 3 Okt. återfått sans. — Man förvånade sig, då man af granskningsjournalen fann, att St. Saphorin kände till ukasen till grefve Musin Pusjkin, som Gornovskij glömt, och man fattade misstanke mot kammartjenarne. Kejsarinnan underskref en ukas till Greigh, om att i anledning af vinterns annalkande icke utsätta fartyg och folk för fara, utan gå i hamn, öfverlemnande detta

för öfrigt till hans eget godtfinnande. Hos oss föll den första snön den 7 dennes och fortfor den 8, och i Moskva den 1 och 2 dennes.

Oktober 9. Kock har aflemnat den bekanta skriften. Kejsarinnan läste alltsamman för mig, och jag sände den till vicekanslern, för att af honom genomses och med tillåtelse för honom att deri göra rättelser. Jag anförde Kocks ord, att stilen der icke är vanlig, et on saura que ce n'est pas la plume d'un particulier. Detta mottogs med välbehag. Då vid hårtoiletten samtalet fortsattes om denna skrift, frågade kejsarinnan, hvem som skulle öfversätta den på ryska, och jag rekommenderade Vejdemeyer, som öfversatt Schlaffs not, hvilken öfversättning blef berömd.

—— **11.** Nio graders köld. Ladogakanalen börjar frysa till, och is ifrån sjön har synts i Neva. Deraf har man föranledts att tänka på flottan, och jag har fått befallning att rådgöra med grefve Tjernisjov. Man sände till Kock grefve Ostermans brefvexling med grefve Panin angående de svenska förhållandena vid 1772 års revolution och förberedelserna redan då till krig, för att i enlighet dermed korrigera det bekanta genmälet et dire la pure vérité. På eftermiddagen undertecknades en ukas om att fartygen, innan det fryser till, skola begifva sig till Kronstadts och Revals hamnar.

—— **12.** Af granskningsjournalen framgick, att danskarne i September framträngt med 6,000 man till svenska gränsen och intagit äfven Strömstad dans la province de Bahus. Rapport från Kozljainov af den 9 dennes. Han har gifvit order åt Trevenin, som befinner sig vid Hangöudd, att noggrannt utföra allt, som Greigh befalt, men icke utsätta sig för fara, utan öfvervintra i Reval. Kozljainov skrifver likom grefve Rumjantsov, d. v. s. sväfvande. — Amiral Greighs tillstånd är oförändradt. — Ifrån Berlin skrifver grefve Rumjantsov, att preussiska hofvet verkligen befalt tillkännagifva i Köpenhamn, att det skall inträngа i Holstein med trupper, i fall danskarne anfalla Sverige. Härom har han förklarat sig med Hertzberg, och denne har erkänt, att trupper redan blifvit dertill utsedde. Denna depesch af den 30 Sept. (11 Okt.) mottogs med lifliga känslor, framkallade icke af fruktan utan

snarare af harm. Nous aurons une troisième guerre; c'est les circonstances qui nous obligent, mais il s'en suivra, que le roi de Prusse sera dépouillé de ce que lui a été cédé; deux fous sont menés par un intriguant, d. v. s. konungen af Preussen och konungen af England af för detta Harris, nuvarande lord Malmesbury. Der nere sade man, »månne icke vår egen Rumjantsov bragt det derhän genom sina förklaringar», «Nej! han har blott dragit saken i dagen». Tillkallades på eftermiddagen för att till vicekanslern föra Hastfehrs bref, som hitförts af Sprengtporten, der han begär 10,000 thaler (riksdaler?), som för Nyslotts intagande blifvit honom af svenske konungen utlofvade, och han vill gå i vår tjenst emot turkarne och preussarne. En skön tjenare au plus offrant! Men det är nödvändigt att betala honom.

Oktober 13. En från Varsjav anländ kurir har hitfört depescher från grefve Stackelberg med den preussiske konungens deklaration, att han icke skall tillåta Polen att sluta förbund med oss, emedan han sjelf erbjudit ett förbund och försäkrat, att Porten icke skall öfvergå de polska gränserna. Detta beteende syntes egendomligt, så mycket mer som man icke afvaktat vårt svar. (Jmfr d. 30 Sept.). Jag sade: C'est un dessein prémédité. Man instämde. Jag bar ned depescherna; man sade: on n'auroit pas fait cela sans les deux guerres, où nous sommes engagés.

—— **15.** Kejsarinnan kunde icke tillbakahålla tårar då hon läste att Greigh är utan hopp, och befalte, att han skall begrafvas i Reval med vederbörlig ståt. I depescherna från Danmark förnimmes, att Elliot icke blott begifvit sig till svenske konungen, utan äfven håller danskarne tillbaka, hvilka gjort ett infall i Sverige och efter en lycklig strid framryckt mot Göteborg. Derifrån skref han, för att lugna invånarne, till prinsen och Bernstorff, att denna stads belägring skulle framkalla krig med England och Preussen. Äfven säges det, att Pitt tillrådt Hertzberg att förfara med Danmark som med Holland. Keller har gifvit vicekanslern en förklaring, till stöd för den förut erbjudna medlingen, att konungen hindrat danskarnes krigsrörelser, emedan genom Göteborgs intagande skulle öfvervigten på den ena sidan blifva allt för stor och

försvåra medlingen, under förklaring att i annat fall skulle han föra sina trupper till Holstein. Detta är alldeles klart och kostar oss en krigsförklaring. Sorg och harm framlysa.

Oktober 16. Af en depesch ifrån Varsjav, som meddelar svenske ministerns bref, synes att man i Sverige hoppas mycket på preussiska hofvet. Det senares deklaration (jmfr d. 13 s. m.) har satt mycket lif i de danska sinnena. Vårt parti förlorar i styrka, och man skrattar åt det ynkliga österrikiska högmodet, som ger sig tillkänna i de ministeriella noterna i anledning af svenskarnes anfall mot oss, hvilket äfven ogillas. Enligt underrättelser från Viborg blefvo finnarne orolige, då de fingo höra talas om preussiske konungens tillärnade anfall, och nu äro de nästan instängde i sitt land af de svenske trupperne, som uppstälts vid gränsen, så att vi icke ens hafva någon förbindelse med finnarne.

—— **17.** Kejsarinnan sörjde öfver Greighs hopplösa tillstånd, efter att förut hafva gladt sig åt Rogersons meddelande, att allt stod bättre till med honom den 14 dennes, men den 15 föll han i större mattighet. — Sex af våra fartyg hafva gått att öfvervintra i Kronstadt och tre fartyg hafva från Hangöudd begifvit sig till den under Kozljainovs befäl varande flottan vid Reval.

—— **18.** Underrättelse ankom om den vördnadsvärde amiral Greighs död, som inträffade den 15 dennes kl. 8 på aftonen. Kejsarinnan var upprörd och fälde tårar: »C'est une grande perte, c'est une perte pour l'état.» Jag fick befallning att säga åt grefve Bezborodko att, till skyndsammare uppnående af fred med Sverige, påskynda börjandet af vinterkampanjen, ty om vi intränga från två håll i svenska Finland, kan man förmå finnarne att med bestämdhet yrka på sammankallandet af riksdag eller upprättandet af en särskild författning, efter att hafva uppfordrat svenskarne att bekräfta freden på en gemensam nationalriksdag. Man får ej draga ut på tiden, på det att icke det kungliga partiet må vinna styrka, så mycket mer som preussiska hofvets afslöjade beteende mot danskarne förbinder oss till att försvara den bundsförvandt, som bistår oss. Här gäller att motarbeta alla mått och steg, som tagas af preussiska hofvet,

och om man skulle behöfva begagna sig af någon främmande makts medling för att uppnå fred med Sverige, så bör man vända sig till hofvet i Versailles.

Oktober 19. Vid läsningen af granskningsjournalen förvånade man sig öfver Elliots tilltag, hvilken, i det han tydligt tagit svenskarnes parti, vill strida mot danskarne och skydda Göteborg. (Jmfr d. 15 Okt.). Der talas om preussiske konungens duplicité, il est fait pour être mené. Sådan föreföll han äfven under vistelsen i Ryssland. Jag sade, att hans partiskhet är i ögonen fallande, ty eröfringen af Petersburg skulle hafva varit för honom af större intresse än Göteborgs. Jag tycktes hafva återgifvit kejsarinnans tankar. Jag nedbar gårdagens konferensskrifvelser, der spanske konungen, fruktande ett allmänt krig, erbjuder sig att medla med fullkomlig oväld, men danskarne fordra, för diversionens skull, att vi, sedan vi gjort en vinterkampanj, skola gifva alla hofven tillkänna, att ett anfall mot Danmark är detsamma som ett anfall mot Ryssland.

—— **20.** Rapporter aflemnades ifrån Kozljainov och von Dessin. Der omtalas, att Trevenin förenat sig med Kozljainov, men förrän han lemnade sin post vid Hangöudd, brände hån 14 svenska fartyg och ibland dem några galioter med proviant och hornboskap, och 8 man togos till fånga. Till von Dessins förstärkande vid Karlskrona afsändes tre af våra fartyg. Kejsarinnan berättade, att hon till Nesselrode afsändt på posten ett egenhändigt bref härom, skrifvet utan chiffer, på det att det öfverallt skulle läsas.

—— **21.** I och för utarbetandet af operan om »Fufligia» aflemnade jag »Resan till Kärleksön», »Dejdamia» och Lomonossovs tragedier, ur hvilka »Mamaj» är oss af nöden [14]. Kejsarinnan sade: »Det skall blifva bra». Med en staffett från Varsjav erhölls den underrättelsen, att polackarne, på preussarnes inrådan, vilja hafva en här på 100,000 man, oberoende af konungen. I anledning af grefve Stackelbergs yttrande frågades: hvarmed man underhåller den? C'est là, où on les attend. — På eftermiddagen ankom en kurir från Danmark. Elliot, klädd i uniform, uppmuntrar invånarne i Göteborg, och, sedan han jemte svenske konungen i hast

samlat en här, begaf han sig till prinsen af Hessen och muntligen inbillade honom, att Preussen och England verkligen skola anfalla Danmark, om han går längre, och på detta sätt åvägabragte han vapenhvila på åtta dagar. Kejsarinnan befalde att skyndsamt, i de fogligaste ordalag, begära förklaringar ifrån engelska och preussiska hofven, med försäkran om största benägenhet till fred, men tillläggande, att såsom en nödvändig följd af deras ministrars partiska uppträdande framgår, att vi icke kunna antaga dessa hofs medling. Under det man uttrycker sig höfligt, skall man visa tänderna. »Med alla kan jag (kejs.) försonas, men aldrig skall jag förlåta den svenske och preussiske konungen; åt den förre återstälde kejs. Elisabet besittningar och jag åt den senare. Häraf framgår nu, att de skola förlora dem».

Oktober 22. Kejsarinnan behagade säga, att Elliot på engelska och preussiska hofvens vägnar förklarat Danmark krig och att hessiska och preussiska trupper äro redo att infalla i Holstein. Hon befalde mig efterfråga depescher ifrån Berlin, men med senaste post kommo inga. Vicekanslern svarade, att en från Danmark anländ kurir passerat Berlin, men grefve Nesselrode lemnade honom ingenting, emedan han ärnar snart affärda en egen kurir. Kuriren hörde under vägen, att på gränsen samlats preussiska trupper till ett antal af vid pass 26,000 man, till största delen kavalleri, för att göra infall i Holstein, och 6,000 man på polska gränsen, men infanteriet befinner sig i trakten af Königsberg.

—— **25.** Man genomgick den inrikes posten och förvånade sig öfver, att Bagrejevs regemente marscherat till Petersburg och att intet annat kavalleri än kosaker fins qvar i Finland.

—— **26.** Kejsarinnan läste Kocks öfversättning på franska språket af det bekanta genmälet, men var icke nöjd dermed utan ämnar sjelf göra rättelser. Kock har verkligen öfversatt illa.

Oktober 27. I granskningsjournalen förekommer bekräftelse ifrån grefve Bernstorff, att prinsen af Hessen verkligen stadfäst vapenstilleståndet med svenskarne. Dervid anmärktes, att vi icke skulle handlat så utan våra bundsförvandters samtycke.

—— **28.** Kejsarinnan underskref bref till polske konungen och till primas för att underhålla vår förbindelse och skydda densamma gent emot det preussiska hofvets öfvertalningar.

—— **29.** Jag afskref för hennes majestäts räkning ett »granskadt» bref ifrån St. Saphorin till Bernstorff, hvari han framstälde orsakerna, hvarför preussiske konungen icke kan göra något anfall på Danmark, nämligen emedan det är stridande emot det tyska rikets rättsgrundsatser och kunde framkalla ett allmänt krig i Europa, på grund af Rysslands skyldighet att taga parti för Danmark, för att icke tala derom, huru litet en sådan handling skulle stämma öfverens med preussiska hofvets första yttrande vid svenska konungens anfall mot Ryssland. — På eftermiddagen blef jag tillkallad, i anledning af att man mottagit utländsk post och en granskningsjournal, och derföre att en kurir hitsändts af grefve Nesselrode från Berlin: 1) Man skrattade åt att Dresdnergalleriet stulits [15]; 2) danskarne hafva förlängt stilleståndet på fyra veckor och prinsen af Hessen har i hemlighet lofvat att draga sig tillbaka till Norge liksom af brist på proviant; 3) Elliot låtsar, som om han blifvit oense med svenske konungen, och bemödar sig nu blott om att hålla Danmark lugnt; 4) svenske ministern berättar för grefve Bernstorff, que son roi se lasse des médiations et veut faire la paix; månne Bernstorff tror, att detta är sant? 5) i Stockholm, der man fruktat anfall, väpna sig borgarena och öka frivilligt truppstyrkan; 6) Nesselrode anmärker, att allt är påhittadt i England, men i Preussen handlar man blindt. Hertzberg har sagt, i det han tryckte hans hand, att om man bara velat lita på dem, så skulle både Krim och Otjakov blifvit våra. Resolution: att sända en kurir till Danmark och befalla att taga Göteborg, men säga åt preussiska hofvet, att anfall på Danmark är detsamma som

krigsförklaring mot Ryssland; 7) den preussiska ministèren, följande sin förra förklaring, lemnar åt oss svenske konungen, hvars beteende den anser afskyvärdt, men skyddar Sverige, för lugnets i norden skull; 8) rörande vår förklaring om afstående ifrån förbundet med Polen, har preussiska hofvet gifvit Nesselrode en not och sändt en likadan med en kurir till Keller, med förklaring, att turkarne icke hafva reda på gränserna, och då man tränger in i Polen, så gäller det äfven de preussiska gränsländerna; derföre samtycker man icke till vårt förbund med Polen för att indraga detta land i en öppen fejd mot turkarne, hvilka noggrant hålla på traktaten i Karlowitz. Hvad angår befästandet eller garantien af lugnet i Polen, så är det garanteradt af Österrike, Preussen och Ryssland, följaktligen är res publica icke i fara; då vår monarkinna på grund af sin storsinthet drager sig tillbaka ifrån detta förbund, som kunnat lända Polen till skada, så hoppas man, för att inför Porten undanrödja alla misstankar, att våra trupper skola hvarken beträda eller genomtåga eller proviantera i Polen, för att icke gifva turkarne anledning att göra detsamma. — Man anmärkte: detta det preussiska hofvets förfarande liknar svenskarnes under innevarande år. »Jag (kejs.) har sagt, att ju mer man gifver vika för dem, dess mer fordra de».

November 1. Förbättringen af den franska öfversättningen af det ofvannämnda genmälet har lyckats. — Från England skrifver grefve S. R. Vorontsov att han träffat två personer, som kunnat meddela honom underrättelser om de svenska handelsfartyg, som man kan taga, och han har rådplägat med Krüdener härom. — Grefve Nesselrodes bref framtogs (jmfr d. 29 Okt.). Kejsarinnan ämnar sjelf svara derpå.

—— **2.** Kejsarinnan befalde, att man skulle anskaffa uppgifter om dem, som blifvit dödade eller sårade under sjöstriden med svenskarne, för att bestämma underhållet för enkor, barn och invalider. — Hon befalde likaledes, att Guarini skall göra en skizz till amiral Greighs grafvård.

November 3. Grefve Bezborodko berättade mig med missnöje, att grefve Sjuvalov ånyo afgifvit ett votum angående preussiske konungens not om våra truppers tillbakatågande ur Polen, och att man borde infordra furst Potemkins åsigt härom, anmärkande att trupperna icke tillhöra denna armé; de, som icke varit närvarande i rådet, äro icke ansvarige för en åtgärd, som dem förutan beslutats. Kejsarinnan sade mig detsamma. Efter grefve Bezborodkos bortgång antecknade kejsarinnan med blyerts, under hårtoiletten, för att det icke skulle falla ur minnet, och med utanskrift »Hvad säges om det?», att man skulle svara preussiska hofvet i afseende på våra trupper i Polen, att de skydda gränsen mot fiendtliga anfall och skola lika litet som i föregående krig göra någon för när. Jag sändes med detta till grefve Bezborodko.

—— 4. Kejsarinnan öfversatte ånyo sjelf genmälet på franska, och deraf förde jag ett blad till Kock samt hemtade hos honom den svenska deklarationen på franska språket, till så mycket bättre ledning vid genmälets öfverseende. Grefve Bezborodko sade, att han i dag har en konferens med Keller och skall svara honom i öfverensstämmelse med gårdagens biljett.

—— 5. Kejsarinnan sade, att ännu mycket arbete återstår med genmälet, som öfversättes på franska, men arbetet går emellertid framåt. Kolitsov meddelar ifrån Haag, att en kurir från England färdats derigenom i och för detta lands anslutning till Sverige och Sveriges aflägsnande ifrån Frankrike. Montmorin har sagt åt vår minister, att Frankrike öfvertalar svenske konungen att personligen försona sig med oss, och, om vi gå in derpå, kunna vi med detsamma bringa berlinska och londonska hofven på skam.

—— 6. Depesch från Varsjav: der har Stackelberg under den 25 Okt. (5 Nov.) yrkat, att truppernas oafhängighet i afseende på konungen är stridande emot konstitutionen och garantien af år 1775 och att en förändring i regeringsformen måtte införas. Hennes majestät behagade berömma denna hans åtgärd och sade: »Cela faira penser à la cour de Berlin, et ouvrira les yeux aux polonais.»

November 8. Bekräftelse gafs å en skrifvelse om att skyndsamt afsluta målet rörande de sjöofficerare, som varit försumlige under kriget mot svenskarne.

—— **9.** En i går ankommen depesch ifrån Danmark innehöll: Efter vapenstilleståndet ansätter man danskarne ännu mera och tillåter dem ej att taga kontribution af områden, som af dem äro besatta. Bernstorff skrifver, att man skall begära proviant och fourage, men om man icke vill gifva sådant, skall man afstå äfven derifrån, för att icke reta Preussen och England. Svenske ministern förklarar, att utan att hafva tagit ett stycke af vårt Finland skall hans konung icke ingå fred. Konungen sjelf skriker, som om han vore missnöjd med det af Elliot med danskarne afslutade stilleståndet, och nu, då han har trupper, är han beredd att straffa danskarne. — Elliot antyder, att han är mera angelägen om Danmarks välgång än om Sveriges och vill föra förstnämnda land till förbund med England. — Bernstorff är, på grund af sina besittningar, den engelske konungens undersåte [16], och är synbarligen rädd för honom. De (engelsmännen) och preussarne förebrå honom bedrägeri i afseende på förra löften, om att danskarne utan oss icke skulle göra något anfall. — Prinsen af Hessen önskar blott att förmäla sin dotter med den danske kronprinsen. — Kronprinsen är fångad af engelsmännen och intagen af den preussiska disciplinen, men han hänger efter oss för att kunna göra eröfringar, emedan han vet, att han måste, i och med ett förbund med England och Preussen, lyda dessa hof i allt Englands inflytande är betydligt, och danskarne äro fullkomligt kraftlöse. Krüdener, som förutser ett allmänt krig, begär ny instruktion till ett rättesnöre vid sina åtgöranden.

—— **11.** Enligt underrättelse ifrån vår konsul Beer framgår, att fregatterna »Hektor» och »Jaroslavets» blifvit tagna af svenskarne den 27 Juni (Pultavaslagets dag). På den möjligen af Numsen uppgjorda planen till operationen mot svenskarne har kejsarinnan svarat medelst bref till vicekanslern: »Le Danemarc, au lieu de se déclarer partie guérroyante, a témoigné une telle appréhension de

donner les secours stipulés, que cette conduite vacillante a encouragé les amis de la Suède à intimider le ministère de Copenhague par des déclarations verbales, au point qu'il a conclu contre la teneur des traités une trève de 8 mois, et a consenti à évacuer le pays, occupé par ses troupes, qu'on disent à la disposition de la Russie. Cette conduite ôte toute espérance de pouvoir arrêter aucun plan avec la cour de Danemarc».

November 12. Den franska öfversättningen af det bekanta genmälet är afslutad och lemnad till Kock. Der har man infört ur konsul Beers rapport, under titeln »en svensk saga», att då svenskarne icke ville gå öfver gränsen, enär de icke sågo någon fiende framför sig och icke funno landet förhärjadt i öfverensstämmelse med de rykten, som blifvit i Stockholm utspridda, så klädde man ut 24 man till ryske kosaker och sände dem till Karelen för att göra ett anfall, och de brände en enkas gård [17].

—— **13.** Samtal om preussiske konungens duplicité; han vill förmå England och Holland att medverka till hans afsigter: i det förstnämnda landet kunna uppstå olika meningar, i det andra förefinnas redan nu två partier, och detta land vet alltför väl att, om det inlåter sig i fremmande affärer, kan det få betala fiolerna utan att hafva någon fördel. — Redan på morgonen sade jag åt grefve Bezborodko, att han skulle aflemna en redogörelse om de Lacys och Keiths fälttåg mot svenskarne, med uppgift om under hvilka månader och på hvilka vägar de tågade.

—— **14.** Genom mig erhöll grefve Bezborodko befallning att nu vid öfverläggningen i utrikeskollegiet eller i rådet angående vår godtgörelse af svenska hofvet bestämdt yrka på riksdagens sammankallande. Må den stadfästa freden; i och med detsamma göra vi äfven finnarne en tjenst, hvilka då äfven kunna få sina angelägenheter afgjorda. — Rapport erhölls ifrån Kozljainov, dat. d. 12 Nov. Den 9 dennes kl. 4 på morgonen, syntes ifrån Visjgorodko invid Reval ute på hafvet omkring 20 krigsfartyg, hvilka försvunno samma dag på aftonen. — Härom skref han till von Dessin den 11 dennes med en engelsk

sjökapten, med den anmärkning, att detta kunde vara den svenska flottan, som gick ifrån Sveaborg till Karlskrona, hvilken, befinnande sig i dåligt skick, lätt skulle kunna blifva af honom tillintetgjord. Den 12 dennes ankom till Reval ett handelsfartyg ifrån Lübeck, och kaptenen berättade, att han kl. 10 på morgonen mött den svenska flottan och var ombord på dess fartyg och blef tillfrågad hvar vår flotta, som står under von Dessins befäl, befann sig och om den förenat sig med danska fartyg. Kaptenen sade dem, att han icke viste det, men bekräftade äfven i Reval, att han icke sett vår flotta; svenskarne sade honom, att de skulle gå till Karlskrona. — Güntzel rapporterar, att svenskarne hålla sig vaksamme vid alla gränsplatserna och vid minsta larm äro de färdige till strid, men finnarne äro delade i små afdelningar och förde inåt landet. — På eftermiddagen lemnades den öfversedda franska skriften emot svenska deklarationen, för att den skulle gifvas Kock till tryckning.

November 15. Blef efterskickad kl. 5 eftermiddagen och mottog det ryska genmälet på svenska deklarationen, för att Vejdemejer skulle göra ändringar i tillägget i det tyska originalet och på det att det ryska skulle genomläsas i rådet. Då jag icke träffade Vejdemejer gaf jag det åt vicekanslern.

—— **16.** I granskningsjournalen lästes ett bref från St. Saphorin till Bernstorff af d. 14 (25) dennes: »Avant hier est arrivée la nouvelle, que les Finlandois ont fait un acte de soumission et de repentir envers S. M. Suédoise, et se sont reconciliés avec elle. Aussitôt après la flotte a fait voile de Helsingfors du coté de Carlscrona». Befaldes säga åt Sprengtporten, att man satt ett pris af 3,000 daler på hans hufvud, eller åt den, som fångar honom; för Jägerhorns betalar man 37, men de veta icke, hvar han nu finnes. — På förmiddagen erhölls rapport ifrån von Dessin om att han, som i anledning af underrättelsen från Kozljainov icke kunde anse sig tillräckligt stark gent emot svenskarne, begifvit sig i vinterqvarter. Jag såg ej rapporten, men hörde detta af kejsarinnan. (Jmfr d. 19 Juli, 13 Sept.).

November 17. På engelske konungen stiger vattnet uppåt, och han ligger för döden. Mycket kan blifva annorlunda. — Man skrifver ännu ifrån Danmark, ehuru jag icke tror derpå, att preussiska hofvet börjar blygas öfver sitt beteende, då det funnit, att engelsmännen blifvit mera foglige. Hvad månne förestår? — Grefve Musin Pusjkins rapporter aflemnades; der bekräftas hvad Güntzel skrifvit och att pris blifvit satt på Sprengtporten och Jägerhorn.

—— **18.** Kejsarinnan skref ett egenhändigt, allvarligt bref till danske konungen, och hon skall äfven skrifva till kronprinsen. Det färdiga brefvet uppläste hon för mig.

—— **19.** Kejsarinnan behagade nämna, att i granskningsjournalen synes, att preussiske konungen har för afsigt att till Polen föra trupper för att förhindra vårt inflytande och har afgifvit en not den 8 (19) dennes, om att icke ställa de tillökade polska trupperna till konungamaktens förfogande. Denna not liknar en krigsförklaring mot oss. — Från Riga skrifver grefve Browne, att den nye engelske ministern, Whitworth, sändt sina ekipager tillbaka till Danzig, och följaktligen blir han icke länge hos oss. Grefve Bezborodko sade till mig i afseende på detta: »Är det väl möjligt att tvifla derpå?» — Viceamiral von Dessin rapporterar under d. 30 Okt., att han ifrån Köpenhamn begifvit sig till Kristiansand för att der öfvervintra, följaktligen har han icke erhållit Kozljainovs bref, utan gått ifrån Karlskrona, förrän svenskarne lemnat Sveaborg. (Jmfr d. 16 dennes). En ukas underskrefs om hans återkallande hit och om att befälet skulle gifvas åt konteramiralen Povalisjin. — Brefvet till danske kronprinsen afslutades.

—— **20.** Afslutades ett bref äfven till prins Karl af Hessen, hvilken har inflytande vid danska hofvet och är så ärelysten, att han för ärans skull måste arbeta i våra intressen. Der är allt tydligt framstäldt, som skulle kunna föranleda danskarne till att upphjelpa den försumlighet, som de genom stilleståndet ådagalagt. Dessutom gillades ett bref till Krüdener med infordrande af ett bestämdt svar i hvad afseende vi kunna räkna på Danmark. Månne de ämna uppträda aktivt efter stilleståndets utgång? Och slut-

ligen, månne de, oaktadt neutraliteten skola iakttaga skyldigheten att icke låta fiendtliga, emot oss utrustade fartyg passera genom Sundet?

November 22. Befallning gafs att framlemna den nu pågående polska riksdagens protokoll, som blifvit oss tillsända af preussiske ministern. Man ärnade skrifva en résumé. Kejsarinnan godkände en skrifvelse till grefve Nesselrode, med redogörelse för den konferens, som den 15 dennes ägt rum hos vicekanslern med Keller, der det, på tal om de talrika försäkringarna om det preussiska hofvets välvilja och vänskap, säges, att handlingarna icke öfverensstämma med orden hvarken i afseende på Danmark eller på Polen, och anföres bevis på, att ifrån vår sida aldrig det goda förhållandet brutits, (ehuru vi redan på 8:de året varit i förbund med kejsaren) hvilket äfven framgår deraf, att de preussiske ministrarne i Varsjav icke yrkat på våra truppers borttagande ifrån Polen. — Man läste för mig början af operan. »Fufliga» duger ej, ett annat namn måste påfinnas. Grefve Mamonov skall hitta på det. Man lemnade åt mig att skrifva verserna, och jag sade att om kejsarinnan blott täcktes göra ett utkast på prosa, så skulle det väl kunna låta sig göra att skrifva kupletterna. — På morgonen sade jag, då jag aflemnade öfverpolismästarens rapport, att Jägerhorn kommit hit. »Jag (kejs.) vet det, men tyst! För dig kan jag omtala, att han varit på åtskilliga ställen och underhandlat med finnarne, och hitfört en hop bref i chiffer, af hvilka Sprengtporten gjort sammandrag. Nu äro Sprengtporten och Jägerhorn våre. Finnarne, som förföljas af hertig Karl, hafva låtit oss få reda på alla förhållanden och uppgifvit svenska truppernas antal och ställena, der de befinna sig. De uppgifva dem vara inemot 16,000, men jag tror det icke. Finnarne äro benägne att förena sig med oss för att drifva svenskarne ur Finland». — I anledning af dessa omständigheter går grefve Musin Pusjkin in på att göra ett vinterfälttåg. Antingen skola vi der nedgöra svenskarne eller skola de nedlägga vapen. — Då jag talade med grefve Bezborodko om Jägerhorns hitkomst, men icke om det öfriga, erhöll jag till svar att han och Sprengtporten sjelfve utspridt om sig, att ett

pris blifvit satt på dem, nämligen 37 daler på den förre och 3,000 på den senare.

November 23. I anledning af gårdagens yttrande om namnet på hjelten, lemnade jag ett slags anagram af »Gustaf» och en aria, som började: »Högmodig af sitt hjeltemod»; den blef berömd och jag fick kyssa handen. Kejsarinnan sade, att hon skulle låta mig författa verserna. — Man samtalade om den engelske konungens sjukdom. Les médecins disent que cela est incurable. Hans död kan förändra mycket. Fox's parti kan åter komma till makten och det hannoverska falla. Sjelfve Pitt har erkänt, att tredjedelen af deras handel är med oss och kriget medför inga fördelar åt England. — I granskningsjournalen lästes en skrifvelse en clair till baron Keller af den 10 (21) dennes, undertecknad Fr. Guillaume, samt nertill Finkenstein, Hertzberg, med förklarande att kriget slutat, att man väntar kejsaren till Wien och att turkarne helt och hållet afstått Banatet; de hafva äfven begifvit sig ur Polen. — Den svenske konungen har gifvit prins Karl af Hessen en förklaring i kraftiga ordalag, att han icke skall taga något ifrån folket, »que S. M. est le chef d'une nation libre, qui elle même a seule le droit de se taxer, et que par conséquent le roi n'a pu transmettre au prince de Hesse une prérogative, que S. M. n'avoit pas elle même. Le roi déclare donc par la présente, et pour obvier à toute contestation ultérieure à ce sujet, que S. M. regarde l'armistice comme rompue, si le prince de Hesse ou ses officiers ne s'abstiennent pas de troubler le repos des habitants». — Grefve Bernstorff till St. Saphorin den 4 (15) dennes: »Mr Elliot nous est révénu, mais je ne l'ai pas vu encore. L'armistice a été prolongé jusqu'au mois de Mai, et je crois nos troupes rentrées en Norvége».

—— **24.** Namn åt den bekante hjelten är ännu icke uppfunnet. — Det af Kock hitförda tyska genmälet lemnade jag efter befallning, liksom af mig sjelf, till grefve Anhalt.

—— **25.** Kejsarinnan behagade försegla och afsända exemplar af genmälet till Zimmermann, Browne, Wrangel, Pohlmann och Güntzel. — Det andra brefvet, till danske

kronprinsen, afslutades till svar på hans redogörelse om ställningar och förhållanden.

November 26. Man beslöt att före den bekanta operan låta trycka sagan om »den stackars hjelten Kosometovitj», hvilken jag äfven började att renskrifva. Samtal om konungen af England. Han mister förståndet och har råkat i händerna på sex läkare. Grefve Mamonov bekräftade underrättelsen om de sex läkarne, ty bref derom hade till honom ankommit.

—— **27.** Kejsarinnan undertecknade ukasen om det förestående vinterfälttåget mot svenskarne. Der är bestämdt, att antalet aktiva trupper skall uppgå till 34,000 man landttrupper och 11,000 man på galererna, tillsamman 45,000 man. Om man blott kan taga Otjakov, blifver mycket annorlunda; året är i sanning långt framskridet, men man hoppas på Guds hjelp, som var synbar vid Fredrikshamn.

—— **28.** Man tror, att engelske konungens annalkande slut och bref en clair, som äro afsända till Nesselrode, skola tvinga preussiske konungen till besinning. Vid hårtoiletten skref kejsarinnan med blyerts till grefve Bezborodko, för att grefve Vorontsov skulle göra den nye ministern en föreställning om huru det icke vore nyttigt för England att följa Hertzberg och de af prins Henrik skildrade martinisternes påhitt.

—— **29.** Fortsättning af sagan (»Den stackars hjelten Kosometovitj») lemnades mig jemte ett tillägg till det, som redan blifvit af mig renskrifvet, för att jag skulle hos mig anställa någon, som kunde renskrifva alltsammans ifrån början. Man läste den, och der förekom en gammal invalid (kommendanten på Nyslott).

—— **30.** Jag aflemnade sagan, renskrifven af min sekreterare. »Skrattade han mycket», frågade kejsarinnan. — Ur tyska tidningar behagade kejsarinnan berätta, att engelske konungen förlorat förståndet. »C'est notre ennemi le plus acharné, — och hvarför? Jo, emedan vi icke velat taga del i hans galenskaper». (Syftade på amerikanska kriget.)

December 1. Jag afskref Numsens bref, som var ämnadt till Danmark för att uppmuntra danskarne till att uppträda mot svenskarne. Der skildras kronprinsens favoriter och huru fördelaktigt det vore att få dem öfver på vår sida. — Kejsarinnan behagade säga, att hon sändt ett exemplar af genmälet till Fitinghoff.

—— **2.** Kock aflemnade franska öfversättningen af den bekanta skriften. Kejsarinnan befalde, att 100 exemplar deraf skola sändas till Paris, London och Holland och att man skall laga här på något omärkligt sätt så, att de falla i händerna på Whitworth och Fraser. Jag skref härom till vicekanslern. — Baron Sprengtporten tänker gifta sig, och jag sände till honom 2,000 rubel silfver.

—— **3.** Grefve Vorontsov skrifver, som om det blifvit bättre med engelske konungen, han börjar känna igen personer, men det är icke något sammanhang i hans tal. — Jag sände den franska skriften till grefve Cobentzl och grefve Ségur ifrån mig. Den senare skref i svaret till mig: »La note signée Schlaff et la déclaration suédoise sont écrites avec une plume de corbeau bien commune et bien noire; la refutation, que je viens de lire, me paroit écrite par une plume d'aigle». Detta svar förde jag efter middagen till hofvet. Det lästes, och Ségurs yttrande slog an.

—— **4.** Jag erhöll till renskrift första akten af operan »Den stackars hjelten Kosometovitj» och författade arier . . . På morgonen kom Vejdemejer, som medförde en tryckt öfversättning på ryska språket af genmälet mot svenska deklarationen.

—— **5.** Aflemnade första akten, mottog tacksägelse, men kejsarinnan befalde, att arierna i scenerna, då hjelten ligger i gräset, då han stjäl russin och leker, skulle borttagas; det är sant, att de voro krystade.

—— **6.** Genomlästes den af mig lemnade andra akten; dervid anmärktes: »så bör man icke tala om tapperheten», och man uteslöt följande aria:

Så långt kan hjelten gå i idel tapperhet
Att honom man får se sin nacke bryta.

Låt modet inom sina bräddar flyta
Så går du säkrast fri från slik förtretlighet.

I stället för denna är nu i pjesen inlagd en nyss af mig författad aria:

Ej djerfhet vi ådagalagt o. s. v.

December 7. Innan kejsarinnan begaf sig till hårtoiletten talade hon med liflighet och bestämdhet om den förändring, som motses i England och som skall blifva oss till gagn, emedan kronprinsen icke kommer att taga rådet till sin medregent, ty Fox och oppositionspartiet veta, huru gagneligt ett förbund med Ryssland vore. Kejsarinnan befalde, att man skulle föranstalta ett reskript till grefve Vorontsov, hvilket icke skulle visas i rådet (jmfr d. 28 Nov.).

—— **8.** Aflemnadė hela operan i 5 akter. Kejsarinnan behöll den hos sig. Jag blef tillkallad efter läsningen; hon sade, att tilläggen och verserna äro bra samt att »den är burlesk; man bör spela lifligt och uppsluppet i kostymer à la Pierrot». — Hon underskref reskriptet till grefve Vorontsov, hvarom talades i går; der meddelar man honom såväl alla mått och steg för förbund med England, i och med en handelstraktat, som äfven föreställningar om att det skulle vara skamligt för en sådan stat att vara i beroende af det preussiska hofvet, der vår förklarade fiende, Hertzberg, begagnar sig af konungens svaghet och drager England, utan något gagn för detta land, in i intriger, som han sjelf smider ihop. Alla dessa föreställningar skulle han göra muntligen och icke skriftligen. »Men om han icke lyckas, då har jag (kejsarinnan) gjort allt, som jag är skyldig mitt land, och är utan skuld i afseende på följderna».

—— **9.** Återlemnades i mina händer operan »Den stackars hjelten», för att låta uppföra den på teatern och för att med grefve Mamonovs bifall låta Martini och Wantschura komponera musiken. — Fortsattes föregående samtal om England. Detta lands intresse är förenadt med Rysslands, ty handeln med oss utgör tredjedelen af hela dess handel. Kejsarinnan afsände en egenhändig skrifvelse till grefve Bezborodko, i akt och mening att han skall under den en-

gelske konungens sjukdom kraftigare arbeta på vår anslutning till Österrike och Frankrike, men icke yttra ett ord om engelske konungens tillstånd; man kom att tänka på det för längesedan ifrågasatta nordliga förbundet mellan England, Danmark och oss, hvari man äfven skulle kunna tvinga Sverige att deltaga. Jag sade: deri inbegripas alla sjömakter, och detta förbund blefve så mycket starkare, som hvars och ens eget intresse stadfäste det. — Kejsarinnan berättade för mig ur Krüdeners depesch, angående Bernstorffs yttrande, att om vi icke under närvarande förhållanden ingå ett förbund med England, så skall det aldrig komma till stånd.

December 11. Man talade om Ségurs åsigter rörande det franska genmälet emot svenska deklarationen. Jag blef tillkallad i och för meddelanden rörande operan »En stackars hjelte», och kejsarinnan var nöjd med de af mig vidtagna åtgärderna. Hon befalde mig att upprepa Ségurs yttranden om det bekanta genmälet, och jag sade att, så mycket han förstår tyska, hade han funnit att »la pièce originale est énergique et sublime», men i franskan igenkännes den tyska konstruktionen, och dessutom förekomma grammatikaliska och typografiska fel, som han anmärkt för mig. »Det är just så det skall vara, att man märker, att en öfversättning verkstälts från tyskan, och derför skrefs det med afsigt på tyska språket».

—— **13.** Framlemnades ett exemplar af det franska genmälet med Ségurs rättelser. Rättelserna genomgingos och befallning gafs att med iakttagande af dem göra en ny upplaga.

—— **15.** Jag läste det började brefvet till grefve Nesselrode och återlemnade det för att fullbordas. Tillkallades på eftermiddagen och sändes med detta bref till vicekanslern samt erhöll hans svar och fick befallning att afskrifva det äfvensom ännu ett bref till grefve Stackelberg i Varsjav.

—— **16.** Kejsarinnan underskref de i går af mig renskrifna brefven: till grefve Stackelberg, att om han anser nyttigt, kan han utan öfverdrift tala med det parti, som är emot oss, om de preussiska vänskapsförsäkringarna till oss och om önskan att uppnå en för oss fördelaktig fred

med Sverige och Porten; — till Nesselrode, i anledning af hans rapport af d. 29 Nov. (10 Dec.), till svar på det egenhändiga brefvet af d. 18 (29) Okt., som med flit afsändts en clair, för att det skulle komma till konungens kännedom. — Försäkringarne från Hertzberg fortsättas, och man lofvar att återupprätta freden, tillförsäkrande oss Krim, Otjakov och fri sjöfart på Svarta Hafvet, likasom äfven att skydda oss mot Sverige, emedan man har för afsigt att ingå förbund med oss. Vid allt detta göres den anmärkning, att handlingarne icke svara emot orden, att Nesselrode skall vara försigtig, icke låta narra sig, utan säga, att vi icke, utan att rådföra oss med våra bundsförvandter, kunna göra något härvid, men hvad de turkiska förhållandena angår, måste vi först och främst befria Bulgakov; för öfrigt skall han göra alla framställningarna muntligen och icke lemna något skriftligt, utan särskild föreskrift härifrån, emedan tonen i deras svar och begäret att trycka och utsprida allting blott tjena till att öka förolämpningarne emot oss.

December 17. Två dagar före kronprinsens återkomst till Köpenhamn har Elliot begifvit sig till Berlin, der han ännu icke varit hos någon, utan endast skrifvit till Hertzberg om sina enskilda angelägenheter i anledning af hans förestående bröllop i Berlin. Prins Karl af Hessen har för kronprinsen, sig sjelf och några, som utmärkt sig i kriget mot Sverige, begärt Georgskorset och derom talat med Krüdener.

—— **18.** Grefve Cobentzl har meddelat afskrift af ett bref, som han erhållit af Stadion, deras minister i Stockholm; det innehåller endast de nyheterna, att man på hofvets vägnar trycker pamfletter mot officerarne, som gjorde myteri vid Fredrikshamn, och man bemödar sig på allehanda sätt om att bereda medelklassens sinnen mot adeln vid den riksdag, som måhända kommer att samlas i Göteborg.

—— **20.** Åtskilliga frågor om operan »En stackars hjelte», huru den går och om den blir rolig.

—— **21.** Kejsarinnan afslutade ett bref till kejsaren. Han skrifver under den 24 Dec. (nya st.): »Elle voit que je n'ai point chargé le tableau, quand je lui ai depeint la cour de Berlin comme l'ennemi le plus acharné, et le plus en état

de nuire à nos intérêts communs. Il a levé le masque vis-a-vis de V. M. J. d'une façon inoui, et quant à moi, sa trame est ourdie de toute façon pour me faire tomber dans le piège et jusque dans mes états il cabale et voudroit me susciter des embarras . . . Si je lui avance, que quelque chose m'est impossible et que je ne puis la faire, qu'elle l'est bien sans remède, telle est une guerre avec la Porte et le roi de Prusse en même temps». — I det nyssnämnda egenhändiga brefvet meddelas såsom svar: De förklaringar ministeriet lemnat kunna öfvertyga E. K. M., »combien je désire de mon coté d'amener les choses à une pacification, n'y ayant assurément aucun agrément à avoir deux guerres sur les bras et une troisième prête à éclore».

December 24. Kejsarinnan var förbittrad öfver svenska pamfletterna om våra skolor. Hon behagar sjelf skrifva ett genmäle, och för den orsakens skull befalde hon, att dessa skrifter skola öfversättas ifrån svenska till tyska språket. Den svenske konungen kallar vår lära ateistisk och bilddyrkande. Jag sade: »Il ne scait de quel bois faire flèche». — Med posten, som i dag ankommit, skrifver Simolin, i anledning af Montmorins ord, att svenske konungen, som blifvit uppbragt på danskarne derför att de tillåtit vår eskader att öfvervintra i deras hamn, ämnar bränna den à leur barbe, och uppretar sitt folk emot alla grannar.

—— **27.** Berättades att den 26 Januari (nya st.) skall riksdagen sammanträda i Sverige. Då skulle det vara lämpligt för Pusjkin att infalla i deras Finland. I afseende på hans yttrande, vet jag ännu icke, hvilka månader man skall tåga, emedan värme eller köld och brist på bete råda der alla månader, ehuru Finland likväl under innevarande århundrade blifvit två gånger eröfradt vintertid. — Man talade om operan »En stackars hjelte», och kejsarinnan genomläste sjelf korrekturet till hela sagan. Hon tycktes vara nöjd; jag framlemnade nämligen några blad vid samtalet om densamma, endast såsom bevis på att jag gjort mitt bästa.

—— **28.** Oro för våra fartyg, som stå under von Dessins befäl, uppstod efter läsningen i granskningsjournalen af Bernstorffs bref af den 5 (11) Dec., der det tydligt framhålles, att

det kommit snö och is, men fartygen hafva ännu icke gått i hamn. Det nötet von Dessin drönar och förlorar 11 fartyg. — Vid hårtoiletten frågade kejsarinnan, huru dags repetitionen blir på 1:a akten af operan »En stackars hjelte». Den blir kl. $^{1}/_{2}4$ i dag. — Den ägde rum inför grefve Mamonov ensam, och han berömde Martinis musik. — I grefve Nesselrodes depesch redogöres för hans samtal med grefve Hertzberg, der försäkringar gifvas om preussiska hofvets vänskapliga förhållande till oss. Nesselrode anförde hvad som skett i afseende på Danmark, men Hertzberg svarade, att hjelptrupper kunna icke uppträda ensamme, och framhöll som exempel, att då, med anledning af den bayerska frågan, den aflidne konungen önskade, att furst Repnin skulle infalla i det fiendtliga landet, denne vägrade på den grund att hjelptrupperne icke kunde taga ett steg, på det att de icke skulle blifva de angripande. Dermed slutade samtalet; man endast förband sig att skrifva till svenske konungen, på det att allt måtte förblifva in statu quo. Ils ont baissé le ton; men då jag högt läste de sista orden i depeschen, anmärktes, att de ville blanda sig i andras affärer. — Från Stockholm har inberättats, att hertigen af Södermanland, sedan han återkommit till hufvudstaden, tydligen visat sitt missnöje med att man glömt bort honom med flottan och armén och lemnat honom utan penningar och proviant.

December 30. Under samtal om kriget med Sverige yttrade en gång de Lacy: »Qu'il n'avoit pas l'esprit de commander une armée plus de 25 m.» Den aflidne konungen af Preussen har sagt, att hvad man icke kan uträtta med 25 eller 30,000 man, det kan man ej heller uträtta med 50,000. Han påminde om prins Henriks ord: »que la Finlande est un pays de chicane; oui et qu'avec 10 m. il fera la guerre 10 ans». — Härefter behagade kejsarinnan lemna en egenhändig skrifvelse, hvari hon gaf rådet tillkänna, att: »Emedan det blifvit mig bekant, att det med de 8 inkompletta regementen, som nu befinna sig i Finland, hvarken för närvarande eller kommande tid är möjligt att företaga något mot

fienden, så befaller jag utrikesdepartementet att låta säga de mot oss vänligt sinnade finnarne, att de skola försöka att för egen räkning vidtaga de mått och steg, som de kunna finna för sin trygghet lämpliga, och att de skola för öfrigt hoppas uppå oss, och icke skola gå sin undergång till mötes; att befalla grefve Musin Pusjkin, att han skall försöka att, med det under hans befäl stående ringa antal trupper, under nästkommande år befästa de fyra platser, hvilka enligt van Suchtelens förslag dertill äro lämpliga». — »Hvarföre skall man föra finnarne till stupstocken? Må man göra afbön. Pourquoi tenir leur becs dans l'eau? Hvarföre bedraga dem? Jag kan icke hjelpa dem; måtte den fåtaliga hären kunna göra befästningar och gardena icke derföre behöfva gå i fält. — En sten ligger på hjertat. Von Dessin förlorar fartygen. Den har förbrutit sig mot fosterlandet, som gjort de båda von Dessin till amiraler».

December 31. Våra fartyg äro räddade. (Jmfr d. 28 och 30 dennes). Derom meddelas underrättelse i hamburgergazetten. En skrifvelse härom nedsändes med mig, och jag fick befallning att derom underrätta grefve Tjernisjov. Kock hitförde andra upplagan af det franska genmälet mot svenska deklarationen med de af grefve Ségur gjorda rättelserna, och jag afsände den liksom af mig sjelf.

1789.

Januari 2. Vid hårtoiletten behagade kejsarinnan fråga, huru operan »En stackars hjelte» går, och sade, att grefve Mamonov berömt musiken. Jag åsåg repetitionen af två akter.

—— **3.** I anledning af polackarnes önskan att sluta förbund med Preussen, befalde kejsarinnan, att en not skulle uppsättas lik den preussiska, som rigtats mot förbundet med oss. (Jmfr d. 30 Sept. 1788). — Framlemnades grefve Stackelbergs depesch af den 15 (26) Dec. 1788, hvari skrifves, att han, begagnande sig af sammanträdets uppskjutande vid

riksdagen, afvaktar föreskrift om aflemnandet af noten angående förbund med Preussen, till förstärkande af den från polske konungen väntade protesten, liksom äfven befallningar om svar angående våra truppers uttågande ur Polen, och påpekar verkan af italienska intriger ifrån preussiske ministern Lucchesinis sida, samt att engelske ministern Hailes, en man med stora kunskaper, som kommit till Varsjav, redan funnit alla sinnena uppblåsta öfver förbundet med stormakter, — följaktligen gifver han blott tillkänna, utan vidare, att den engelska flottan skall gå till Östersjön. Grefve Stackelberg sluter häraf, att då Preussen och England åvägabringa en medling under vapen, så skola polackarne säkerligen förena sig med dem. — De uppsatta noterna innehålla: 1:o förbundets afslående i hofsamma ordalag; 2:o löfte att bortföra vår krigshär, så snart omständigheterna det tillåta; men bruket af dessa papper är öfverlemnadt åt Stackelbergs omdöme. — Vid hårtoiletten fortsattes frågorna om operan »En stackars hjelte».

Januari 4. Bernstorff skrifver under den 12 (23) Dec.: »La convocation d'une diète en Suède vient d'être fixée au 15 (26) du Janvier», der man skall afgöra om krig eller fred, och konungen, som hoppas på preussiska hofvet, tänker att öka sin makt och kufva adeln, mais il est possible que la necéssité des circonstances en général y a autant de part que tout autre motif». — Kejsaren har sagt i afseende på Polen: »Mon métier et celui du roi de Prusse est de troubler qui sera le mieux avec la Russie; les choses étant ainsi, il est donc de l'intérêt de la Pologne d'être unie à la Russie». — Kejsarinnan yttrade med gladt sinne: »Le roi d'Angleterre est malade plus que jamais, le roi de Prusse poursuit ses méchancetés, le roi d'Espagne est prêt à mourir, la diète de Pologne continue ses extravagances, mais Oczakoff est pris. C'est ce qui est bon à prendre, est bon à garder». — Jag sade: »Que les circonstances s'éclairciront et la diète de Stockholm fera voir ce qu'il faut faire så väl der som i Polen; den preussiske konungen börjar uppföra sig opassande, man måste tukta honom; mais pour cela, il faut avoir les mains libres».

Januari 5. Saltikovs skrifvelse aflemnades med redogörelse för åtgärderna angående rekryterna och huruledes man utfärdat order om att komplettera alla trupperna. Han är klokare än Pusjkin. Man återupprepade de Lacys ord (jmfr d. 30 Dec.). — Medan kejsarinnan gick af och an i sängkammaren, sade hon, att Bruce yttrat sig om de finnar, som gifvit sig till rekryter: »De äro icke pålitlige och många springa». Han har glömt, att vid rekryteringen ifrån petersburgska guvernementet var det omöjligt att icke antaga dem, och kejsarinnan har särskildt befalt, att man skall öfverlägga härom i rådet. Jag sade, att kronans distrikt äro rika och att man alltid köper rekryter. Kejsarinnan var orolig. »Då man tänker på, huru det går till under den engelske konungens styrelse, kan man förlora förståndet. Lika bekymmersamma förhållanden förefinnas här hos mig». Jag anmärkte genast, att engelske konungen saknade hufvud. — »Nå än Peter I då?» — »Han hade vid ett dylikt fall kört hufvudet i väggen». — »Ofta har den tanken uppstått hos mig att indela Petersburg i qvarter, på det att beväpnadt borgerskap skulle försvara staden». Jag sade: Hufvudstaden är icke detsamma som en fästning, och det skulle förorsaka en terreur panique. »Jag tror så med». — Jag: då skären vid segellederna blifva besatta af våra galérer, så är faran öfver. Dessutom utveckla sig nog förhållandena i vinter; mycket skall komma i dagen och mycket försvinna. »Det är sant».

—— **10.** Man samtalade om operan »En stackars hjelte», och då jag omnämnde, att Martini, madame Rossi och Baranov blifvit sjuka, sade kejsarinnan, »att det verkligen är en stackars hjelte».

—— **11.** Man framtog för att lemna åt grefve Ségur till läsning »Mémoires pour servir à l'historie de Charles XII» par W. Theyls, à Leyde 1722, och kejsarinnan befalde, att jag skulle ur biblioteket framtaga sändebudsberättelser af Mr du Frêne Canaye, presidenten Jeannin, Mr d'Angoulême, Montluc, Villeroi m. fl. »Je suis à présent dans la politique, aldrig har jag förut brytt mig om dessa böcker». — Kejsarinnan behagade läsa för mig ur posten, att i afseende på styrelsen har engelska drottningen med minist-

rarne opponerat sig emot sin sons, prinsens af Wales parti, och man ämnar begränsa hans makt, i afsigt att han skall afsäga sig den och lemna den åt drottningen. Detta skrifver grefve Vorontsov. — Krüdener underrättar om, att svenske konungen och hans broder Karl nu befinna sig i Stockholm och, såsom det tyckes, låtsas de vara osams pour mieux frapper leur coup. — Grefve Stackelberg och grefve Nesselrode hafva mottagit hennes majestäts egenhändiga bref (jmfr d. 16 Dec. 1788). Den förre svarar, att emot berlinska hofvets yttranden strida uppenbart Lucchesinis åtgöranden, och han tänker att, sedan vi med orden visat vår benägenhet för deras medling, kunna vi förändra mycket i Polen; den andre skrifver, att han skall rätta sig efter de föreskrifter, som blifvit honom gifna, men nu synes allt lugnt, kanhända i afvaktan på svaren rörande de af berlinska hofvet gjorda deklarationerna, eller snarare derföre, att ännu icke förhållandena i London kommit på det klara, och emedan man i Berlin, då man icke vet hvilket parti man ämnar taga, icke vill vidtaga sådana mått och steg, som man sedermera måste öfvergifva.

Januari 12. Åt mig lemnades grefve Musin Pusjkins skrifvelse angående major Klick, den svenske konungens öfveradjutant, hvilken den 3 Januari uppträdt i Villmanstrand och som, sedan han undsluppit den fara, som hotade honom, beslutit att söka hennes majestäts beskydd, ty på konungens befallning är hans svärfader, generalmajor Armfelt, arresterad och likaledes skall man arrestera brigadieren Hastfehr, öfverstarne baron von Otter, grefve Lejonstedt, Hästesko och Montgomery, öfverstelöjtnanterne Klingspor, Enehjelm och major Tigerstedt, som skall ställas inför rätta derföre att han vid sin post i Puumalasund släpt major Jägerhorn förbi. — Under hårtoiletten sände grefve Bezborodko ett bref ifrån Sutherland med underrättelser, som man erhållit i Amsterdam, om att prinsen af Wales mottagit styrelsen. Ministèren är förändrad, i stället för Pitt har Portland nu kommit, och Stormont och Fox hafva utnämnts till statssekreterare. »Det är så bra, att jag (kejs.) icke vågar tro det, och aldeles som jag önskat».

Januari 14. Då granskningsjournalen framlemnades, skref kejsarinnan: »Aldrig ännu hafva depescher aflemnats, hvilka mera bevisat Frankrikes fiendtliga sinnesstämning mot Ryssland än dessa; der visar sig tydligt och bestämdt, huru man söker förringa detta lands storhet och huru man vill på allt sätt förklena alla dess bedrifter och framgångar. Det är en oförsonlig fiende till Ryssland». — Grefve Montmorin skrifver till grefve Ségur under den 27 Dec. (4 Jan. ?) med vår i går ankomne kurir: »Chacun sait les raisons que nous avons de désirer, que la Suède reste dans l'état oú l'a mise la dernière revolution et nous n'avons parlé avec confiance sur ce sujet qu'à la cour de Russie. Mr le marquis de Pons doit vous avoir mandé ce qu'il pensoit de la position actuelle de Gustave III vis-à-vis de sa nation. Ce prince paroit assuré de trois ordres et d'une partie de la noblesse. Je n'ai rien à vous dire Mr sur la Suède. Le parti qu'a pris Gustave III de se livrer aux cours de B. et de L. nous laisse peu d'espérance d'influer sur ses résolutions; les demarches, que nous pourrions faire auprès de lui, ne serviroient selon toute apparence, qu'à nous compromettre. Trois mois ont apporté un changement total dans la manière d'être de l'Impératrice avec les polonais, et il ne faudra peut-être pas plus de temps, pour qu'un pays, où elle dominoit, se tourne entièrement contre Elle. Nous sentons, Mr, combien cet évenement combiné avec la position de l'Imperatrice vis-à-vis des Turcs et du Roi de Suède présente de difficultés. Anéantir le traité de partage de 1773 — je suis bien convaincu, que les deux cours impériales feroient encore un excellent marché; ty derpå vann preussiske konungen mest; hvad skall han nu säga, skall han draga sig tillbaka eller ej, och i sådant fall, le moyen de faire illusion aux Polonais lui seroit enlevé?»

—— **18.** Posten innehöll bl. a. meddelande från Krüdener, att i Stockholm blifva icke konungens kandidater valde till riksdagsmän.

—— **19.** Man talade om engelske konungen; man hoppas på kronprinsen, hvilken Ségur känner mycket väl. — Sjelf omtalade jag, huru det går framåt med operan »En

stackars hjelte», och kejsarinnan önskar se den; jag sade, att jag hoppas om en vecka kunna visa den.

Januari 20. Jag begärde och erhöll tillstånd att begifva mig till repetitionen af nyssnämnda opera, till hvilken kejsarinnan sjelf behagade begifva sig vid midten af tredje akten. På eftermiddagen framlemnade jag några böcker för att under den förevändningen få veta, hvad kejsarinnan tyckte om operan. Jag var tvungen att sjelf begynna. Hon sade, att körerna äro bra, men i arierna är mycket italienskt.

—— **23.** Jag var på repetitionen, och man gaf befallning om, att operan »En stackars hjelte» skulle lemnas till storfurstarne, och på eftermiddagen bar jag manuskriptet till deras högheter.

—— **24.** Jag inbjöd kejsarinnan till generalrepetitionen, och hon lofvade infinna sig.

—— **25.** Man samtalade om den engelska drottningens dåliga karakter. Vorontsov skrifver, att penningar äro hennes gud; hon har i följd af läkarnes falska underrättelser om att konungens helsa förbättrats, understödt det ministeriella partiet och med flit förelagt sin son så svåra vilkor, på det att han skall afstå ifrån regentskapet, men allt blifver nu uppdagadt. Grefve Vorontsov tror, att Fox, som ingått i ministèren, icke skall gå till någon ytterlighet, ehuru han icke afstår ifrån förbundet med Preussen.

—— **28.** Kejsarinnan behagade säga, att man i tidningarne skrifvit detsamma, som grefve Vorontsov berättat. (Jmfr d. 25).

—— **29.** Man spelade »En stackars hjelte», och efter pjesens slut sjöngs ånyo hjeltens duett med »Gremila».

—— **30.** Kejsarinnan täcktes yttra sin belåtenhet med uppförandet af »En stackars hjelte». Jag tolkade min ängslan, då jag på teatern såg Cobentzl och Ségur. »Åh nej! grefve Mamonov har sagt dem, att spektaklerna i eremitaget äro af detta slag; de kunna gerna gå dit. Cobentzl anstälde vissa jemförelser, men jag (kejs.) låtsade icke höra dem, och då Ségur blef tillfrågad, svarade han helt öppet: »qui

se sent morveux, se mouche, et que c'est bien delicat de répondre par des plaisanteries à des manifestes et déclarations impertinantes». — Under det man talade om sjöofficerarne, som blifvit stälde under ransakning för striden mot svenskarne, och om hvilka rapport aflemnats, sades att befallning skall gifvas om, att då de stå på schavotten, skola deras värjor sönderbrytas.

Januari 31. Klockan 7 på aftonen spelade man »En stackars hjelte» inför tsesarevitj och storfurstinnan med mycken framgång; alla voro nöjda, begärde da capo en af körerna och hjeltens duett med Gremila, och vid pjesens slut togos ånyo om samma kör och Gremilas första aria.

Februari 1. Man var nöjd med operan och berättade, huru tronföljaren skrattat och önskat att ännu en gång få se den; det är befaldt att den skall gifvas den d. 5 dennes. — Kejsarinnan anmärkte, att man i tidningarne med loford talat om genmälet mot svenska deklarationen, och endast för att säga detta tillkallade hon mig.

—— **4.** I granskningsjournalen förekommer ett bref ifrån förre svenske ministern härstädes, v. Nolcken, till Keller, med helsningar till åtskilliga damer; han är skild ifrån sin ministerbefattning och vet icke hvad som föregår i politiken, men önskar lifligt fred.

—— **5.** På aftonen spelades med framgång »En stackars hjelte» för furst Potemkin.

—— **6.** Man kommer nu icke att gifva nyssnämnda opera på någon publik teater.

—— **7.** Då kejsarinnan begaf sig till toiletten, behagade hon vända sig till mig och säga, att storfurstarne gnola hela operan »En stackars hjelte».

—— **10.** En kurir har ifrån England ankommit med svar ifrån grefve Vorontsov. (Jmfr d. 8 Dec. 1788). Han har meddelat sig med Fox och haft med honom ett möte. Såsom det tyckes, är det hopp om, att man i den nu väntade nya ministèren skall, äfven om icke förbundet med Preussen upphäfves, likväl icke gå längre, än traktaten bestämmer, och då blifver det lättare för oss.

Februari 18. Underrättelse har ankommit om svenskarnes förberedelser till krig med förhoppning om seger; på mångahanda sätt rustar man sig äfven i Konstantinopel, der man har för afsigt att enligt preussiska hofvets inrådan kasta sig öfver oss med sina bästa trupper.

—— **22.** Kejsarinnan efterskickade mig, för att jag skulle aflemna granskningsjournalen, i hvilken det tillkännagifves om riksdagens öppnande i Stockholm. Konungen, som hoppas på Preussen, ämnar fortsätta kriget och, par un noble effort de la Suède, tvinga oss till en för honom förmånlig fred. — Härom yttrades icke ett ord. — Kejsarinnan gick ut, men oron fortfar.

—— **25.** I granskningsjournalen skrifves ifrån Varsjav under den 10 (21) Febr.: »Les états de Suède ont consenti à fournir 6 millions d'ecus pour pousser avec vigueur la guerre contre la Russie». Den 3 (14) Febr.: »Krüdener och Bernstorff misstänka, att preussiske konungen understödjer den svenske med penningar au nom des états d'Hollande remboursables par la Porte».

—— **26.** Jag afskref ett af kejsarinnan egenhändigt uppsatt bref på franska språket till grefve Vorontsov i London. Der säges, att kejsarinnan, under afvaktan på att frågan om regentskapet skall blifva afgjord, ännu icke besvarat hans rapport af den 19 (30) Januari. »La lettre du prince de Galles à m:r Pitt a fait ici, comme partout ailleurs, une sensation très favorable pour le prince, qui s'annonce par là vraiment d'une façon brillante. Je regarde le parti patriotique, comme celui des amis par principes de la Russie, lesquels sont persuadés tout comme moi, que les vrais intérêts de la Gr. Brétagne se trouvent naturellement liées a ceux de la Russie . . . Les dispositions du roi George III et de son ministère ne m'ont été guère favorables, temoin les peines, que je me suis donnée pendant bien des années de conclure une alliance formelle avec la Gr. Bretagne, sans jamais y pouvoir réussir, et toutes les entraves qu'a souffert le traité de commerce, qu'il ne s'agissoit que de renouveller . . . Le premier mot est de renou-

veller simplement le traité de commerce et de renvoyer l'explication des articles à un terme limité».

Februari 28. Handlingar aflemnades angående handelstraktaten med England. Deribland, i en hemlig depesch ifrån grefve Vorontsov, finnes ett öppet uttalande af Fox om nationens missnöje, med den väpnade neutraliteten, ty den syntes vara ofördelaktig för England, utan att gagna Ryssland, men har ökat holländarnes, danskarnes, svenskarnes och preussarnes styrka. — Den engelske konungen har kort före sin galenskap sagt Pitt, att för svenska affärernas skull går han icke i krig, ty Sverige är alltid förbundet med Frankrike.

Mars 5. Jag renskref ett bref till grefve Nesselrode. Deri framhålles för honom, att man icke skall tro alla rykten angående England, om att prinsen af Wales skrifvit till preussiske konungen om sina afsigter att förändra eller afskeda ministèren. — Hollands sändebud hos Porten försäkrar, att deras flotta skall gå till Östersjön, och några ulemas i divan, som misstro de kristne, hysa den åsigten, att de båda kejserlige hofven och Preussen hafva ännu för afsigt att dela Polen. Brefvet slutar med att man med otålighet önskar veta, hvad Porten svarar preussiska hofvet angående Bulgakovs befrielse. — Krüdener skrifver från Danmark, att svenske konungen, som på sin sida har preseståndet, borgareståndet och bönderne, men rönt motstånd af adeln, arresterat dess förnämste medlemmar, Fersen med flere. Många hafva tagit afsked; på hvad sätt detta kommer att sluta är ovisst. Afsigten var att bränna upp våra fartyg, som öfvervintra i Danmark, men någon yppade det. Anslag göres äfven mot hennes majestäts person, men jag har mig icke något vidare derom bekant.

—— **6.** Befallning har utfärdats att sända Kozljainov till Reval och att derifrån återkalla Tjitjagov, hvarom en ukas samma dag underskrefs. — Grefve Cobentzl meddelades den underrättelse, som i går ankom ifrån Krüdener.

—— **8.** I granskningsjournalen meddelas ett bref ifrån grefve Bernstorff, hvari han skrifver, att man lagt beslag

på posten ifrån Sverige, och detta synes icke utan skäl. (Jmfr d. 5 s. m.).

Mars 11. Man har kommit underfund med preussiske konungens skälmstycken i afseende på de svenska förhållandena; de hafva med flit blifvit omtalade en clair i en skrifvelse till Keller. De konstatera ett faktum (jmfr d. 5 s. m.). Dertill måste man lägga äfven det, att svenske konungen i sitt tal öppet skrutit af preussiske konungens hjelp och bevågenhet. Denne förlorar förståndet; emot sina egna intressen hjelper han svenskarne, glömsk af att Peter I gaf honom deras Pommern, som de, sedan de vunnit ökade krafter, ämna återtaga. Man slipper icke undan krig med Preussen.

—— **12.** Jag blef efterskickad för att uppläsa bref ifrån Povalisjin och Berg. Våra skepp genombryta isen, somliga icke utan fara. Fångarne i Sverige underhållas ganska bra. Kejsarinnan är förtörnad på Berg. Tvifvel är om icke han sjelf gifvit sig, emedan kaptenlöjtnanten hissat flaggan, som af honom ströks. Detta framgår af den aflidne Greighs bref. Kanhända han nu blifvit god vän med dem. Han och officerarne bjudas till hofvet på baler och tillställningar. Kl. 7 på aftonen mottog jag ett paket till Güntzel, för att lemna eller tillskicka honom det.

—— **13.** Tillfrågades om paketet. Det mottogs af Güntzel kl. 11 på qvällen, och man träffade honom ännu i Petersburg. Så här står nu saken: Meijerfelt önskar sammanträffa med honom; han för befälet öfver trupperna i Finland och är gift med en dotter till Fersen. Måtte svenskarne draga sig tillbaka allt efter som vi nalkas Lovisa. På detta sätt skola vi intaga deras Finland, för att göra det sjelfständigt. Detta skall framkalla en revolution i Sverige, och då — blott ett enda sjöslag och vi äro i Stockholm. Kejsarinnan yttrade två gånger, att man skall förtiga och hålla detta inom sig.

—— **15.** I anledning af grefve Musin Pusjkins skrifvelse angående underrättelser ifrån svenska gränsen, hvilka innehålla att svenska konungen har för afsigt att ånyo fordra hela Finland, sades att jag skulle afsända karta öfver

det ryska riket och uppgift om antalet invånare i de olika guvernementen. Jag vågade säga, att man kunde tillägga äfven uppgift om trupperna. Kejsarinnan biföll detta.

Mars 17. För Turtjaninov berömde kejsarinnan furst Potemkins utlåtande angående den blifvande kampanjen mot svenskarne.

—— **18.** Efter genomgåendet af den inländska posten lät kejsarinnan uppläsa en plan för försvarskriget i Finland, uppgjord af Pistor och inlemnad af furst Potemkin, (jmfr föreg. dag); en annan plan skall uppgöras för ett anfallskrig. Under läsningen studerade kejsarinnan kartan. I planen antages, att man skall besätta alla passager, på det att den ena afdelningen må kunna hjelpa den andra, och på det att Högfors må vara bakom oss, så att man kan oroa fienden äfven vid öfvergången af Kymmene. Kejsarinnan befalde, att denna plan skulle sändas till grefve Musin Pusjkin, och att en afskrift skulle göras för hennes majestäts räkning.

—— **19.** Aflemnades en alfabetisk förteckning på alla adliga slägter i Sverige. Man räknade ut, att om man anser det vara fem medlemmar af hvarje familj, så uppgår adelns antal till 10,000 personer. Jag framhöll, med huru stor möda denna förteckning utarbetats ur de tryckta ma triklar, som baron Sprengtporten insändt, och kejsarinnan tackade.

—— **20.** I gårdagens förteckning på de svenska familjerna märktes några ryska, såsom Maschkov, Pereswetoff, Rosladin, Rubzoff[18] m. fl.

—— **22.** Om engelske konungens tillfrisknande förekom i granskningsjournalen en skrifvelse en clair från konungen af Preussen till Keller; om densamma talas äfven i tidningarna. »Då man derom offentliggör så mycket, är det så mycket mindre troligt. Hvad kan en dåre döma om sitt eget tillstånd»? Jag svarade: »man kan icke vara domare i egen sak».

—— **23.** Aflemnades planen till anfallskrig i Finland, hvilken uppgjorts af öfverste Pistor. (Jmfr d. 18 s. m.).

Der föreskrifves, att hufvudkorpsen skall gå strandvägen (åtföljd af galererna från sjösidan) förbi Lovisa till Helsingfors eller Sveaborg, och den andra korpsen ifrån Ruotsula till Tavastehus, och lätta trupper skola uppställas emellan dessa båda vägar och gå ifrån Mämmälä[19] till Hausjärvi. — En kejsarinnans egenhändiga skrifvelse innehöll: »Defensiven synes mig bättre än offensiven; den senare fordrar mycken noggranhet och många omständligheter i och för sjötransporten, och dessutom skulle ett inryckande i Finland blifva finnarne till förfång, men nu hafva de ingenting emot oss. Man bör förblifva i defensiven, till dess man kan antaga, att offensiven blir fördelaktigare för oss». Kejsarinnan tilllade muntligen: »Först och främst måste man öfvervinna flottan och göra sig till herre öfver hafvet, och derefter kan man gå anfallsvis till väga. Detta skall framkalla en revolution. Sedan vi tillintetgjort den svenska flottan, kunna vi länge vara lugna». — Ukaser underskrefvos: om att Kozljainov, som utnämnts till viceamiral, skulle taga befälet öfver den köpenhamnska eskadern och förena den med vår stora flotta, om danskarne icke börja uppträda aktivt, men förfara efter Krüdeners råd, i fall det skulle blifva nödvändigt att stänga passagen genom Sundet för de holländska krigsfartyg, hvilka utrustas i afsigt att segla dit, — och om att Tjitjagov och viceamiralen Musin Pusjkin skola föra befälet öfver härvarande flotta. — »Månne det icke är orätt, att jag (kejs.), då jag bereder mig till bikt, utnämner Kozljainov till viceamiral. Den ende, som är äldre än han, är den ovärdige konteramiralen von Dessin». Mitt svar blef: »Alltid kan man visa nåd».

Mars 24. I anledning af grefve Bezborodkos frånvaro läste jag de depescher, som ankommit med en kurir ifrån Danmark. Svenske konungen gör sig till sjelfherskare och han vill kasta den gamle grefve Fersen, vid slutet af hans lefnad, i fängelse. Numsen försäkrar, att prinsen af Hessen är beredd att för vår skull uppoffra allt, och han har erhållit säker underrättelse om, att konungen af Sverige i egen person skall infalla i Norge. »Vouz verrez qu'il se cassera le cou». Danskarne likna mest rys-

sarne och skola nedgöra svenskarne. I Danmark är man rädd för, att Preussen och engelska och holländska flottorna skola bistå (fienden). Preussarne äro synbarligen oss till hinder i alla våra företag.

Mars 25. Kejsarinnan omtalade Sjuvalovs och grefve Tjernisjovs samtal i går, att adeln skulle hafva störtat svenske konungen. Detta rykte löper genom hela staden, liksom om det spridts genom köpmansskrifvelser. Ehuru man icke får tro det, är det dock mycket sannolikt. — I granskningsjournalen skrifver Hertzberg en clair, att han icke är Rysslands och hennes majestäts fiende, emedan han vet, att vi måste vara naturlige bundsförvandter, men han är preussare och icke ett sådant vax som fransoserne. Preussen måste, enligt Fredrik II:s yttrande, häfda sin plats ibland de fyra stormakterna; — äfven gifver han tillkänna, att engelske konungen, sedan han fullkomligt tillfrisknat, sändt ett egenhändigt bref till preussiske konungen. Bernstorff har förlorat alla förhoppningar om fred. Svenske konungen ämnar icke gå in på att gifva upprättelse åt hennes majestät; han är mycket förstärkt, och man måste vänta, att den instundande kampanjen skall afgöra allt.

—— **26.** Kejsarinnan behagade fortsätta samtalet om svenske konungen och, om det är sanning som man påstår, så är frågan nu afgjord. Ségur har likaledes misstankar om en jäsning derstädes. Detta samtal började för andra gången med mig, och jag framstälde de härvarande svenskarnes fasthet och yttranden af skeppsgossarne, bland hvilka jag har en hos mig. — Grefve Bezborodko tänker raka motsatsen, det vill säga, att i Stockholm allt skall sluta till konungens bästa, och han har rustat sig så starkt, att oss återstår endast att uppträda defensivt. Härtill kommer underrättelse om förberedelserna i Königsberg; der är man beredd på allt.

—— **28.** Grefve Bezborodko kom icke hit utan skrifver. »Hvad skrifver han?» »Det vet jag icke». — »Jag (kejs.) tror, att alla adelsmän tänka liksom jag om svenske konungens beteende». Jag svarade: antingen är der icke någon sammanhållning eller har feghet bemäktigat sig dem.

— Underrättelse ankom, att vår post, bestående af sex kosaker, vid finska gränsen blifvit bortsnappad. — Vicekanslern anmärkte här det knapphändiga i Güntzels ord. (Jmfr d. 30 s. m.).

Mars 30. Fyra helgonbilder, som biktfadern låtit göra för seger öfver svenska flottan och turkarne, har man befalt uppställa i Nikolaikyrkan. Jag erhöll befallning om, att man skulle lemna plats för en femte.

—— **31.** Tjitjagov erhöll instruktion om den svenska flottans tillintetgörande; han skall draga fördel af vinden, anfalla flanken och sända några tappre mot amiralskeppet. Kejsarinnan skref under och gjorde korstecknet.

April 1. I granskningsjournalen bekräftades underrättelsen om engelske konungens tillfrisknande.

—— **4.** Undertecknades en skrifvelse till grefve Musin Pusjkin om fälttåget, hvilken öfverensstämde med hennes majestäts utlåtande (se d. 23 Mars); Pistors båda planer bifogades.

—— **5.** Underrättelse ingick om att man på Villmanstrandsvägen besegrat de svenskar, som anfallit vår post.

—— **7.** Samtalades om ombyte af storvisir och sades, att om vi ingå fred med turkarne, kunna vi komma till rätta med våre afundsmän. Svenska adelns uppstudsighet fortfar ännu. »Jag (kejs.) sade åt baron Sprengtporten, att så länge en enda af adeln fins qvar, skall jag hjelpa honom».

—— **15.** Meddelande angående konungen af England och om att det fins en skrifvelse, sänd ifrån Grimm i Paris, der man visar qu'il est aussi fou qu'il a été, men Pitt, som vunnit drottningen, bemödar sig endast om att få fortfara med sin maktutöfning.

—— **17.** En ukas till grefve Musin Pusjkin underskrefs, om att han på skilda håll skall göra kraftiga anfall och hålla fienden i ovisshet om, hvarifrån han har att vänta hufvudanfallet, och nu skall han afsända två af fångarne för att tillkännagifva, att man skall gå öfver Kymmene,

derföre att fienden anfallit våra poster. — I eremitaget spelades »En stackars hjelte».

April 19. Framlemnades »Les Memoires du Comte de Hård»[20], en svensk, som suttit hos oss i fängelse. »Skrifver icke han liksom Denina»? Jag svarade: »Der skildras äfven den senaste tiden». »Lemna här hos mig (kejs.) detta exemplar och köp dig ett annat». Jag svarade, att jag icke behöfver något. »Nous vivons donc en commun». — Grefve Ségur meddelade vicekanslern vid konferensen, att, ehuru turkarne äro benägne för fred, tillkännagifver Choiseul Gouffier i senare skrifvelser, att de, i följd af preussiske, engelske, holländske och svenske ministrarnes kraftiga uppmaningar, hafva för afsigt att fortsätta kriget. — Jag såg en öfversättning ifrån ofvannämnda italienska skrift (se d. 15 dennes), om att Villes verkligen hittat på ett sätt att styra konungen. Pitt begagnar sig häraf, men de visa icke konungen för motpartiet.

—— **22.** Grefve Musin Pusjkin rapporterar, att svenskarne rusta sig på alla håll, framskaffa kanoner och krut, samt att de efter Denisovs anfall äro mera på sin vakt.

—— **25.** Sades att »En stackars hjelte» kan spelas i Moskva, men här är det icke lämpligt för de utländske ministrarnes skull, och derför tillät kejsarinnan, att texten och hela partituret skulle få sändas till grefve N. P. Sjeremetjev, ty jag hade berättat, att han önskade det, men utan att rapportera det, kunde jag icke lemna tillåtelse dertill. — Kejsarinnan godkände vårt hofs deklaration om trygghet för alla handelsfartyg, på grund af neutralitetsprinciperna, och skall detsamma af våre ministrar vid främmande hof tillkännagifvas. Detta var ett påhitt af grefve Bernstorff för att förebygga utrustning af en engelsk och holländsk eskader, under förevändning att skydda deras handel.

—— **26.** I tidningarna förekom förutsägelse om allehanda slags olyckor, som skola hafva uppkommit i följd af storm och oväder. Under samtalet med vicekanslern härom sade kejsarinnan vid toiletten: »c'est pour les états du roi de Prusse et non pour les miens».

April 29. Några revalske bönder hafva, lurade genom falska förespeglingar, begifvit sig öfver till svenskarne. — Frankrike ingår icke förbund med oss före freden med Porten. Choiseul gjorde följande förslag: 1:o om Bulgakovs befrielse. Man samtyckte; men det är att frukta, att krigshären, då den får höra detta, gör myteri; 2:o att låta sig nöja med hvad som nu redan vunnits. Man vägrade derföre, att ryssarne, som äfven förut varit på andra sidan Donau, icke begärt detta.

Maj 1. I konferensen med Dietz förklaradès att turkarne nu vilja afsluta ett försvarsförbund med Preussen, England och Holland i afsigt att dessa makter skola göra en verklig diversion. De gå icke in på fred under andra vilkor, än att Krim och öfriga eröfringar skola återlemnas och att kejsaren skall ersätta de lidna förlusterna.

—— **5.** I Reval börja fartygen att löpa ut på redden, i Köpenhamn repareras de.

—— **6.** Ukas utfärdades om att prins Nassau Siegen skall räknas såsom viceamiral ifrån den dag, då tillåtelse gafs honom att hissa viceamirals flagg (detta var utanför Otjakov) och att han skall föra befälet öfver roddflottan mot svenskarne.

—— **10.** Danmark måste på grund af engelsmännens hotelse förblifva i fullkomlig neutralitet, och St. Saphorin vet icke, om man skall kunna sända vår eskader att förenas med härvarande flotta.

—— **11.** Kejsarinnan behagade säga, att engelske konungen var dyster i kyrkan och grät mycket. Drottningen var glad öfver att hon kunde visa honom för allmänheten. Nyss har utkommit en bok af lord Dalrymple, som väckt mycket uppseende och som visar, huru fördelaktig för handeln vänskapen med oss skulle vara.

—— **13.** Underrättelse erhölls om att svenske konungen, i egenskap af adelsman, härstammande från Vasa-ätten, den 16 (27) April öfvervar plenum, tog landtmarskalksstafven, höll tal och utan öfverläggning härom, befalde

att i protokollet skulle under hans ögon införas »que les subsides sont accordés jusqu'à la tenue de la diète prochaine», och meddelade genast de andra stånden detta samt lät genom härolder förkunna la cloture de la diète.

Maj 17. Grefve Musin Pusjkin skrifver under den 15 dennes ifrån Fredrikshamn, att svenska galérer visat sig 45 verst derifrån. Han har för afsigt att intaga den lilla platsen Kristina. Den är belägen midt emellan Puumala sund och Saimen. Det gillades och en ukas afsändes. — Kejsarinnan är ängslig. För oss är det en skam att svenskarne äro före oss till sjös. En ukas utfärdades till grefve Tjernisjov om att skyndsammast afsända roddflottan och stora flottan.

—— **18** och **19.** Åtskilliga ärenden i och för roddflottan.

—— **20.** Att man tagit åtskillige fremlingar i vår tjenst har uppväckt en täflan ibland ryssarne. Peter I begagnade sig af dem och våre kunna snart blifva fullärde. Det fins två epoker, då ryssarne stodo efter Europa: under tatarernes ok och under upprorstiden, då svenskar och polackar hade ett stort parti. Då sökte man endast egna fördelar och glömde det allmänna bästa, men äfven då framstodo store män. Jag sade: les malheurs font les grands hommes. Kejsarinnan upprepade dessa ord och delade denna tanke.

—— **22.** En dansk eskader har förenat sig med vår, blott och bart för att skydda redden. Den består af 11, vår af 8 skepp. Kejsarinnan talade om bristen på trupper.

—— **23.** Stadion skrifver ifrån Stockholm, att svenske konungen utan von Borcke icke skulle hafva uppträdt med sådan stränghet eller haft så mycken fasthet, men denne eggade honom mycket dertill. Konungen har gjort sitt testamente, men strax derpå tagit tillbaka det ifrån sin broder Karl. Denne var nämligen missnöjd, ty i testamentet angifves tronföljarens oäkta börd; i sådant fall borde ju kronan tillerkännas hertig Karl. — Kejsarinnan lofordade Kozljainovs skyndsamhet. Han är orsaken till att danskarne blifvit så hastigt i ordning och förenat sina fartyg med oss och rättat

sig efter hans plan. »Jag (kejs.) fruktar att berömma honom offentligt för att icke uppväcka afund».

Maj 29. Underrättelse har ankommit ifrån konteramiralen Spiridov om att fyra af våre matroser, som blifvit tvungne att ingå i svensk tjenst, kommit undan ifrån Stockholm den 8 Maj, och sedan de någon tid irrat omkring på hafsstränderna, påträffat en båt, på hvilken de begifvit sig i väg med afsigt att fara öfver till ön Ösel, men de kommo till Gotska Sandön (?), der man visade dem en karta, hvarefter de åter begåfvo sig ut på hafvet och mötte ett engelskt handelsfartyg, som upptog dem och öfverlemnade dem till Spiridov.

—— **31.** Enligt meddelande af sjökaptener, som varit i Karlskrona för 14 dagar sedan, hafva 16 svenska skepp och 14 fregatter utlupit på redden. Ifrån Paris gifver grefve Montmorin Simolin försäkran om, »que le marquis de la Luzerne à Londres étoit instruit de ne pas cesser de faire sentir au ministère britannique, qui si l'Angleterre armoit, la France seroit obligée d'en faire autant et ne resteroit pas en arrière».

Juni 2. Underrättelse har ingått att Michelson den 31 Maj, då han tågade till Kristina, 5 verst ifrån vår gräns vid byn Kyrö slagit 1,000 svenskar, tagit två kanoner och tågat vidare. Denna nyhet mottog kejsarinnan med glädje och skref härom egenhändigt till furst Potemkin.

—— **4.** Den 1 Juni besatte Michelson Kristina och tågade till St. Michel.

—— **5.** Underrättelse har meddelats, att Frankrike öfverenskommit med England om att skydda Sverige ifrån undergång, och att dessa båda länder stå i godt förhållande till hvarandra.

—— **7.** Prinsen af Nassau har, enligt ingångna underrättelser, i går kl. 11 på aftonen löpt ut ifrån Kronstadt. — Grefve Musin Pusjkin har den 5 Juni ifrån Villmanstrand insändt den oangenäma underrättelsen, att Michelson den 1 dennes lemnat Kristina kl. 3 på natten och med hela sin styrka begifvit sig till ett pass, som kallas Porosalmi,

och der lidit en stor förlust. Trupperna drogo sig tillbaka till Kristina. Porosalmi ligger sex verst ifrån St. Michel. Baron Sprengtporten har erhållit många sår. »På tjugusju år har jag (kejs.) icke erhållit en sådan underrättelse».

Juni 9. Prinsen af Nassau hindras af ogynnsamt väder. En ukas är utfärdad till grefve Musin Pusjkin om att han skall gå försigtigare till väga. — Kejsarinnan förbjöd att lemna brefven i händerna på kurirer, utan befalde sända dem till postbyrån. »C'est un secret d'état; man skall låta de preussiske och engelske ministrarne få göra sina utläggningar och uttänka nya intriger.»

—— **10.** Rapport ifrån grefve Musin Pusjkin af den 8 dennes. Kejsarinnan korsade sig, då hon läste, att Michelson ånyo tågar framåt. Af grefve Vorontsovs depescher från Paris bekräftar det sig, att England och Frankrike försonats, för att icke Sverige skall gå under. Lord Stormont har tillstått detta för det kejserliga sändebudet, och den franske ministern derstädes har äfven i detta afseende försagt sig. Aldrig skulle England hafva hotat äfven danskarne, om man icke der vetat, genom Bernstorff, att detta skulle göra vederbörlig verkan.

—— **11.** En kort relation har erhållits om att Michelson den 8 dennes intagit St. Michel utan att lida någon förlust. Generalmajor Bergman anryckte från andra sidan om Porosalmi, hvarifrån svenskarne icke väntade någon attack, fördref dem ur deras förskansning och begaf sig derefter till St. Michel.

—— **16.** I går afton hitkom sekundmajoren vid Lifgrenadierregementet, Sazonov; han hade uppfört sig tappert den 2 och 8 dennes vid Porosalmi och St. Michel och medförde fanor samt erhöll i dag rang af premiermajor och en tobaksdosa af 500 dukaters värde. Han berömde den svenske brigadieren Stedingk; icke en enda bergshöjd lemnade han gratis, men på jemna fältet hålla svenskarne icke stånd, och derföre retirerade de vid St. Michel.

—— **25.** Rapport från Tjitjagov om att kaptenen vid flottan, Sjesjukov den 21 Juni vid Porkalaudd förjagat några svenska fartyg, som anfallit honom, och raserat ett

strandbatteri, som skjutit med glödgade kulor. Manskapet drog sig undan; 2 kanoner och allt som fans der tillföllo oss. Utdrag ur denna relation sändes till Nassau och Pusjkin. Detta var nödvändigt för att uppmuntra manskapet.

Juli 4. Underrättelse har ingått ifrån Tjitjagov om att en svensk flotta af 22 skepp och 14 fregatter gjort anfall på Kozljainov, då han befann sig med danskarne på redden.

—— 6. Pusjkin och Nassau hafva haft ett möte vid Fredrikshamn och öfverenskommit om, att prinsen, sedan han nedgjort svenskarne till sjös, skall göra en landstigning mellan Lovisa och Borgå för att derigenom förmå fienden att aflägsna sig från våra gränser och gifva Pusjkin tillfälle att öfvergå Kymmene och anfalla fiendens gränser. — Denisov har blifvit undanträngd ifrån Kouvola till Kaipiais.

—— 8. Man samtalade om förhållandena i Frankrike. Underrättelse hade erhållits om att le tiers-état på eget beråd bildat en nationalförsamling. — Denisov har fördrifvit svenskarne och intagit sina förra positioner. Furst Nassau är i overksamhet.

—— 9. Denisov erhöll en sabel af öfver 2,000 rubels värde.

—— 10. Pusjkin har insändt rapport af den 8 dennes. Vi hafva fördrifvits ifrån vår post vid Kymmenegård af tre fiendtliga batterier, men svenskarne hafva mellan Kouvola och Kaipiais, sedan de haft en sammanstötning med Denisov, dragit sig öfver Kymmene ifrån våra gränser.

—— 12. Ett minnesmärke skall resas i slobodan Ribatja, som frivilligt lemnat folk till det nu pågående svenska kriget, och dylika skola äfven resas i de andra byarne i tsarskojeselo'ska guvernementet. — Denisov och Knorring hafva fördrifvit svenskarne ifrån Kymmene och fattat posto på andra sidan samt tagit deras bro, och den från Liikala till Mämmälä retirerande fienden förföljes af Suchtelen. Kejsarinnan är belåten. — I Tsarkoje Selo spelades »En stackars hjelte».

Juli 13. Jag blef eftersänd och utvisade på kartan de ställen, som omtalas i gårdagens relation om svenskarnes förjagande ifrån Kouvola och Liikala.

—— 14. Man erhöll underrättelse, att svenskarne äfven ifrån Mämmälä dragit sig tillbaka bortom Kymmene till Anjala. Prinsen af Nassau har för afsigt att, efter öfverenskommelse med Kruse, anfalla den svenska roddflottan ifrån två sidor.

—— 15. Den oangenäma underrättelsen erhölls, att generalmajor Schultz blifvit slagen och förlorat kanoner och bagage den 8 och 9 dennes samt retirerat till våra gränser, till Sääminki vid Nyslott. — Jag utpekade Sääminki på kartan.

—— 19. En kurir hitkom från Danmark med underrättelse, att man der beslutat sig för en fullkomlig neutralitet. Förbittring mot konungen af Preussen — il faudroit bien le battre. Kozljainov befinner sig hos danskarne och den 28 Juni voro svenskarne i sigte. Prinsen af Hessen har ankommit till Berlin. Allt går emot.

—— 22. Prinsen af Hessen har ingen framgång i Berlin, och enligt grefve Nesselrodes anmärkning skola icke de förbundna hofven, till Danmarks garanti, sluta ett neutralitetsförbund liknande det, som egt rum under nordiska kriget. Grefve Bezborodko anser, att om man besegrar svenskarne, kan man derefter säga preussarne, att sedan vi erhållit satisfaktion, skola vi sluta fred med Sverige, utan att fordra något vidare och sålunda sluta detta krig.

—— 25. Utförligt meddelande om Schultz's förlust, som uppgår till 600 man i döde, sårade och fångar. Det är våra finnars upptåg. — Kaptener på handelsfartyg hafva den 12 och 14 sett båda flottorna, den svenske konungens och Tjitjagovs.

—— 26. I Frankrike har skett ministèrförändring, och der är uppror.

—— 27. En kurir har hitkommit med underrättelse om att, så snart man i Paris fått erfara ministèrförändringen och särskildt Neckers fall, folket gjorde uppror, fattade

misstankar mot drottningen och nedref Bastiljen; les gardes françoises sällade sig till folket. Konungen begaf sig till nationalförsamlingen, af hvars medlemmar några reste till Paris för att lugna folket, men der hade man äfven uppstält en egen milis, öfver hvilken La Fayette förde befälet.

Juli 29. Kejsarinnan samtalade om ställningen i Paris. »Le pourquoi est le roi». Han är full hvarje qväll och hvem som helst styr honom, först Breteuil, hörande till drottningens parti, sedan prince Condé et comte d'Artois, och slutligen La Fayette, och man har uppmanat honom att begifva sig till nationalförsamlingen. Alla förnäma personer och prinsar af blodet lemna Frankrike och många äro redan i Brüssel. — Prins Karl af Hessen skrifver ifrån Berlin till hennes majestät: han yppar den preussiske konungens bestämda önskan, att vi skola göra oss kejsaren qvitt och, sedan vi ingått förbund med Preussen, skola vi erhålla fred på hvilka vilkor vi vilja; il a 200 m. des troupes et il est prêt de tirer l'épée.

—— **30.** I ett bref af den 17 (28) Juli skrifver danske ministern i Berlin, grefve Stolberg, till St. Saphorin, som vistas här, bl. a. följande: »Si l'impératrice peut pardonner les outrages de cette cour-ci, celle-ci contribuera d'une manière efficace de travailler à une paix aussi humiliante pour l'agresseur dans le Nord, que pleinement satisfaisante du coté de l'Orient. Le repentir sincère de l'Angleterre ne me paroit pas non plus douteux».

Augusti 2. Man gaf mig ett i granskningsjournalen infördt bref ifrån grefve Ségur till marquis de La Fayette. »Kan en kunglig minister skrifva så», frågade kejsarinnan. Jag svarade: de äro goda vänner och hafva varit tillsammans i Amerika. »Ja, de äro kusiner. Que dira l'empereur, quand il saura tout cela? C'est une lettre curieuse». Han lyckönskar honom till den väl genomförda revolutionen, »qu'avoit amenée l'impéritie de quelques ministres, le poids des impôts et l'ambition irritée des Parlemens. Je la craignois, parce qu'elle auroit detruit la France, si un

concours presque miraculeux de circonstances n'avoit fait évanouir tous les obstacles, qui devoient vous arrêter dans vos opérations».

Augusti 3. Enligt utsago af kaptenerne på några handelsfartyg, måste en drabbning hafva egt rum den 21 Juli mellan Tjitjagov och svenskarne, och han tre dagar derefter, sedan han förenat sig med Kozljainov, dragit sig tillbaka, ty de sågo nu endast danska fartyg på redden; man förstår ej, att icke rapport derom ingått.

—— **4.** Sjökaptener berätta fortfarande detsamma, ehuru de nu påstå, att drabbningen ägt rum den 15 Juli och att svenskarne dragit sig till Karlskrona.

—— **6.** Underrättelse anlände om, att striden ägt rum den 15 Juli; fienden, som höll sig uppe i vind, sköt på långt håll på våra fartygs rigg. Prestons och Denisovs fartyg voro nödsakade att bryta ut ur linien, emedan kanonerna sprungo, — på det ena två, på det andra tre. (Kanonerna voro gjutna i Voronesch under Peter den förstes tid). Striden fortfor till kl. 8 på aftonen. Den 16 på morgonen var vår flotta ånyo beredd till strid, utan att gifva akt på vinden, som var gynnsam för fienden, men denne anföll icke. Ehuru de våre seglade bidevind för att angripa honom, blefvo de icke i tillfälle dertill, utan han drog sig undan till Karlskrona. De förenade sig med Kozljainov på natten mellan den 19 och 20. Kaptenen med brigadierrang, Mulovskij, föll i striden. — Man anmärkte, att Tjitjagov sjelf icke velat slås utan önskat skydda livländska kusten, ehuru det var honom bestämdt föreskrifvet, att uppsöka och angripa fienden. — »Je crois que tout le monde est d'accord avec le Roi de Suède. Le Prince de Nassau n'a presque rien fait. Pouchkin est dans l'inaction». — Förtrytelse, nästan tårar i ögonen.

—— **10.** Samtal om Frankrike. »Allt ifrån min tronbestigning har jag alltid tänkt, att det måste vara en jäsning der; nu förstår man icke att begagna sig af sinnesstämningen. La Fayette, comme un ambitieux, skulle jag hafva fäst vid min person och gjort honom till min beskyddare! Lägg märke till, hvad jag gjort sedan min tron-

bestigning. Hos oss kan en rekrytutskrifning, icke af 1 på hvar 500, utan af 5 på 500 framkalla en jäsning hos det lägre folket, men nu måste man likväl beqväma sig dertill.

Augusti 17. Kejsarinnan behagade omtala, att, enligt en i går ånyo ankommen underrättelse ifrån prinsen af Nassau, antalet af de tagna fartygen öfverstiger med två (det antal, som först uppgifvits), och en af våra galérer har sprungit i luften och en annan antändes, ehuru elden släcktes, hvarigenom vår förlust icke blef så stor.

—— **23.** Underrättelse ankom om att svenskarne den 21 Augusti, då de sågo Levasjovs tillrustningar, öfvergifvit Högfors. Han var tvungen att anfalla och genom sin diversion understödja prinsens af Nassau landstigning.

—— **24.** En kurir har anländt med underrättelse om att prinsen af Nassau icke påträffat svenskarne, utan endast några personer på en ö. De hafva till ett antal af 6,000 man dragit sig undan jemte konungen. La vérité est, att man icke landstigit på rätta stället utan låtit svenskarne komma undan.

—— **25.** Man samtalade med mig om segern. Vid toiletten sade kejsarinnan: »Le Roi de Suède s'est enfuit comme un chien qu'on chasse de la cuisine, les oreilles pendantes et la queue entre les jambes».

—— **26.** I granskningsjournalen bekräftas genom bref ifrån Stadion i Stockholm, att konteramiral Liljehorn verkligen blifvit ställd till rätta, derföre att han med avantgardet icke på närmare håll anfallit Tjitjagov.

—— **29.** Kejsarinnan behagade berätta, att Tjitjagov den 26 dennes, då han fått i sigte 7 eller 10 svenska skepp, gått för att anfalla.

—— **30.** Underrättelse från Reval om att Tjitjagov den 27 var ur sigte. Han har skyndat sig.

September 2. Tjitjagov tog några handelsskepp för svenska flottan och högg således i vädret.

—— **9.** Med välbehag yttrade sig kejsarinnan om prinsen af Nassau, som kommit hit och med hvilken hon haft ett samtal. »Sa tête va avec la mienne».

September 12. Kejsarinnan är icke belåten med grefve Musin Pusjkins overksamhet; han är qvar i Kouvola, men hade ju kunnat rådföra sig med de andre. — »Bauer säger, att jag (kejs.) sjelf skulle kunna föra befälet emot svenskarne». — I dag spelades »En stackars hjelte» i eremitaget för prinsen af Nassau.

—— **16.** Berättades att man, i anledning af öfverläggningen dans l'Assemblée des Etats sur le veto du Roi, velat gripa konungen och dauphin i Louvren och insätta drottningen i St. Cyr, men allt blef åter lugnt genom La Fayette. Jag sade: »C'est une véritable anarchie». Kejsarinnan: »Oui, ils sont capables de pendre leur Roi à la lanterne, c'est affreux»!

—— **17.** Underrättelse om att Trevenin besatt Barösund och Porkalaudd och instängt svenskarne.

—— **18.** Turtjaninov är afsänd till grefve Pusjkin med befallning, att denne skall förfoga sig till sina vinterqvarter. Man väntade icke af honom, att han skulle gå öfver vid Kymmene, och man är mycket missnöjd.

—— **23.** Middag intogs i eremitaget, för att betrakta ett från svenskarne taget tvåmastadt roddfartyg.

—— **25.** Om franske konungen yttrade kejsarinnan: »J'aimerai mieux le voir chassé de Versailles mais enfermé à Metz. Der hade adeln varit med honom. Jag sade i går till Ségur, que Henry IV se nommait le premier gentilhomme, et que Louis XIV dans les moments de détresses disoit qu'il se mettroit a la tête de la noblesse. Han svarade med en suck. Och huru är det möjligt för skomakare att regera? Le cordonnier ne sait que faire des souliers».

—— **26.** Kejsarinnan behagade för mig läsa ett postscriptum till Grimm, angående gårdagens yttranden de Henry IV et Louis XIV, qui se croyoient invincibles à la tête de la noblesse. »Je crois lire à présent l'histoire de la Ligue». (Jemför dessa ord med dem, som yttrades under svenska riksdagen).

Oktober 4. Bulgakov är ännu icke lössläppt. — Vår skeppsflotta har återvändt till Reval.

Oktober 5. Kejsarinnan frågade efter nyheter och sade, att hon mottagit väl voyageuren lord Burthingk, neveu du duc de Portland; han var med på vår flotta och väntade på svenskarne.

—— **18.** Enligt en underrättelse skall svenska flottan hafva lemnat Karlskrona. Ukaser utfärdades till Tjitjagov och grefve Tjernisjov om att iakttaga nödig försigtighet.

—— **19.** Ukas till Pusjkin om att svenska flottan lupit ut. Konungen är ännu i Lovisa och har något i sinnet. Kejsarinnan ville sända hertigen af Anhalt-Bernburg såsom öfverbefälhafvare under den förestående kampanjen mot svenskarne. Hon vill icke hafva Repnin; om Rumjantsov yttrades ej ett ord. Härom skref hon till storfursten.

—— **20.** I anledning af talet om svenske konungens afsigter, hafva prinsen af Nassau och Turtjaninov hastigt begifvit sig till Fredrikshamn.

—— **21.** Kejsarinnan behagade berätta för mig, att den 5 Okt. n. st. les poissardes qu'on nomme à présent dames de Halle gjort uppror och fört konungen och hans familj dagen derpå till Tuillerierne; »il aura le sort de Charles I».

—— **28.** Man sade, att franske konungen haft ett enskildt sammanträffande avec le Duc d'Orléans, premier prince du sang. Han gick ut blek och begaf sig till London 1:o i anledning af sin förbindelse med kronprinsen och under förevändning, att konungen skulle hafva sjuknat, 2:o för att rädda sig under nuvarande förhållanden och 3:o för att afvända det engelska inflytandet på oroligheterna i Paris, ty det säges, att man der anskaffar penningar åt dem.

—— **30.** Enligt ankomna underrättelser har svenske konungen varit i Savolaks och begifvit sig till Stockholm.

November 25. Af depescher framgår: att Preussen och England understödja det brabantska upproret. Två partier: Pitt vill hafva krig, för att begagna sig af den nuvarande ställningen i Europa, men den motsatta sidan förmenar,

att om man försvagar Ryssland, så vinnas inga fördelar för handeln, ty de andre vinna i styrka, men kejsaren kan, sedan han slutit fred med turkarne, alltid göra preussarne motstånd.

December 9. Vid läsningen af den vanliga guvernementsrapporten ifrån baron Igelström, sade kejsarinnan: »Jag får duktige generaler. Man bör få veta, att han är utsedd till öfverbefälhafvare mot svenskarne». (Jmfr d. 19 Okt.).

—— **19.** Lucchesini tillkännagifver ifrån Varsjav, att sultanen sjelf begifver sig till Adrianopel och afslutar ett försvarsförbund med Preussen.

—— **24.** »Nu befinna vi oss i en kris; antingen fred, eller ett tredubbelt krig, d. v. s. med Preussen».

1790.

Januari 5. Kejsarinnan lofordade baron Igelström, som utnämnts till general en chef för arméen i Finland och som infunnit sig här. — Grefve Pusjkin mottogs ganska kallt. »Jag (kejs.) frågade honom hvad man gör vid gränsen. Han svarade med en antydan om, att trupperna i Kristina skola förstärkas. Jag vet, att hos dem råda svåra sjukdomar, och hundra man dö om dagen». — Han är icke frisk.

—— **12.** Likasom i födslovånda väntar jag på afgörandet om det skall blifva fred eller ett tredubbelt krig. Gårdagens kurir ifrån storfursten medförde ingenting, men om 3 eller 4 dagar skola vi erhålla svar.

—— **24.** Med missnöje omtalade kejsarinnan, att 2,000 af de sjuke aflidit (vid hären i Finland).

Februari 3. En kurir hitkom ifrån storfursten, men ännu är ingenting bestämdt.

—— **5.** I anledning af furstens skrifvelser företagas krigsrörelser.

Februari 14. Af depescher framgår, att vi önska vinna tid och meddela preussarne, på hvilka vilkor vi skola sluta fred; de ärna börja krig, men England vill hafva fred, och man hoppas på underhandlingarne.

—— **28.** Enligt hemliga meddelanden inberättar grefve Browne, att man öfverlemnat Danzig åt preussiske konungen, men några förberedelser till krig märkas icke.

Mars 9. En kurir har hitkommit från Reval: Svenska krigsfartyg hafva visat sig utanför Baltischport och göra en landstigning. Hela morgonen rådde villervalla.

—— **10.** Förtrytelse och vrede. Kejsarinnan sade till mig: »Svenskarne skola skryta; den usle öfverste de Roberty, kommendant i Baltischport, har gjort en skamlig kapitulation; magasinerna äro uppbrända, kanonerna förnaglade och af staden erlades 4,000 (?). Svenskarne gingo genast derifrån. Hvad har han räddat? det skulle jag vilja veta. Endast sig sjelf. En ryss skulle icke göra så. Hvilken skilnad mot Kuzmin i Nyslott!»

—— **14.** I går hitkom en kurir från fursten och, såsom det tyckes, förefinnes icke något hopp om fred. Af svenskarne voro blott 40 man inne i Baltischport. Härom har Saltikov insändt rapport.

—— **15.** Grefve Browne skrifver, att han fått höra, att i Finland skulle tvenne öfverbefälhafvare vara utnämnde. Gud gifve, att det måtte finnas tillräckligt med bröd för en så stor armé; men han antyder, att i innevarande århundrade, som nu nalkas sitt slut, är ingen fältmarskalk de Lacy kommen till verlden, eller hafva vi icke fått sigte på honom.

—— **22.** Kejsarinnan behagade säga, att i Sverige väntar man snart uppror. Jag svarade, att en så företagsam konung behöfver sysselsättning. »Ja, den upptågsmakaren»!

April 15. Kejsarinnan omtalade, att hon redan erhållit underrättelser om den preussiske konungens förbund med turkarne; han rustar, men vi veta icke, huruvida han skall anfalla båda de kejserliga hofven. Vi måste på allt sätt

och vis sända 20,000 man till Riga. Rysslands vidsträckthet gör landet både starkt och svagt.

April 18. Rapport ifrån baron Igelström lästes, om att han den 18 dennes skall, med Guds hjelp, gå att anfalla svenskarne. Det är i dag. Man korsade sig.

—— **20.** Turtjaninov har återkommit. Kejsarinnan behagade säga: Igelström och Anhalt, såsom djerfve män, hafva handlat enstämmigt. Vårt anfall utsattes till den 18 dennes på alla ställen och äfven vid Pardakoski mot konungen sjelf ifrån trenne sidor, men ännu vid middagen hörde Turtjaninov icke någon kanonad.

—— **21.** Vårt anfall, som ägde rum den 19 dennes, hade ringa framgång. Våre blefvo tillbakaträngde och retirerade. Prinsen af Anhalt och Bajkov äro sårade.

—— **22.** Underrättelse har inlöpt, att prinsen af Anhalt och Bajkov dött af sina sår.

—— **23.** Kejsarinnan begrät prinsen af Anhalt. Hon fruktar, att prinsen af Nassau också skall blifva skjuten. — Rådet har affordrats ed om att hemlighålla allt hvad som rör de preussiska affärerna. Vid första buller skola våra trupper inrycka i Polen och Galicien och följaktligen förena sig med österrikiska trupper.

—— **25.** Den 19 dennes anföll Korsakov och nedgjorde svenskarne i närheten af Nyslott och tillfångatog 32 man. — Enligt en utförligare underrättelse blefvo i prinsens af Anhalt aktion 503 dödade och sårade. Kejsarinnan var missnöjd och bedröfvad.

—— **26.** Numsen, som öfvergått Kymmene, i rigtning mot Mämmälä, har tagit 12 kanoner och mer än 100 fångar. En annan kurir meddelade: detta har föranledt konungen att retirera bakom Kymmene, och Denisov har anfallit honom.

Maj 1. Utförlig underrättelse om affären vid Pardakoski och Kernikoski: man gick på tre kolonner, Bajkov hade fördelat sin kolonn, sedan han råkat mellan två eldar; prinsens kolonn tjenstgjorde vid reträtten; Bergman och Mesjtjerskij hunno icke fram. Det är alldeles tydligt, att

svenskarne, som blifvit underättade om allt, varit beredde att möta hvarje kolonn.

Maj 3. Svenska skeppsflottan om 26 segel har gått emot Tjitjagov, som befinner sig på Revals redd med 10 fartyg. (Stor oro. Man sof nästan icke på hela natten. Grefve Bezborodko grät).

—— **4.** En glädjande underrättelse har ingått om att svenska flottan, bestående af 26 linieskepp och fregatter, den 2 Maj på Revals redd attackerade en del af ryska flottan, som utgjordes af 10 skepp och 1 fregatt, som bildat linie. Striden räckte två timmar, fienden blef slagen och förjagad; svenska 64-kanonskeppet »Prins Karl» togs af oss och ytterligare två fartyg fastnade på grund.

—— **5.** Jag lyckönskade till framgången. Kejsarinnan talade om alla bekymmer; hon har sändt trupper till Kronstadt och utfärdat befallning om att skyndsammast utrusta skeppsflottan. Af sinnesrörelsen syntes rodnad på kinderna.

—— **6.** Den 3 dennes fordrade konungen sjelf, sedan han slagit Slizov, att Fredrikshamn skulle gifva sig. Oro. Grefve Bezborodko sof icke ifrån kl. 4 på natten. — På eftermiddagen ankom underrättelse om att svenske konungen dragit in landstigningstrupperna, men hans fartyg befunno sig på redden på mer än kanonhålls afstånd från fästningen. Saltikov är i Viborg. Nassau färdas icke vidare utan kanonslupar.

—— **7.** Utförligare underrättelse ifrån Tjitjagov. Svenskarne äro illa åtgångne och åt 13 fartyg, som kommit för att attackera, gafs signal till reträtt, och derföre kommo de icke med i affären.

—— **8.** Den kronstadtska flottan om 17 fartyg har löpt ut på redden. Med den skall Kruse begifva sig om ungefär sex dagar för att förstärka Tjitjagov, och under vägen kan han kasta sig öfver de svenskar, som ännu äro qvar der.

—— **13.** Svenska skeppsflottan är vid Kosjkar. Kruse ämnar löpa ut. »Nous sommes à la veille d'un combat», behagade kejsarinnan sjelf yttra till mig.

—— **16.** Den svenska skeppsflottan har nalkats Sveaborg, men bibehåller sin position och kan förhindra för-

eningen af Kruses och Tjitjagovs flottor. Svenska roddflottan har intagit Pitkepass, mellan Sveaborg och Viborg.

Maj 20. Kruse har för motvind ännu kl. 9 på morgonen icke afgått. Kejsarinnan är missnöjd.

—— **22.** Man har fått veta, att Kruse redan sett svenska flottan på 80 versts afstånd ifrån Kronstadt.

—— **23.** Turtjaninov medförde på aftonen underrättelse om att svenske konungen är med roddflottan vid Björköarne.

—— **24.** Löjtnanten vid flottan, Pringl Stodart, har medfört följande upplysningar: den 22 dennes syntes svenska flottan kl. 10 på morgonen; den började att med 33 skepp nalkas vår, och kl. 9 på aftonen befann den sig på ett afstånd af $1^1/_2$ tysk mil; det var klen vind. Den 23 vid nordostlig vind uppstälde sig vår flotta kl. 1 i slagordning, bildande linie, och vid tretiden började den att för styrbords halsar rycka fram emot den fiendtliga, som befann sig på omkring två mils afstånd ifrån ön Björkö vid Björkösund. Straxt efter kl. 4, då vi voro inom skotthåll, öppnades elden af svenska avantgardet, och ungefär 10 minuter senare började äfven vårt avantgarde att skjuta och elden fortsattes af hälften af vår flotta; ungefär 15 minuter derefter, då de återstående fiendtliga skeppen äfven löpte fram, började kanonad ifrån hela vår och hela svenska flottan. Då klockan slagit 5 började svenskarne draga sig på sådant afstånd, att man icke kunde göra dem någon skada, och skjutandet afstannade derföre. Då visade sig svenska kanonslupar, och tre af våra roddfregatter hade inom $^3/_4$ timma tvungit dem att draga sig tillbaka bortom Björkö. Kl. 12 var vinden vestlig, båda flottorna började bilda linie för styrbords halsar, kl. 1 närmade sig svenska flottan vår, kl. 2 började kanonaden och underhölls af hela vår flotta. Stodart hörde, sedan han begifvit sig af, skjutningen fortfara ända till kl. 5. Till Kronstadt ankom han kl. $^1/_2 7$.

—— **25.** Man väcktes i natt. En kurir hade ifrån prinsen af Nassau medfört den sorgliga underrättelsen, att Kruse skall hafva blifvit slagen. Mycket skrifveri och mycket

språng. Kejsarinnan lugnade sig, sedan hon fått veta att Kruse, som var den anfallne, underhållit elden ifrån morgonen till qvällen. Enligt alla underrättelser och beräkningar skall Tjitjagov snart anlända. På aftonen sade kejsarinnan: »Nu är jag lugn».

Maj 26. Kruses son har hitkommit med utförliga berättelser. Kl. 10 på morgonen lemnade han flottan, som förföljde svenskarne, och han tror att man snart skall träffa på Tjitjagov. Kejsarinnan kallade honom en lyckans gunstling.

—— **27.** Underrättelse har ingått ifrån presten på Björköarne, att han blifvit kallad till svenske konungen på galéren och att denne frågat honom, om den kalk, som konungen skänkte till kyrkan år 1777, ännu är i behåll, samt om kanonerna hördes till Tsarskoje Selo. »Månne han tror, att jag (kejs.) tager bort kalkarne ur kyrkorna? I mer än 25 år har jag hört lösa kanonskott». — Angående kanonerna skrefs till grefve Saltikov, att han skulle lemna svar till den närmast varande svenske generalen. — Våra flottor hafva förenat sig, men detta föranledde icke till något; olika underrättelser hafva föranledt villrådighet. Svenskarne landstiga på stränderna gent emot Björköarne.

—— **28.** Med liten svit begaf sig kejsarinnan på middagen till Peterhof. — Tjitjagov har fått befallning att anfalla och tillintetgöra svenska flottan och grefve Saltikov att attackera landstigningstrupperna, ty konungen har för afsigt att afstänga vägen mellan Petersburg och Viborg.

—— **29.** Kejsarinnan tillbragte dagen i Kronstadt.

—— **30.** Återvände på middagen till Tsarskoje Selo. Då kejsarinnan gick in i rummen, behagade hon säga mig att hon varit i Peterhof och Kronstadt och velat begifva sig till flottan. — Man tillfrågade grefve Saltikov angående skrifvelsen om kanonerna. — Tjitjagov insände rapport af den 28 Maj: Vår flotta om 29 skepp och 18 fregatter ligger för ankar mellan Sapors- och Kougols-grunden, och den svenska äfvenledes för ankar emellan nordliga udden af Pejsar och Salvörsgrundet, det vill säga i närheten af Vi-

borgska viken. Våre pejla och hafva för afsigt att närma sig svenskarne. — Hennes majestät behagade förtälja, att, enligt samtal med sjömän, kunna svenskarne begifva sig bort med nordlig vind, men den sydliga är dem ogynnsam; man kan stöta på klippor och förgås om det blifver storm.

Juni 1. Grefve Bezborodko sade att prinsen af Nassau i går ånyo gjort dumheter; han hitkom ifrån Viborg och sade att svenska flottan gått sin väg och att Tjitjagov förföljer honom. Det förhöll sig alls icke så, men emellertid åstadkom han förvirring.

—— **2.** Enligt polismästarens rapport har Tjitjagov gjort pejlingar och redan nalkats fienden samt ställt sig på 6 versts afstånd från svenska flottan. Under färden stötte tvenne fartyg på grund, men man fick dem snart åter flott. Han begär roddfartyg för att afstänga skären mellan Viborg och Fredrikshamn.

—— **7.** Nassau begifver sig af, för att vid Björköarne afstänga svenska roddflottan, som ifrån Kronstadtssidan intagit defensiven.

—— **8.** Grefve Saltikov rapporterar, att natten mellan den 6 och 7 dennes har fienden anfallit alla våra strandposter; han blef tillbakadrifven af våra batterier och kom i land blott på ön Uransaari, der han blef slagen af Buxhoevden; man tog 4 fanor; 2 officerare och 40 soldater togos till fånga. Svenskarne kommo med 1,000 man, vi hade 700.

—— **10.** I går afton kl. 10 begaf sig prinsen af Nassau härifrån.

—— **12.** Prinsen af Nassau har för motvind icke kommit härifrån.

—— **13.** Nassau afgick kl. 4 på morgonen.

—— **14.** Nassau stannade vid Krasnaja Gorka för motvind.

—— **15.** Kejsarinnan såg efter oupphörligt hvilken vind det var; den var icke tjenlig för prinsen af Nassau. Otåligheten är märkbar.

—— **16.** Man fruktar att, om före den 10 Juli icke någon afgörande drabbning med svenskarne eger rum, de

mörka nätterna skola tvinga dem att söka öppen sjö, och om äfven det då kommer till strid, så blifver den dock ej afgörande.

Juni 18. Prinsen af Nassau har ännu ej kommit så långt som på 12 verst ifrån Björkösund; han går för att öfverlägga med Tjitjagov; snart måste det blifva någon affär.

—— **22.** I går den 21 på aftonen seglade prinsen af Nassau in i Björkösund, kanonsluparne ankommo i rättan tid, 5 timmar stred han med fienden, fördref honom i dagbräckningen och stannade midt i sundet framför kyrkan.

—— **23.** Af grefve Saltikov meddelades underrättelser om att i går den 22 på morgonen började den stora svenska flottan att slå sig igenom för att komma ut till hafs och man har sett 5 sprängda fartyg; man antager att de voro svenska. Hela dagen var man orolig, ty ingen kurir hördes af.

—— **24.** Man börjar få reda på affären genom Povalisjins rapport: 4 svenska fartyg togos, 1 sprängdes i luften och 1 skjöts i sank, summa 6. Tjitjagov och Kruse förfölja, hela fiendtliga flottiljen är i fullkomlig oordning, våre ansätta och taga dem.

—— **26.** Tjitjagovs son har hitkommit med underrättelse, att svenska flottan dragit sig undan till Sveaborg, och den 22 dennes togos 7 linieskepp, af hvilka 1 genom äntring, 3 fregatter, ibland hvilkas antal var vår »Jaroslavets», och 44-kanonskeppet »Upland»; uppbrända blefvo: ett 74-kanonskepp, 2 fregatter och 2 brännare.

—— **27.** På Pultavaslagets dag firas i Tsarskoje Selo en tacksägelsegudstjenst för sjösegern, som den 22 dennes vans öfver svenskarne.

—— **28.** Hit har anländt S. I. Velikij från skeppet »Netronj menja»: der är Trevenin sårad och i förtviflan, emedan svenskarne seglade förbi deras fem fartyg, men det var omöjligt att hjelpa det. Amiralen ville ej släppa till kablar och Lesjnev stannade utan att ens komma fram. Nu äro fartygen tagna från grund: »Finland» om 60 kano-

ner, »Ömheten» 64 kanoner och vår fregatt »Jaroslavets» 36 kanoner.

Juni 30. Man begaf sig till staden. I Nikolaikyrkan vid tacksägelsegudstjensten upplästes ett utdrag ur relationen om segern, som vans den 22 dennes. Det var samma dag år 1788 som manifestet om det af svenskarne började kriget underskrefs och upplästes uti Petri och Pauli kyrka.

Juli 1. Kl. 3 på natten ilade Turtjaninov hit och väckte upp grefve Bezborodko. — Kejsarinnan var missnöjd derföre att den 28 Juni prinsen af Nassau, då han anföll svenskarne vid Ruotsinsalmi (Svensksund), förlorat pråmar, 8 galerer och 4 fregatter, ja till och med sitt hufvud. Till den dåliga anordningen fogade stormen äfven missöden.

—— **3.** Svenskarne visa sig i stort antal vid gränsen. Bref sändes till grefve Bezborodko att man skall taga exempel af den aflidne konungen af Preussen, som icke en gång utan flera var omringad af talrika fiender.

—— **4.** I staden råder stor oro öfver Nassaus nederlag. »Hvad är det att förvåna sig öfver» — sade hennes majestät, då hon i polisrapporten såg att spanske öfversten De Rodrigo kommit hit; »han har varit på flottan». — Hon samtalade med mig om kanonaden, som hörts i staden; med oro tänker hon på, huruvida icke efter Nassaus nederlag svenskarne bemäktigat sig de 33 kanonslupar, som blifvit dit afsända. Man vet icke huru mycket Nassau förlorat, och man hyser icke förtroende till Turtjaninov.

—— **5.** En kurir har hitkommit ifrån Nassau med underrättelse, att våre soldater begifvit sig ifrån öarne. Med kuriren sändes befallning om att hvarje skeppsbefälhafvare skall afgifva utförlig redogörelse om denna tilldragelse.

—— **6.** Man begaf sig till staden för att låta ett hundrakanonskepp löpa af stapeln; det kallades »St. Eusebius» till minne af segern den 22 Juli. Af svenske konungen har ibland de fångar, som togos den 28 Juni, utrikesministeriets tolk, Müller, blifvit återlemnad, och han har berättat, att vi förlorat mera än 4,000 man och ungefär 50 fartyg.

Juli 8. Grefve Bezborodko omtalade att, enligt de insamlade svaren, har prinsen af Nassau förtalat Slizov, men denne har å sin sida illa tilltygat honom och visat att orderna voro dumma och att oordning rådde.

—— **13.** Engelsmannen Sjatonev, som återkommit ifrån fångenskap hos svenskarne, har der haft ett samtal med en sin landsman Smith, hvilken, berömmande konungens raskhet, omtalat att ett stort projekt uppgjorts att gå på Kronstadt. Han berömde deremot icke hertigens af Södermanland skottvexling med Kruse; hertigen höll sig nämligen på för långt afstånd. Smith var ombord på hans fartyg, icke tjenstgörande, utan endast såsom åskådare och voyageur. Under den sista aktionen var det hans brännare, som förorsakade svenskarne all deras skada.

—— **14.** Kejsarinnan behagade uppläsa ur granskningsjournalen ett bref ifrån Ségur till Chenet och ett till honom ifrån hans syster: man är uppbragt öfver att titlarne afskaffats; man fruktar att någonting skall hända den kungliga familjen vid högtidligheten på Marsfältet; man väntar hertigen af Orleans ifrån England, såsom en frihetens härold, med 13 millioner francs. Hennes majestät anmärkte, att man skall göra hertigen af Orleans till regent och att kronan icke skall blifva ärftlig; grannarne bemöda sig om att få detsamma (d. v. s. en icke ärftlig krona) i Polen, för att försvaga detta land.

—— **18.** Preussen fordrar att underhandlingarne skola börjas med Galiciens afträdande. — Grefve Bernstorff tror att på grund af Hertzbergs öfvertalningar skall Preussen företaga krig mot Österrike.

—— **22.** Kejsarinnan var uppbragt öfver att svenske konungen icke ville sluta fred förrän Finland blifvit afträdt. Detta framgår af hans bref till vicekanslern, som i dag ankommit tillika med uppgift om våre fångne officerare, hvilkas antal angifves till nära 200.

—— **23.** Baron Igelström insände bref angående hans möte med Armfelt, hvilket egt rum den 21 dennes. Det är hopp om fred, man begär endast Högfors.

Juli 26. Grefve Bezborodko är oviss om det skall lyckas att ingå fred med svenske konungen, i anledning så väl af den af honom fordrade afträdelsen som af hans föreslagna medling i afseende på de turkiska angelägenheterna. Om några dagar afgöres allt mellan Österrike och Preussen.

—— **29.** Baron Sprengtporten är afsänd till en badort (Biaritz?) för att bota sina blessyrer.

—— **30.** Högtidligheten i Paris slutades lyckligt. (Jmfr d. 14 dennes).

Augusti 2. Ett rykte går att Leopold, som åt turkarne afstått alla sina eröfringar, försonat sig med preussiske konungen, hvilken hvarken fått Danzig eller Thorn.

—— **4.** Allt är färdigt till att angripa svenske konungen i Ruotsinsalmi ifrån alla håll, oeh Povalisjin är äfven der med skeppen.

—— **5.** I daggryningen anlände en kurir med en af baronerne Igelström och Armfelt den 3 dennes undertecknad fredstraktat, med bibehållande af samma gränser som före krigets början. — Grefve Bezborodko sade: vi hafva slutat vårt, måtte furst Potemkin också sluta sitt. Kejsarinnan var glad. I kyrkan hölls Te Deum. Jag lyckönskade hennes majestät; man var så mycket mera nöjd som hvarken engelsmän eller preussare veta något härom: »On les a joués; jag skall nu lefva mycket stilla i afseende på mina utgifter».

—— **6.** Ett egenhändigt bref ankom ifrån svenske konungen till hennes majestät: han beder, att hon, på grund af blodsbandet, skall återskänka honom vänskapen. »Je n'en avais jamais. Han ber att jag skall glömma detta krig comme un orage passé. Man har eggat honom, man måste vara på sin vakt liksom Eugène och Villars, då de sammanträffade, sade, att deras ovänner voro i Paris och Wien». Jag anförde såsom en ytterligare förklaring marskalk Villars' ord till Ludvig XIV: »Sire, je vais combattre les ennemis de V. M. et je vous laisse au milieu des miens». Kejsarinnan skrattade. På eftermiddagen underskref hon ratifikationen.

Augusti 7. Kejsarinnan uppläste för mig ett skämtsamt svar au prince de Ligne, hvari det med afseende på preussiske konungen säges att han under sina fälttåg använder 100 cheveaux pour son bagage et plusieurs chariots avec la troupe des comédiens; han uppnådde 40 års ålder pour être mené par un parvenu. Under samtalet om Frankrike sade jag: »C'est un pays methaphysique, chaque membre de l'assemblée est un roi et chaque citoyen un animal». Detta upptogs väl.

—— **9.** Ratifikationerna af freden med Sverige äro utvexlade på sjette dagen efter öfverenskommelsen.

—— **11.** Svenska ratifikationen framlemnades i Tsarskoje Selo strax på eftermiddagen.

—— **14.** Svar till svenske konungen: »Qu'il ne faut pas prêter l'oreille aux tracasseries; jag (kejs.) har lefvat ett halft århundrade, jag har regerat 29 år och af erfarenhet vet jag que l'écueil de toutes les intrigues est la parfaite équité et la justice. J'aime à dire avec Racine:

Celui qui met un frein à la fureur des flots
Sait aussi des méchans arrêter les complots.
Soumis avec respect à la volonté saint,
Je crains Dieu, cher Abner, et n'ai point d'autre crainte».
(Athalie, scéne I).

—— **15.** Kejsarinnan begaf sig till staden för det högtidliga tillkännagifvandet af freden med Sverige.

September 11. Kejsarinnan behagade säga att hon i går var på bal, superade och spelade kort med Stedingk; »sans cela la fête ne seroit pas complète».

—— **12.** (Kejs.): »Vet du att svenske konungen ämnar begynna fredsfesten med att hugga hufvudena af Hästesko, von Otter och ännu fyra andra, — vid ett tillfälle då en monark vanligtvis gifver amnesti och har anledning att visa mildhet och gifva belöningar? Jag har befalt att baron Igelström skall säga åt Stedingk: que c'est affreux».

—— **25.** Baron v. Pahlen afsändes till Stockholm för att besvara Stedingks sändning. »Jag (kejs.) har sagt honom

att han skall hafva ögon och öron öppna men sjelf icke blanda sig uti något».

1791.

Februari 2. Med en kurir ankom en hemlig skrifvelse ifrån baron v. Pahlen, dat. d. 24 Januari (4 Febr.): Svenske konungen är uppbragt, han är otålig öfver vår långsamhet och har erhållit anbud ifrån England. Han har uttryckligen sagt baron von Pahlen, att vi skola besluta oss och icke tvinga honom att taga ett parti, som är honom obehagligt. Armfelt har samtalsvis nämnt att engelsmännen inverka på konungen för att han skall: 1:o rusta sig emot oss, eller 2:o låta sina skepp förenas med dem, eller 3:o lemna dem sin örlogshamn, och för allt detta skola de betala kontanta penningar. Men vi hade dessförrinnan svarat med kurir den 18 Januari, ergo kan man lugna sig der. Kejsarinnan sade mig nu »att konungen begärt penningar, men det är omöjligt att gifva honom dem, emedan vi icke hafva några och för att han icke skall skryta för turkar och preussare, liksom om detta skett till uppfyllande af fredstraktatens separatartiklar. Jag har sagt Stedingk, att om det skulle komma till strid, så skall jag taga svenska härens och flottans underhåll på min räkning; jag framstälde för honom mina grundsatser, och han, resande sig från sin stol och kyssande min hand svarade, att han aldrig skulle komma att strida emot mig. Lägg härtill att svenske konungen är uppfostrad af fransoserna och icke tål engelsmännen».

—— **4.** Saltikovs skrifvelse angående generalproviantmästaren, löjtnant Smirnovs utnämning till öfverste, blef icke konfirmerad. »Jag (kejs.) är icke nöjd med hela proviantkommissionen vid finska arméen; från mig sjelf sände jag salt och bröd, och vid fredsfesten belönade jag icke ens Maurin.

—— **6.** Af åtskilliga underrättelser och politiska förhållanden kan man sluta: 1:o Sedan vi ingått fred med turkarne, skola vi behålla Otjakov, och Dnjepr skall blifva

gräns; 2:o turkarne, samtyckande hvarken härtill eller till att åt oss afstå Krim, vilja fortsätta kriget i förening med Preussen och Polen; 3:o den preussiske konungen är villig härtill och afvaktar slutligt svar ifrån England, som är böjdt för detta samt uppretar Sverige; 4:o österrikarne taga icke parti för oss; de hafva fått löfte om Belgrad af preussarne, hvilka, enligt öfverenskommelse med England, taga för sin räkning Danzig och Thorn. — Ett bref sändes till Zimmermann i Hannover med post öfver Berlin, för att på det sättet låta preussiske konungen få veta att han icke kan rädda turkarne.

Februari 10. Af posten framlyser Englands stora illvilja mot oss och på Danmark kan man ej lita.

—— **11.** Vår kurir har hitkommit ifrån baron v. Pahlen. Konungen är oss benägen och har hitsändt förslag till traktat. Penningar behöfvas, till de första utgifterna 150,000 riksdaler, för konungen personligen 200,000. Munck och Franc äro bestuckne af engelsmännen, endast Armfelt står på vår sida. Kejsarinnan sade: »Il faut finir cela».

Mars 15. Oron i afseende på Preussen fortfar alltjemnt. Kejsarinnan grät.

April 15. Tjitjagov har blifvit eftersänd. Man har fört ut våra skepp på redden. Öfverläggning har egt rum i rådet; der afgjordes hvarest den fördelaktigaste position gent emot engelska flottan kunde intagas.

—— **17.** Efter att icke på länge hafva talat med mig i politik, sade kejsarinnan med märkbar glädje i ansigtet, att man i parlamentet talat mycket lifligt emot Pitt angående krig med oss. Fox, Portland och Devonshire'ska ministèren äro för oss. Många af Pitts vänner hafva affallit ifrån honom. Kejsarinnan sände efter grefve Bezborodko för att han skyndsamligen skulle meddela grefve Vorontsov alla handlingar, som angå förhållandet till England, för att delgifvas oppositionen, ty ministèren meddelar icke dessa papper, men vi bevisa derigenom att rättvisan är på vår sida.

April 28. Nästan under tårar sade kejsarinnan att 6 fartyg redan lagt ut på Kronstadts redd, men de kanaljerne gifva sig icke af, utan endast plåga manskapet i kylan.

—— **26.** Grefve Suvorov är sänd för att undersöka svenska gränsen. Storfursten har ingifvit misstroende emot svenske konungen. Man säger att detta skett för att aflägsna Suvorov ifrån högtidligheterna och de fångne paschornes presentation.

—— **30.** En kurir har anländt med underrättelse att England, såsom det tyckes, icke begynner krig med oss. Detta är en följd af vår fasta hållning.

Maj 14. Falkener har hitkommit från England för att underhandla om fred. Han är sekreterare i det kungliga rådet och tillhör Pitts parti.

—— **16.** En kurir har ifrån Stockholm meddelat underrättelse om åtskilliga fordringar af konungen. Det har kommit i dagen att baron Igelström vid fredens afslutande lofvat alldeles för mycket.

—— **21.** Falkener, presenterad såsom en turist, åt middag här. Man promenerade i trädgården, det var souper och bal, som räckte till midnatt. Enligt grefve Bezborodkos ord fordrar han ett snart svar och skall underhandla, i händelse man är benägen dertill, men i händelse af obenägenhet reser han sin väg utan att förete sin fullmakt.

—— **23.** Man är missnöjd med ett bref som baron Sprengtporten sändt till mig ifrån Aachen, dat. d. 10 Maj nya st. Han klagar öfver att Sutherland icke framlemnat penningar, emedan de icke erhållits ifrån kabinettet, och att grefvarne Bezborodko och Ostermann icke besvarat hans bref. »C'est une anarchie». En ukas sändes till Strekalov. Sutherland erhöll en skrapa.

—— **28.** Då kejsarinnan läste ett bref från Mr Senac de Meilhan sade hon: »ack, så ledsamt; il tient trop aux principes français».

Juni 6. Jag afskref ett bref till Zimmermann, hvari det talas om England, att »jag (kejs.) alltid älskat denna

nation och smickrat mig med att engelska hofvet äfven tyckt om mig ända till dess att jag fick se de engelska ministrarnes allehanda intriger vid grannhofven. Vi börja aldrig krig, men vi veta att försvara oss. Slutligen anfördes Racines vers:

»Je crains Dieu, cher Abner, et n'ai point d'autre crainte».

Detta blef afsändt med posten öfver Berlin.

—— **9.** Vicekanslern har inlemnat en redogörelse för konferensen med Falkener. Han är nöjd med det svar han erhållit; han har aflemnat sitt kreditiv och begär audiens i egenskap af envoyé extraordinaire för att börja underhandlingen.

—— **13.** Ett egenhändigt bref afsändes till Stockholm. Konungen får 500,000.

—— **15.** Falkener förestäldes såsom envoyé extraordinaire och befullmäktigadt sändebud. Han tillbragte hela dagen i Tsarskoje Selo.

—— **16.** Jag blef sänd med en skrifvelse till grefve Bezborodko i rådet, för att han skulle afskicka den till grefve Vorontsov i London. Kejsarinnan frågade mig: »Skrattade icke Bezborodko? Der sades att jag önskar erhålla Fox's marmorbyst, af hvilken jag skall låta göra en bronsafgjutning och uppställa den i kolonnaden bredvid Demosthenes. Genom sin vältalighet har han afhållit England ifrån krig med Ryssland». Jag svarade: »Il se croira trop honnoré». — »Non, je ne puis autrement exprimer ma reconnaissance».

—— **19.** Kongressen i Sistova är upplöst. Förhållandena skola erhålla en ny gestalt, men följderna äro ovissa. — Kejsarinnan synes grubbla.

—— **29.** Kejsarinnan behagade säga, i anledning af underrättelse ifrån Alopeus i Berlin, att franske konungen, åtföljd af 8,000 adelsmän, har jemte drottningen och hela familjen den 9 (20) Juni begifvit sig ifrån Paris och anländt till Mont Denis, — det måste vara Monmedy. Härom afsändes bref till prinsen af Nassau och till Senac de Meilhan, men på aftonen fick man veta, att konungen icke haft 8,000 med sig utan begifvit sig i väg förklädd och

under annat namn, men på vägen igenkändes han af le maitre de poste de St. Menéhould et à la poste voisine à Varennes la municipalité et les gardes nationales förde dem tillbaka till Paris.

Juni 30. Jag tog en afskrift af ett bref till le prince de Ligne, hvari kejsarinnan, på tal om den franske konungens öden, yttrar: »Je n'avais qu'un moment de joie... on aimait les chevaliers françois et je ne connais pas ce que veut dire le citoyen actif».

Juli 3. En kurir anlände från grefve Stackelberg i Stockholm. Obehagliga fordringar på gränsreglering och penningar. Kejsarinnan påtecknade: »Cela est éxorbitant».

—— **4.** Franske konungen är verkligen gripen; hos drottningen anträffades pass för madame Korff née Stegelman; hon är dotter till en här förut bosatt bankir, och har med sin moder nu vistats i Paris.

—— **10.** Vårt svar är aflemnadt och af Falkener mycket väl mottaget.

—— **11.** En not underskrefs af Whitworth, grefve Goltz och Falkener, hvari de, görande rättvisa åt hennes majestäts moderation, å sina konungars vägnar hemställa, att såsom grund för fred med turkarne man måtte lägga afträdandet af Otjakov ända till Dnjestr, som skall utgöra gränsen, med bekräftande så väl från vår som från turkiska sidan af fri sjöfart; men om icke turkarne gå in derpå, då skola deras hof draga sig ifrån medlingen.

—— **17.** Hennes majestät sade, att svenske konungen gått ombord på en fregatt och kan komma till Reval och Kronstadt, och derföre skall befallning afsändas om hans mottagande med vederbörliga hedersbetygelser.

—— **20.** I Tsarskoje Selo erhöll Falkener afskedsaudiens. Han fick mottaga en tobaksdosa af 6,500 rubels värde; middag, promenad och supé.

—— **27.** Baron von Pahlen skrifver ifrån Aachen, att svenske konungen sträfvar att beskydda franske konungen, efter att hafva uppmanat oss dertill, men liksom förut be-

gär han 3 millioner för fredens upprätthållande; »vi följa honom ofta i tankarne på kanonsluparne på Seine».

Juli 30. Då kejsarinnan genomläste baron von Pahlens bref, sade hon att »dessa menniskor se icke längre än näsan är lång. Låt mig bara få sluta med turkarne så skall jag nog komma till rätta med svenske konungen. Skall man väl tillfredsställa hans fordringar? Han vill både hafva penningar och hälften af Finland. Jag är glad att jag tills vidare kan sysselsätta honom med de franska affärerna».

Augusti 5. Morkov har inlemnat en begäran om att få bekräftelse, såsom ständig ärftlig egendom, på de tusen själar, som skänktes honom för hans lifstid i anledning af freden med Sverige. Jag blef tillfrågad huru detta bref kommit hit. »På posten med de andra». »Det är sant att andra begagnat sig af hans penna och under denna tid har det varit mycket arbete; j'ai aussi ma part».

—— **8.** Grefve Vorontsov skrifver ifrån London att, enligt trovärdiga underrättelser, svenske konungen hade ärnat begifva sig ifrån Aachen till London, men detta är afböjdt, emedan man icke vill se den, som man två gånger bedragit: 1:o vid uppmaningen till krig mot oss, och 2:o nu vid begynnelsen af den engelska rustningen mot oss, ty underhandlingar egde rum, till hvilka svenske konungen mycket lyssnade; men så fort Pitt märkte folkets motvilja, befalde han afbryta underhandlingen. — Grefve Bezborodko väntar icke en snar fred, emedan turkarne äro långt ifrån att vilja gå in på det af oss med mediatorerne uppstälda vilkoret och emedan denna sak är beroende af många underhandlingar. Detta är yttradt i trots af hennes majestäts mening, att vi till Alexandersdagen skola hafva afslutat öfverenskommelsen om fred med turkarne.

—— **11.** Kejsarinnan ville icke för någon omtala de antagna och underskrifna preleminärpunkterna före Bezborodkos hitkomst ifrån rådet, men då bestämdes att man skulle hålla Te Deum och fira den 15 Augusti, derföre att föregående år denna dag freden med svenskarne firades.

Augusti 13. Staffett ifrån Wien att freden i Sistova blifvit undertecknad den 24 Juli (4 Aug.) och en särskild konvention om gränserna. Kejsaren skall begifva sig den 9 (20) Augusti jemte Frans till kurfursten af Sachsen, och i ett slott der skall ega ett möte rum med konungen och kronprinsen af Preussen. — Baron Bombelles har medfört bref ifrån prinsen af Nassau. Hennes majestät berättade för mig att, enligt Bombelles' ord, äro alla i Preussen beredde på uppror och ärna efterhärma Frankrike.

—— **15.** I Tsarskoje Selo och i staden var en högtidlig fest i anledning af bekräftelsen af preliminärartiklarne med turkarne.

—— **16.** Middag, bal och supé, hvartill Cobentzl, Stedingk och Saint-Priest inbjudits. Man tog i hemlighet 500,000 rubel i vexlar à l'ordre du porteur, för att användas i och för de franska affärerna.

—— **31.** Kejsarinnan behagade säga mig att två veckor gick preussiske konungen i bara linnet med ett svärd för att skåda andar och sedan han haft ett möte med Kristus, förklarar han oss icke krig, emedan Han förbjudit honom det.

September 14. Jag afskref hennes majestäts bref till prinsen af Nassau. Kejsaren har redan haft ett möte med preussiske konungen och har för afsigt att ingå förbund med honom. Det engelska hofvet har haft anspråk på att dess minister skulle varit närvarande vid detta möte. Oförskämdt och bevis på misstroende . . . Desse herskare hade äfven ett möte med grefven af Artois, och löfte gafs om bistånd i afseende på de franska förhållandena, hvartill Nassau var vitne. Försäkran om hjelp af hennes majestät, men med vilkor att prinsarne och konungen jemte hans familj skulle blifva ense, handla principmessigt och ej fuska bort någonting.

—— **15.** Jag skref ytterligare en kopia af ett bref till grefven af Artois: samma bekräftelse af endrägt och godt förstånd; — mod behöfs — hvarpå Henrik IV är ett exempel, hvilken hade mindre fördel deraf, mais il parvint

à dompter la France, såsom Voltaire sade, par droit de naissance. Hennes majestät behagade säga mig »que cette lettre mérite d'être imprimée».

September 16. Jag renskref ett bref till markis de Bouillé, hvilket undertecknades. Det innehöll ingenting af vigt emedan han, innan han erhållit hennes majestäts resolution om hans inträdande i vår tjenst, ingått i svensk tjenst. — Afskrifter af brefven till grefven af Artois och till de Bouillé meddelades Grimm och alla paketen förseglades af mig. Ytterligare ett bref till Zimmermann, med flit afsändt med posten, för att preussiske konungen skulle tåga med trupper till Frankrike; »il peut s'il le veut»! »På detta sätt har jag (kejs.) eggat den svenske konungen . . .»

—— **21—22.** Under samtal om ryska historien sade kejsarinnan till mig, att Alexander Nevskij var en verklig hjelte; man har fått reda på, hvad ingen här framstält, d. v. s. att påfven afsände en legat för att uppmana Norge, Danmark och Sverige att företaga ett korståg mot Alexander Nevskij, men denna afsigt blef icke satt i verket.

—— **24.** I går anlände en kurir ifrån Paris, med underrättelse att konungen, sedan han begifvit sig till nationalförsamlingen, offentligen undertecknade konstitutionen. Thouret var president. Harm framlyste. »Kan man väl hjelpa en sådan konung, som icke inser sina egna intressen?»

Oktober 1. I rådet beslöts att betala till svenske konungen 300,000 rubel årligen under 8 år.

—— **21.** Jag afskref ett bref till (den franske) konungens bröder och ett till prinsen af Nassau. Hufvudinnehållet af dem var: 1:o man har gifvit 500,000 rubel och skall ytterligare gifva lika mycket för att användas till den franska monarkiens återupprättande och konungamaktens återinförande; 2:o Man råder prinsarne att handla samdrägtigt, förlitande sig mera på egen än på bundsförvandternes styrka; 3:o man skrifver till prinsen af Nassau: »Är det, månne, svårt att taga Strasburg par surprise? Car si vous l'entreprenez, ne la manquez pas, ty den första framgång skall stärka prinsarnes kredit, men den första motgång

lända deras förehafvanden till nackdel»; 4:o den senare underrättades äfven om furst Potemkins död: »c'étoit mon ami cheri, mon élève, homme de génie, il faisoit le bien à ses ennemis, et c'est par là qu'il les desarmoit». — I går afton anlände en kurir ifrån Sverige. Traktaten underskrefs på 8 år; i stället för de begärda subsidierna af 500,000 rubel per år, har konungen gått in på 300,000 rubel.

Oktober 23. Jag läste i vicekanslerns konferensskrifvelse, att baron Stedingk omfamnade honom, då han erhöll afskrift af traktaten; hela Sverige är dermed belåtet. Befallning har gifvits att ombesörja ratifikationen.

—— **31.** Två gånger blef jag efterskickad i och för samtal om den ryska historien. Kejsarinnan var nöjd att man funnit i genealogiska tabellerna namnet på den svenske konungen Valdemar I:s förmyndare, med hvilken Alexander Nevskij stred.

November 9. Kejsarinnan lät mig renskrifva 13 sidor in 4:o af ett hennes egenhändiga bref på franska till svenske konungen, med en mängd förklaringar rörande de franska förhållandena. Der tillrådes: 1:o att yrka på en konstitution, såsom den spanske konungen gjort; 2:o att återkalla ministrarne ifrån Paris, under förevändning af deras permitterande; 3:o att icke företaga något före våren, i afvaktan på att förhållandena skola utveckla sig och de andra makterva fatta sina beslut.

—— **10.** Den svenska ratifikationen undertecknades.

December 14. På söndagen, vid genomgåendet af posten från Moskva, sade kejsarinnan till mig: »Je me casse la tête för att förmå hofven i Wien och Berlin att taga del i de franska angelägenheterna». Jag svarade: »Elles ne sont pas trop actives». »Nej, det preussiska hofvet skulle nog gå, men det wienska håller sig tillbaka». — Underskrefs ett bref till vicekanslern: »De förstå mig icke; ai-je tort? Il y a des raisons qu'on ne peut pas dire; je veux les engager dans les affaires, pour avoir les coudées franches.

Jag har så många ofullbordade företag, och det är nödvändigt att de blifva sysselsatta och icke störa mig».

1792.

Mars 13. Inemot aftonen hitkom en kurir med underrättelse om, att man skjutit svenske konungen på en maskerad den 5 dennes, vår stil, men ännu lefver han.

—— **26.** Underrättelse erhölls att svenske konungen är utan fara.

April 3. Man erhöll meddelande om att svenske konungen aflidit den 18 Mars, vår stil, men ännu vet man icke om det skett i följd af såret eller af annan orsak.

—— **5.** Då jag framlemnade posten berömde kejsarinnan för mig både den svenske och engelske tronföljaren; hon omtalade huru väl den unge svensken uttrycker sig skriftligen och huru vacker handstil han har. Kejsarinnan har svarat honom egenhändigt; man har svurit honom ed enligt den förra konungaförsäkran et sur l'acte du sureté de 1789.

—— **7.** En kurir har anländt ifrån Stockholm med tillkännagifvande om konungens död. Han afled verkligen i följd af såret, och vid obduceringen påträffades en kula, spik och skrot.

Noter.

[1] Sid. 5. Jmfr kejsarinnan Katarinas brefvexling, br. N:o 57.

[2] Sid. 6. Chrapovitskij åsyftar här det bref, från hösten 1785, hvarom nämnes i Historiskt Bibliotek 1880, utg. af C. Silfverstolpe, s. XL.

[3] Sid. 11. Manifestet är tryckt på svenska i »Hemliga Handlingar, hörande till Sveriges historia efter Gustaf III:s anträde till regeringen», utg. af P. A. Wallmark och J. E. Schartau I, s. 207.

[4] Sid. 11. Denna »anspelning» förklarar kejsarinnan tydligare i ett bref till Grimm, dat. d. 8 Juli s. å.: sålunda: »il (Gustave) veut qu'on lui fasse un mèrite de ne m'avoir pas assassinée lors de la revolte de Pougatchef et de n'avoir pas embrassé le parti d'un voleur de grand chemin . . .»

Närmare upplysningar angående denna not, som är tryckt bland bilagorna till »Anmärkningar och historiska upplysningar öfver konungens af Sverige förklaring», Petersburg 1788, meddelas af prof. Brückner i »Schweden und Russland 1788», (tryckt i Sybels Hist. Zeitschrift, XXII).

[5] Sid. 11. Jmfr kejsarinnan Katarinas brefvexling, br. N:o 63 och 64.

[6] Sid. 14. Angående rörelsen bland allmogen i Estland, se vidare Bienemann: »Die Ostseeprovinzen während des Schwed. russischen Krieges 1788—1790».

[7] Sid. 20. Om Jägerhorns beskickning meddelas vidare upplysningar af Tigerstedt i uppsatsen »Göran Magnus Sprengtporten» införd i »Finsk Tidskrift».

[8] Sid. 29. Angående hertig Karls båda bref till storfursten, se »Hemliga Handlingar» (ofvan anf. arbete) 1, 94, och Rein: »Kriget i Finland 1788—1790». s. 127.

[9] Sid. 30. Åsyftas den af rådet utfärdade krigsförklaringen af den 8 Augusti.

[10] Sid. 36. Se vidare Rein, anf. st. s. 116 o. ff.

[11] Sid. 37. Konungens deklaration är tryckt på franska af Modée i »Publique Handlingar» etc. XIV, s. 220 o. ff., samt på svenska i »Hemliga Handlingar», I. 215 o. ff.

[12] Sid. 40. I sammanhang härmed står Chrapovitskijs anteckning för den 3 Sept. 1787: »Jag tog en afskrift af grefve Cobentzls not,

som öfverensstämde med kejsarens bref; der heter det: »qu'il ne balançoit pas à reconnoitre le casus foederis». Han önskar veta hvilka mått och steg vi skola taga och ämnar understödja oss, med vilkor, att vi, enligt öfverenskommelsen, som gjordes vid intagandet af Krim, i händelse af någon främmande makts anfall, skola försvara oss med förenade krafter och då föra försvarskrig mot turkarne».

[13] Sid. 43. Detta genmäle hette på franska: Observations et éclaircissements historiques etc., på svenska »Anmärkningar och historiska upplysningar etc.» (ofvan anf. skrift). Jmfr äfven Brückners anf. skrift.

[14] Sid. 48. Jmfr Historiskt Bibliotek, utgifvet af Carl Silfverstolpe. 1880, sid. 199.

[15] Sid. 50. Enligt anteckning i journalen för d. 5 Nov. s. å., hade en belöning af 1,000 dukater blifvit utfäst för de stulna taflornas återförskaffande; de kommo ock till rätta.

[16] Sid. 53. Bernstorff egde nämligen besittningar i Hannover.

[17] Sid. 54. Härmed åsyftas den bekanta affären vid Puumalasund.

[18] Sid. 76. Af de omnämnda ätterna voro vid denna tid alla utom Pereswetoff utdöda.

[19] Sid. 77. Ruotsula och Mämmälä äro platser, belägna på östra stranden af Kymmene elf, den förra vid vägen, som leder till Tavastehus, den senare vid vägen till Hausjärvi.

[20] Sid. 80. Med dessa memoirer menas: »Mémoires d'un Gentilhomme Suédois, écrits par lui-même dans sa retraite l'année 1784». Berlin 1788. Förf. var grefve Johan Ludvig Hård. (Se registret)

Register.

